

MİMAR SİNAN

4. En Muh. Büyük Üstad MasajıSuha AKSOY
7. Nesip AKSÖT'ün Ardından Suat AĞAĞIL
10. İlk Büyük Üstadımız Mehmet Talat Paşa Ahmet AKKAN
18. Laiklik Kavramına Tarih İçinde Değişmesi, İnsan
Hakları ve Mesahluk Celil LAYIKTEZ
29. Erken Anadolu Türk Kültür Aşamaları..... Nezih RONA
34. Rikâetler Raşit YEMEL
36. DESIDERATO (Özlenen Vasıflar) K. Teoman FANUSCU
38. Adalet ve Tetraktis M. Yılmaz SUNER
44. Geleneksel ve Çağdaş Mesehluk Tahsin BAYMAN
50. Halagrafinin Mîstik
Açıdan Yorumu ve Şevgi M. Erdin CANYORAN
58. Cooke Elyazması..... Çeviren: Celil LAYIKTEZ
71. Localardan Haberler Mîmar SİNAN
87. Aramızdan Ayrılanlar Mîmar SİNAN

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.

Şânı Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŐINASI BARUTÇU
YENİLİK BASIMEVİ
Tel. 143 55 72 - 145 32 48 ☆ İSTANBUL - 1991

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : Cavit YENİCİOĞLU

Yazı İşlerini fiilen idare eden : Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AITTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI : 81

Nuruziya Sokağı 25, Beyoğlu

Tel : 149 24 51

EYLÜL 1991

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı Suha AKSOY
7. Nesip AKSÜT'ün Ardından Suat AĞAĞIL
10. İlk Büyük Üstadımız Mehmet Talat Paşa Ahmet AKKAN
18. Laiklik Kavramının Tarih İçinde Değişmesi, İnsan
Hakları ve Masonluk Celil LAYIKTEZ
29. Erken Anadolu Türk Kültür Aşamaları..... Nezih RONA
34. Ritüeller Raşit TEMEL
36. DESIDERATO (Özlenen Vasıflar) K. Teoman FANUSCU
38. Adalet ve Tetraktis M. Yılmaz SUNER
44. Geleneksel ve Çağdaş Masonluk Tahsin BATMAN
50. Holografinin Mistik
Açıdan Yorumu ve Sevgi M. Erdin CANYORAN
58. Cooke Elyazması Çeviren : Celil LAYIKTEZ
71. Localardan Haberler Mimar SİNAN

EN MUH.-. BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Masonluk, tüm insanların barış ve güven içinde mutlu olarak yaşayacağı bir dünyanın kurulması amacıyla yönelik olarak çalışır. Böyle bir dünyanın kurulmasının tekâmül (gelişme, evolution) ile mümkün olacağına inanır. Tekâmülün de ancak hür düşünme yolu ile sağlanacağını kabul eder. Bunun için hür düşünce Masonluğun temelidir. Masonluk düşünce hürriyetini kısıtlayan her şeyden kaçınır. Yazılı metinlerin ifadeleri sınırlanmaması ve hür düşünceyi bağlamaması için, görüşlerini sembollerle ifade eder. masonluk için bugünkü hakikat, yarınki hakikatin atasıdır. Yenisi doğacak, eskisi ölecektir. Değişen zaman, yeni hakikatleri getirecektir. Buna bağlı olarak insanların yaşamı ve uygulamaları değişecek, mükemmele doğru yol alacaktır.

Düşünce hürriyetinin bu kadar olduğu bir ortamda, herkesin başka bir şey düşünmesi ve kabul etmesi, çeşitli fikir ayrılıklarının ortaya çıkması, bunun sonucu olarak camiadan kopmalar olması ve bütünün dağılması tehlikesi vardır. Masonluk bu tehlikeyi intizam müessesesi ile önlemiştir. Masonluk, geleneklerine ve bütün dünyaya yayılmış bulunan Masonların ortak

anlayış ve kabulüne mazhar olmuş temel prensiplerine sıkı sıkıya bağlıdır. Hiç bir Mason Locası veya Büyük Locası, tek başına temel prensipleri değiştirmeye teşebbüs edemez. Localar, Büyük Locanın izni olmadan usul ve âdetlerde, değişik uygulamalar yapamazlar. Büyük Localar da kendiliklerinden, Camianın anlayış ve kabulüne uymayan değişiklikler yapmaya yönelemezler.

Masonluk, tarihten gelen gelenekleri, töreleri ve bütün dünyaya yayılmış varlığı ile büyük bir bütündür. Münferit (tek başına) hareketler, Masonluğu yönlendiremez. Her loca muntazam sayılmak için, muntazam bir Büyük Locaya bağlı olmak zorunda olduğu gibi, her Büyük Loca da muntazam sayılmak için, diğer muntazam Büyük Localar tarafından tanınmak zorundadır. Bu ilişkiler zinciri uyumu sağlar. Kopmaları, bölünmeleri, ayrılmaları ve yozlaşmış dağılmayı önler.

Bir yandan tam bir düşünce hürriyetini kabul eden Masonluğun, diğer yandan intizam müessesisine sıkı sıkıya bağlı oluşu bir çelişki değil, bir çözümdür. Bu bağlılık, dogmatiklik ya da tutuculuk değildir.

Masonluk, geleneklere bağlılığı sürdürürken, gelişmeyi başaracak güçtedir. Toplumda zaman zaman bazı ideolojiler ve akımlar yaygınlaşır, ağırlık kazanır ve uygulamaya geçer. Bu gibi toplumsal hareketler, cemiyet içinde her konuyu istismar etmeye, kendi yararına kullanmaya çalışır. Kendi prensiplerini her kesime, bu arada Masonluğa da kabul ettirmek ister. İntizam müessesesi, Masonluğu bu gibi etkilerden korur. Böyle etkilere maruz kalarak, ayrı yönelmelere sapanlar, çeşitli bahanelerle, Büyük Mason varlığından koparlar. Masonluğu daha iyi uygulayacaklarını söyleyerek, yeni esaslar koyarlar, üstünlük iddiasında bulunurlar. Bu gibi temelsiz kuruluşların tarihi gelişme içinde varlıklarını ne kadar sürdürebilecekleri belli değildir. Büyük Mason Camiası, ayrılıp gidenlerin oluşturdukları bu gibi kuruluşları muntazam saymaz ve onlarla ilişkiye girmez.

Masonluk, tarihinden gelen geleneklerine ve bütün kardeşlerce kabul edilmiş prensiplerine bağlı olarak hiç bir zaman yıpranmaksızın, çalışmalarını tam bir düşünce hürriyeti içinde, her yeni fikre açık olarak sürdürecektir ve hep birlikte adım adım, ilerleyerek toplumun en önünde yürüyecek ve gelişmeye, yol göstermeye devam edecektir.

Büyük Mason Varlığına katılmak isterlerken, yanlışlıkla bilmeyerek, başka bir kuruluşa katılanların üzüntülerini paylaşmak ve imkân ölçüsünde kendilerine yardımcı olmak, böyle bir talihsizliğe uğramamış bulunan bizler için, üzerinde önemle durulacak, bir görevdir.

Yeni çalışma döneminde hepinize sağlık, mutluluk ve başarılar dilerim. Sevgili Kardeşlerim.

Suha AKSOY
Büyük Üstad

NESİP AKSÜT(*)'ün Ardından

Suat AĞAGİL

Onu, fani alemden ebedi aleme uğurladığımız günden beri Nuru Ziya sokağındaki binalarımızın koridorlarında bir boşluk var gibi geliyor bana...

Her odanın, her salonun ve her mabedin kuytu bir köşesinde onu görüyor, onun sesini duyuyorum; yanlış uygulanan Masonik bir kuralı doğruluyor, yerinde olmayan bir avadanlığı düzelttiriyor sanki.

O Masonluğu iğreti bir elbise gibi sonradan giymiş değil, Mason olarak doğmuş;

Sevgide içtenliğe ve cömertliğe, dostlukta mutlak güvenilirliğe, vefada sınırsız özveriliğe ulaşmış;

Saygıda daima kusursuz, fakat ölçülü hareket etmeyi ilke edinmiş;

Bir kardeşimizdi.

Kendisine yönelik hak etmediği eleştirileri ve hizmetlerine hiç katkısı olmayanların ortak çıkışlarını bile vakur ve anlamlı tebessümle karşılamış, yalnız bir konuda sessiz kalamamıştır.

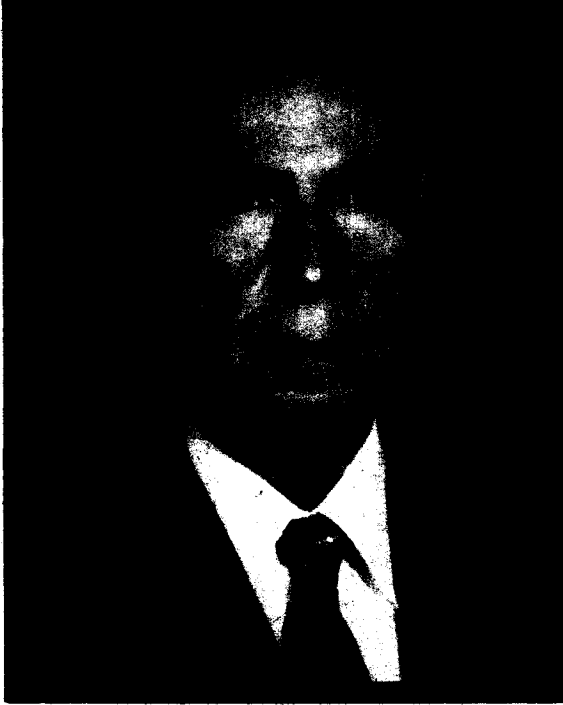
Masonluğun bütün kurallarını çok iyi bildiği için onlara yanlış yorum

biçenlere, yeni kalıplar dökmeye uğraşanlara karşı anlayışlı ve hoşgörülü olamamıştır.

Bunun dışında isteyerek hiç kimseyi kırdığı görülmemiştir.

Taviz denilen sıtmalı tutku, karşılığında ne vaad edilirse edilsin Masonik yaşantısında onu pençesine alamamıştır.

Sevgi ve dostluk gibi soylu duyguları bir ayırım gözetmeden herkese karşı besleyebilmiş tevazu, alçakgönüllülük yapmacık olmadığı için onda ayrı bir değer kazanmıştır.

Bildiğini bilgiçlik satmak için değil, doğruyu bulmak için savunmuştur.

Büyük Sekreterlik dönemlerinde bütün Locaların Üstadı Muhteremleri her türlü çıkmazlarına onun görüş ve ince tavsiyeleri ile kolayca geçiş yolu bulmuşlardır.

Çok zaman, Masonluğa, arkasında güneş olduğunu bildiği halde bir bulut gölgesinin bile vurmasını dert edinmiştir.

İstememiştir hiçbir zaman, verilmesini beklemiştir.

Yükseklerde baş dönmesinde var olabileceğini, düzlükte kalmamın

güçlüklere ulaşma kolaylığı sağlayacağını ve başı sağlıklı tutacağını bilmıştır.

Sağlığına bu kadar dikkat etmesine nabzını her an elinde tutmasına tansiyon aletini ve ilaçlarını yanında taşımasına, bir bardak suyu bile ölçülü içmesine rağmen ne yazıkki ölüme Kardeşlerini alıştırmadan kolayca teslim olmuştur.

Yalnızlık en büyük korkusu idi, ama korktuğuna uğramadı Hastahanedeki son ziyaretimde yeğenleri ve yakınları çevresinde ona hizmet ederlerken; üzülüyorum çocuklarım da olsa bana ancak bu kadar bakabilirlerdi diyerek, duyduğu minneti o engin sevgisi ile ödemeye çalışmıştır.

Hayata kalaylı bir tasta kana kana soğuk bir su içmenin özlemini duyarak veda etti.

Allaha ısmarladık yarın yine görüşürüz dedim.

Selam diye elini anlına götürdü, veda edercesine.

Onu son görüşümmüş meğer.

Sevgili ve Aziz Üstadım,

Herhalde yaşlarımızın dürtüsü ile olacak özel sohbetlerimizde sık sık ölümden söz ederdik.

Bazen şaka yollu dert etme derdim Hasenat Kesesi dolaştırılırken ben seni hep anacağım. Sen ölmeyeceksin.

Bu şakanın acı bir gerçek olarak karşıma bu kadar çabuk çıkacağını, bana ve bütün sevdiğilerine hayatının ilk ve son kötü oyununu oynayacağını nasıl bilebilirdim.

Acı gerçek, Ölüm.

Neylersin burada herkes misafir zaten bu aleme gelen her çocuk boyunda ölüm fermanı taşıyarak doğmuyor mu? Evet şaka olarak söylediğimi ne yazıkki ciddi olarak ve düzelterek tekrar ediyorum.

Seni hep anacağız.

Çünkü sevenlerin daha çok.

(* 1919 Yılında İzmirde doğan Nesip AKSÜT Kardeşimiz, İstanbul Hukuk Fakültesini bitirmiş ve İş Bankası Hukuk Müşaviri olarak emekli oluncaya kadar mesleğini sürdürmüştür.

Pek Muhterem Nesip AKSÜT K.:imiz, 24.10.1957 yılında KARDEŞLİK Muh.: L.:sında Tekris edilerek Masonluğa intisap etmiştir. 1975 yılında Büyük Kurula seçilen AKSÜT K.:imiz Bü.: Hat.: ve Bü.: Sek.: yardımcılıklarında bulunmuş 1984-1986-1987 yıllarında Büyük Sekreterlik yapmıştır.

17.7.1991 tarihinde Ebedi Maşrika geç eden AKSÜT Kardeşimizin Büyük Kuruladaki son görevi Büyük I. Nazırlıktı.

İLK BÜYÜK ÜSTADIMIZ

MEHMET TALAT PAŞA (1874-1921)

Ahmet AKKAN

GİRİŞ :

Onsekizinci asır başlarında başlayan Türkiye'de masonluk, milli ve ailevi şeklini veya başka bir tabirle, meşruiyetini ilk Büyük Locanın kuruluşu ile 1909'da kazanmıştır. Seksen seneyi geçmiş olan tarihimizde, insanlığa, memlekete, masonluğa hizmet etmiş pek çok önemli kişiler yetişmiştir. Bu binlerce arasından, 22 tanesi cemiyetin başkanı olmak şerefine nail olmuş kişilerdir. Büyük Üstatlarımızın bazılarının hayat ve masonik yaşam hikâyeleri, bazı neşriyatta dağınık bir şekilde neşredilmiş olmakta ise de toplu olarak bir araştırma yapılmamıştır.

Eski Büyük Üstatlarımızı tanımak, bütün Türkiye ve dış âlem masonlarının hakkıdır. Bu nedenle, bu değerli kişilere, onları anmak ve tanımak suretiyle bir vefa borcunu edâ etmek üzere araştırmamıza ilk Büyük Üstadımız Talat Paşa kardeşimizle başlamak istiyorum.

Talat Paşa kardeşimiz, 47 senelik ömrünün 27 senesini politika ile geçirmiş olduğundan, hayat hikâyesini yakın tarihimizin politik olaylarından ve kronolojisinden bahsetmeden anlatmaya imkân yoktur.

Batı Trakya'nın Kırcaali Kasabasının Çepeler köyünden, medrese menşeli mustantik Ahmet Vasıf Efendi ile, Cezir Mustafa Paşa Kasabasından, Bayraktar Hüseyin Ağa'nın kızı Hürmüz hanım'ın oğlu Mehmet Talat, 1874 senesi Ağustos ayında Edirne, Sultanselim mahallesi, Fırın sokakta doğdu. İptidai ve rüşdi tahsilini Edirne'de bitirdikten sonra, 2 sene musevi Alyans mektebinde fransızca okumuş, bir sene de aynı mektepte türkçe hocalığı yaparak fransızcasını ilerletmişti. Selanik hukuk mektebine kaydolmuş, iki sene okuduktan sonra, babasının ölümü ile iki kardeşi ve anasına bakmak üzere çalışmak mecburiyeti ile bitiremeden terketmiştir. 18 yaşında Edirne telgrafhanesine memur olarak girmiştir. 1789'da İstanbul'da gizli olarak kurulmuş olan Terakki ve İttihat Cemiyetinin Edirne nüvesine bu yaşlarda girmiştir. Bu esnada İpekli Hafız İbrahim ve Edirneli Faik (Kaltakıran) ile tanıştı. Teğmen Sait Efendi isimli birisinin ihbarı ile tevkif olundular. birbuçuk sene hapis yattıktan sonra, Edirne'de oturmamak, İstanbul'a gitmemek şartı ile affedilerek Selanik'e gitti. Parasız ve açtı. Selanik-Manastır arası posta seyyar memurluğuna atandı, bilahare Selanik P.T.T. müdürlüğünde kâtipliğe geçti, 1903'te başkâtip oldu.

Masonluğa girişi : Talat Bey'in hangi tarihte ve hangi locada tekris olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Ancak bir neşriyatta 4 Temmuz 1903'te Makedonya-Rizorta locasında üye olduğu belirtilmektedir. (*Can Tuncay K.:ten Ş. Hanioglu Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük Cilt 1,2 baskı 1989*). Buna rağmen daha sonra Veritas locasında, Atatürk'ün hocası Naki Bey'in birinci nazır, Talat Bey'in ikinci nazır olarak görev aldığı yazılmaktadır. (K. Apak Ana Çizgileri ile Türkiye'de Masonluk Tarihi 1958). Naki Bey'in Makedonya Rizorta locasında Üs.: Muh.:lik yaptığı da nazarı itibare alınınca, her ikisinin de bu iki loca ile alakası anlaşılır. Gene bu tarihlerde çevresinde Mithat Şükrü Bleda, Hoca İbrahim vardı. Onlarla Osmanlı Hürriyet cemiyetini kurdular. Bu cemiyetin Terakki ve İttihat cemiyeti gibi yurt çapında bir örgüt haline gelmesine çalıştılar. 1904'de kılık değiştirerek İstanbul'a gitti, İstanbul teşkilatını kurdu. Selanik'e dönüşünde Hüseyin Cahit (Yalçın) ile tanıştı. 1907'de Terakki ve İttihat cemiyeti Osmanlı Hürriyet cemiyeti ile birleşti, İttihat ve Terakki cemiyeti ismini aldı.

Talat bu cemiyetin heyeti merkeziye azası idi. Diğer arkadaşlarından bir farkı yoktu, fakat kabiliyeti, hizmeti, feragati, iman ve fedakârlığı, onu yavaş yavaş yükseltti. Daha sonra Talat, Enver, Cemal üçlüsü dilerde dolaşmaya başladı. Memleketin her köşesinden müracaatlar oluyordu, bir çok gizli şubeler açıldı.

Temmuz 1908'de Resneli Niyazi, bölüğü ile dağa çıkmış, padişah ya-

verlerinden Sadık Paşa İstanbul'a gitmek üzereyken Sidon vapurunda öldürülmüş, Manastır garnizon komutanı Hidayet Paşa'ya, padişah iradesini okurken ateş edilmiş, Rumeliye gönderilen, saraya bağlı 1800 Anadolu askerinin müdahaleyi reddetmesi üzerine, 23 Temmuz 1908'de sadrazam Hilmi Paşa, padişah Abdülhamid'in meşrutiyeti ilân ettiğini bildirmiştir.

İki gün sonra Selanik'teki geçit resmî ve nümayişlere Veritas mahfili, Üs.. Muh.. 'leri başta olmak üzere regalyaları ile katılmışlar ve konuşmalar yapmışlardır. Bu İttihat ve Terakki cemiyet için beklenmedik bir başarı idi. 1 Ağustos 1908 Talat-Cavit-Rahmi Beylerden kurulu bir heyet İstanbul'a gider, yeni sadrazam Sait Paşa bunlara biraz ters muamele edince, heyet, kabinenin Kâmil Paşa tarafından kurulmasında ısrar eder. Kâmil Paşa kabinesinde Talat Bey'i Meclis Başkan vekili olarak görüyoruz.

5 Ekim 1908'de Bulgaristan bağımsızlığını ilân etti. 6 Ekim 1908'de Avusturya-Macaristan, Bosna-Hersek'i ilhak etti. Aynı anda içeride gericilerin ayaklanmaları ve şeriat istemeleri ile Kâmil Paşa kabinesi düştü. Ahmet Rıza, Talat, Cavit (biraderler) ve Enver sayesinde Hüseyin Hilmi Paşa sadrazam oldu. Bu esnada İ.T. cemiyeti aleyhinde neşriyatta bulunan Hasan Fehmi'nin öldürülmesi, gericî unsurların İttihad-ı Muhammedi cemiyetini kurmaları, Volkan adlı yayın organının şeriatçılığı koruyan ve batılı islahat hareketlerini yeren yayınları neticesi 31 Mart vakası (13 Nisan 1909) oldu. Hilmi Paşa istifa etti. Tevfik Paşa sadrazam oldu.

Mahmut Şevket Paşa kumandasındaki Hareket Ordusu İstanbul'a geldi. Abdülhamit tahttan indirildi, yerine Mehmet Paşa getirildi. 24 Nisan 1909 Hüseyin Hilmi Paşa tekrar sadrazam oldu. 6 Mayıs 1909'da Mahmut Şevket Paşa'yı ziyarete giden Cavit ve Talat Beyler, yeni kabinede Maliye ve Dahiliye nazırı oldular. Temmuz 1909'da Sultan Reşat, Talat biradere paşa ünvanını verdi.

Yüksek Şura (Şura-ı Ali) ve Büyük Locanın (Maşrıkı Azam) Kuruluşu:

1861 yılında, Fransız Yüksek Şura azasından Mısırlı Prens Abdülhalim Paşa tarafından Osmanlı ilk Şura-ı Ali'si kurulmuş ve A.B.D. Güney Jüridiksiyonu Yüksek Şurasınca da kabul ve tasdik edilmişti. Sultan Abdülmecit'in ölümü ile Sultan Abdülaziz'in cülusu esnasında husule gelen bu ilk teşekkül muntazam çalışmamıştı.

10 Haziran 1907'de Brüksel'de toplanan Milletlerarası H.B.U.Mf. konferansında Mısır Yük. Ş.H.B.U.Mf. Prens Aziz Hasan Paşa, Türki-

ye'de bir Yüksek Şuranın bulunmaması cihetiyle, böyle bir Yüksek Şura tesis etmeye karar verir. Mart 1909 ayında sırası ile, Talat Bey, Cavit Bey, Rahmi Bey, Mithat Şükrü Bey, Dr. Rıza Tevfik, Nesim Mazliyah, Mişel Noradukyan, David Kohen, Osman Adil Bey, Asım Bey, Mehmet Fuat Hulusi Bey, Galip Bey olmak üzere 33 derece tevcih edilir. Bu suretle 14 kişi olarak Türkiye Yüksek Şurası 1909 reorganizasyonu yapılır (3 Mart 1909). Mısır Yüksek Şurası'ndan, J. Sakakini (33) B. de müşahit ve müşavir olarak bulunmaktadır. İlk kurulan bu Şura-ı Alf'de Mehmet Talat Bey'i, Umumi Müfettiş (Büyük Umumi Nazır) olarak görüyoruz.

Vatan, Muhibban-ı Hürriyet, Vefa, Şafak locaları bu tarihlerde yüksek şura tarafından kurulur, bunlara yabancı obedians menşeli Resne, Uhuvet-i Osmaniye ve Rönesans gibi locaların delegelerinin katılması ile 29 kardeş 1 Ağustos 1909 tarihinde J. Sakakini biraderin riyasetinde toplandılar ve Türk-Osmanlı Maşrık-ı Azamı'nı kurdular (1 Ağustos 1909). 1909-1912 dönemi için Talat Paşa Üstadı Azam seçilir. Talat Paşa o celsede bulunmadığından isadı yapılamamıştır. 7 Eylül 1909 celsesinde isadı yapılır. Talat Paşa bu tarihlerde Vatan locası azaları arasındadır. Talat Paşa 1910 yılına kadar Üstadı Azam görevini ifa etmiş, ayrılması üzerine, seçim ile, dönemi tamamlamak üzere Faik Süleyman Paşa gelmiştir. (Bu durumla ikinci Bü... Üs...'ımız Faik Süleyman Paşa'dır. (K. Apak Ana Çizgileri ile Türkiye'de Masonluk Tarihi S. 36 ve Can Tuncay'dan-C., Kutay S. 1425).

Zamanla İttihat ve Terakki içindeki hizipler ve aleyhine müdafefet artıyordu. Cemiyet artık Mahmut Şevket Paşa'ya söz geçiremez duruma gelmişti. Talat Paşa, cemiyet için her zaman kendini feda etmeye hazır olduğunu beyan ile 11 Şubat 1911'de istifa eder, 22 Şubat 1911'de İttihat ve Terakki fırkasının grup başkan vekilliğine getirilir.

Eylül 1911 sonlarında İtalyanlar Trablusgarp'ta Osmanlılar aleyhine harp açtılar. Dış harp, iç çekişmeler ve hizipler neticesi mütemadiyen kabineler birbirini takip etti. Halil Paşa, Sait Paşa, Cazi Ahmet Muhtar Paşa, Kâmil Paşa sadrazam oldular. Sait Paşa kabinesinde Talat Paşa'yı PTT nazırı olarak görüyoruz. Bu esnada Cavit nafia nazırı, Sait Halim Paşa Şura-i Devlet reisidir.

1 Ekim 1912'de Balkan harbi başlayıp Edirne işgal edilince, İttihatçılar Bâb-ı Ali baskınına tertip ederler, Kâmil Paşa düşürülür, Sait Halim Paşa sadrazam olur. Sait Halim Paşa'dan sonra, Mehmet Reşat'ın son ve onun ölümünden sonra Vahdettin'in ilk sadrazamı Talat Paşa olur.

Talat Paşa daha Balkan harbi esnasında, 1 Şubat 1913'te Müdafaa-i

Milliye cemiyetini kurmuştu. Bu yarı askeri kuruluşun amacı, bütün ülkeyi harbe seferber etmek ve hükümetin savaşı sürdürmesine yardım etmektir.

1914-1918 Dünya Harbine girişimizle alâkalı sözlerini Dr. Akıl Muhtar şu şekilde nakleder; "-30 Teşrin-i evvel 1914 cuma günü idi. Goben ve Breslav gemilerinin Karadeniz'e geçmesini müteakip Talat Paşa'yı görmüştüm. Çok üzüntülü bir hali vardı. Doktorcuğum, bu hale hiç memnun olmadım, bu vaka katiyen benim malumatım dışında olmuştur. Zamanı değildi, çok vakitsiz oldu. Ben şahsen muharebeye girmemiz ihtimalini ve mecbur olacağımızı daima düşünüyordum. Buna mümkün olduğu kadar mani olmaya, hiç olmazsa uzağa atmaya çalışıyordum. Menfaatimizin buna bağlı olduğuna kani idim. Yapılacak pek çok iş daha vardı. Enver'in lüzumsuz acelesi bunu başımıza getirdi. Şimdi bize düşen iş, her türlü tedbiri almak ve vazifemizi yapmaktır."

Umumi harp bütün şiddeti ile devam etmiş, Çanakkale zaferine rağmen, diğer cephelerde mağlubiyet birbirini takip etmişti. Harbi kaybetmek mücadeleyi bırakmak anlamına gelmez düşüncesi ile, daha gençliğinden beri iyi arkadaşı ve dostu olan Edirneli Faik'e (Kaltakkıran) Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuku Osmaniye Cemiyetini kurdurmuştu. Bu cemiyet bilahare Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adını alacaktır. 8 Ekim 1918'de istifası ile hükümet düştü. İzzet Paşa yeni kabineyi kurdu. 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi aktedildi.

Artık İttihat ve Terakki Fırkasının devamı imkânsızdı. Fırka feshedildi. Teceddüt fırkasına tahvil edildi. Partinin kasa mevcudu, taşra teşkilâtına biner lira, merkezi umumi azalarına ikibin lira tazminat takdir edildi, Avrupaya gideceklere beşyüz lira yolluk münasip görüldü. Fırkanın nesi varsa Teceddüt fıkrasına devredildi.

Talat Paşa bu ikibinbeşyüz lira ile 13 Kasım 1918 cumartesi günü, saat 23'te bir Alman denizaltısı ile çok sevdiği memleketini istemiye istemiye terketti.

İstanbul'u terkederken sadrazam İzzet Paşa'ya gönderdiği mektupla;

"Pek muhterem ve mübarek tanıdığım

İzzet Paşa Hazretlerine,

Memleketin bir müddet ecnebi nüfuz ve tesiri altında kalacağını anladım. Buna rağmen memlekette kalmak ve milletin muvacehesinde

muhakeme olmak fikrinde idim. Bütün dostlarım bunu atıye talik etmek için ısrar ettiler. Zât-ı fahimaneleriyle istişare edemedim. Müşkül mevkide kalacağınızdan, çok düşündükten sonra sarf-ı nazar ettim.

Bütün hayatı siyasiyemde hedefim memlekete namuskârane hizmet etmek idi. Bütün servetim zât-ı şahanenin ihsan ettiği otomobil esmaniyle (değeri ile) her ay arttırdığım yirmibeş liradan müterakim binaltıyüz liralık istikrazı dahili bedelinden ve bir de dört arkadaşla birlikte ıstıcar ettiğimiz çiftliğin devri ıcarından hasıl olan paradan ibarettir. Bunun bir kısmını yanıma aldım. Bundan başka bir nesneye malik değilim.

Millete hesap vermek ve muhakeme olarak tayin edilecek cezayı kemal-i cesaretle çekmek isterim. İşte zât-ı fehimanelerine söz veriyorum. Memleketin ecnebi nüfuz ve tesirinden azade kaldığı gün ilk telgrafınıza itaat edeceğim.

Baki kemal-i hürmetle ellerinizden öperim, muhterem paşa hazretleri.

2. Teşrini sani 1334 (2 Kasım 1918)

MEHMET TALAT

(Tarih Komisyonu Dergisi No. 1 kendi el yazısı ile nâşredilmiştir.)

1921 senesinde henüz 47 yaşındayken, Berlin'de, Taylıryan isimli bir ermeni tarafından, oturduğu apartmandan çıkarken vurulmuştur. Katil Berlin'de muhakeme edilmiş ve beraat etmiştir. "Sadakat ve vefa beklemeğe hakkı olduğu bu iski müttefik memleketin mahkemesi, onun katilini alkışlarla serbest bıraktı. Talat bu acıyı duymadı. Fakat onu biz halâ duyuyoruz. (Hüseyin Cahit Yalçın)

Talat kardeşimizin karakteri hakkında dostlarının söyledikleri :

"Talat, bütün etrafındakilere hürmet telkin edecek kadar temiz ve saf bir hayat sürüyordu ve feragat gösteriyordu. O, en büyük mevkiye yükseldiği zamanlar bile, gurur ve azametın ne demek olduğu bilmedi. Selanik'in beyaz kule kahvelerinde, Talat, o zaman arkadaşları için ne idiyse, dahiliye nazırı Talat Bey ve Sadrazam Talat Paşa da o halde kaldı. Talat'ın yanındakiler, onun hiç bir şahsi düşüncesi, bir menfaat avcılığı olmadığını bilirlerdi.

Vatan uğrunda her fedakârlığı göze alacağına, cesaretine ve azmine emin idiler. Onun için Talat'ı sever, sayar ve sözünü dinlerlerdi (H. Cahit Yalçın). Onun bitmek bilmeyen bir sabrı ve tahammülü vardı. Herkes derdini ona dökmeye koşar, bütün şikâyetlerini ona anlatırdı. O herkesin nazını çekerdi. Kimini okşar, kiminin yüzüne güler, kiminin gözünü açar, kimini avutturdu Talat bunları sabır ve nezaketle yapar,

sonsuz bir feragat hissi besliyordu. Hiç bir zahmet, fedakârlık ve gayret yoktu ki Talat bunu VATAN uğrunda tabii görmesin.

Cavit Bey'in bir cümlesi şöyledir: "Bizim Talat, yavaş yavaş, sırf kendi halis ve samimi hizmetleri, yararlıkları sayesinde, hepimizin Talat'ı oldu, memleketin Talat'ı oldu, vatanın Talat'ı oldu."

O, daima arkadaşlarına, kardeşlerine karşı beslediği itimat, emniyet ve takdir hislerinin kurbanı olmuştur.

Sarıkamyş faciasının birinci derece mesulü Enver Paşa'nın, ermeni tehciri hakkındaki ısrarlarına dayanamamış ve müşterek vatan davası uğrunda fedakârlık etmiş, arkadaşlarını feda edemeyen, ciddi, dostluğu unutmaz bir kalbe malikti. Talat için en büyük hapis, harpten sonra memleketi terkedip gitmek olmuştur. Bu kadar sevdiği, uğrunda gençliğinden beri bu kadar fedakârlıkları, ızdırapları, didinmeleri göze aldığı vatani, en bedbaht zamanda bırakıp gitmek, onun için en büyük bir dert teşkil etmiştir. Mithat Şükrü Bleda, Malta'da bulunduğu sırada Talat Paşa ile Almanya'dan mektuplaşmış, Talat Paşa bir mektubunda; "Ben burada sarı paşa ile (Mustafa Kemal) muhabere ediyorum. Berlin'de olup bitenleri, kulağıma çalınan şeyleri kendisine bildiriyorum. Sarı paşanın bana verdiği cevaplardan anlıyorum ki, verdiğim bu malumattan kendisi pek memnun kalmaktadır." diye yazmış.

Masonluk hakkındaki fikirleri:

"Şahsım hakkındaki ikinci itham, mason olduğumdur.

Evet... Masonum...

Nasıl bekaşılığı, ırkı milli bir tercih yolu olarak kucakladım, masonluğu da âlemşumul bir beşeri muhabbet ve uhuvvetin, bütün insanlık için saadet ve huzuru temin ve hatta tesis edecek yolun, daha çok fikri irşat membalarından telâkki ve kabul ettim. Böylesine âlemşumul muhabbet ve uhuvvete milletimi lâyık ve bu faziletin onun zâtında mündemiç olduğuna inanarak, Osmanlı Masonluğunun Maşrik-ı Azamlığı'nı kemal-i fahr ile kabul ve ifa ettim." (Can Kutay K.'ten C. Kutay 3. cilt sayfa 1119-1120).

Vatani, dirilmiş, kuvvetlenmiş, şeref ve itibarını kazanmış görmek ideali uğrunda çok didinmiş olan Talat kardeşimizin, gayeyi elde eden Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, B.M.M.'nin 1943 senesinde aldığı bir karar ile, bu aziz insan kardeşimizin, kemiklerini Türkiye'ye getirme kararı almış ve devlet merasimi ile Hürriyet-i Ebediye Tepesindeki şehitliğe, vatan uğrunda hayatlarını feda etmiş kardeşlerinin yanına defnetmiştir.

Memleket sevgisi, insan sevgisi dolu, Türklüğün yükselmesi uğrunda çalışmış bu büyük insan, İLK BÜYÜK ÜSTADIMIZ TALAT KARDEŞİMİZ'in aziz hatırası önünde saygıyla eğiliyorum.

E.. U.. M.. rahmetini, kardeşimizden esirgemesin.

Dilerim öyle olsun.

Literatür :

- APAK Kemalettin** : *Türkiyedeki Masonluk Tarihi İzmir, 1932*
" " : *Ana Çizgileriyle Türkiyedeki Masonluk Tarihi 1958*
ÇELTİKÇİ Fikret : *Hür Masonluk Tarihinden Notlar İstanbul, 1986*
HANIOĞLU Şükrü : *Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük*
KASIM M. : *Talat Paşa'nın Anıları, İstanbul, 1986*
TUNCAY Can : *Masonluk Yönüyle Talat Paşa'nın Hayatı (Konferans, neşredilmemiştir).*
UMUR Suha : *Arşivimizden Belgeler, Türkiye Fikir ve Kültür Derneği, Bülten Yıl. 4 Sayı. 4 sayfa 15-16-17*
YALÇIN Hüseyin CAHİT : *Talat Paşa, İstanbul, 1943*

LAİKLİK KAVRAMININ TARİH İÇİNDE GELİŞMESİ, İNSAN HAKLARI VE MASONLUK

Celil LAYIKTEZ

Tanrı ile ilgili konularda mutlakiyet hâkimdir: davranışlar, olaylar ya doğrudur, ya da yanlıştır, hiçbir oylama da bu olguyu değiştiremez. Diğer taraftan, yeryüzünün üstünde yaşamımızı demokratik yoldan sürdürmek istediğimiz takdirde, rakibimizin düşüncelerinin bizimkiler kadar geçerli olabileceklerini kabul etmeliyiz. Bu izafiyetin, gerçek tereddütün dünyasıdır. Bu iki model, iki ayrı dünyadır. Laiklik mefhumunun henüz gelişmediği Hristiyan Roma İmparatorluğunun daha ilk günlerinde bu durum din adamlarına basit bir cümle ile anlatılmıştı: "Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrı'nın hakkını da Tanrı'ya veriniz."

Kilise kurallarında, Canon 285, Kısım 3'e göre, kilise mensuplarının sivil yönetime ortak ol-

mak anlamına gelebilecek her türlü resmî görevleri kabul etmeleri yasaktır. Bu kural nedeniyle ABD temsilciler meclisine seçilen Cizvit Peder Robert Drinan temsilcilik görevinden istifa etmek, Nikaragua'da da Sandinist hükümette görev alan 4 papaz, 1985 yılında kilise fonksiyonlarından vaz geçmek zorunda kalmışlardı. Son olarak Aralık 1990'da Haiti devlet başkanlığına ilk defa demokratik yolla seçilen "özgürlük teolojisi" kilisesinden Peder Jean-Bertrand Aristide, politika yaptığı ve sınıf mücadelesini teşvik ettiği gerekçeleri ile 1988 yılında Vatikan tarafından mensubu bulunduğu Salezyen mezhebinden atılmıştı. Yani, laiklikten uzak olan Katolik Kilisesi Şeriat hukukunu tüm toplum kesimlerine yaymaya çalışan entegrist (+)

(+) *Entegrist (Intégriste): Devlet şeklini tartışmadan devlet yönetiminin tabii olmasını isteyen kişi.*

düşünce, İran'dan Sudan'a İslâmi Akdeniz ülkelerinin çoğunu tehdit etmektedir. Bu ülkelerde gelişen aydınlık düşmanlığı, kadınlara, azınlık gruplarına, entelektüel düşünceye ve vicdan özgürlüklerine karşı acımasızca savaş vermektedir. Türkiye, Mısır, Tunus, Batı Afrika ve Cezayir'de binlerce cesur kadın, mürtecilerin hedefi olan laiklik ve özgürlükleri savunmaya çaba göstermektedir. Daha dün kendine laik diyen Irak, Kuveyt'de sıkışınca Cihat ilân etmeye kalkışmıştır. Entegrist düşünceyi yalnız İslâm'da görmüyoruz:

- Entegrist Yahudiler, İsrail Devleti ve onun dışında yaşayan Yahudilerin yaşamlarını dinî kuralara göre düzenlemeye çalışmaktadırlar.

- Katolik entegrizm Vatikan'a hükmetmekte ve bazen Vatikan'ın en akıl almaz ittifaklarda yer alabilmesine sebep olmaktadır.

- Hindu entegrizmi, zaten kast sistemiyle ezilmiş olan Hindistan'da en üst seviyede tolerans eksikliği ile hükmetmektedir.

Doğu Avrupa'da, Stalinizmin boyunduruğundan kurtulan ülkelerde Kilise meydanı boş bularak komünizme alternatif yaratmaya çalışmaktadır. Avrupalının ruhunun kazanılması için Haçlı seferi başlatılmıştır. Strasburg'da konuşan Papa Jean-Paul II, açıkça, "Birleşik Avrupaya Katolik olacaktır, ya da olamayacaktır" demiştir.

Fransa'da protestanların dışında, Katolik kilisesinin baskısıyla, Scorsese'nin Hz. İsa'nın hayatını anlatan filmi sinema salonlarından geri çekilmiş; Salman Ruşdi'nin Şeytan Ayetleri kitabı yasaklanmış, çocuk düşürücü haplar eczane tıraflarından kaldırılmış, AIDS'in yayılmasını önleyen televizyon eğitim yayınları şiddetle tenkid edilmiştir. Fransa'da Müslüman kızların türban olayı da yaşanmıştır. Bakınız. "Humanisme" dergisinin 193 No.lu, Ekim 1990 tarihli sayısında türban konusunda Patrick Kessel ne diyor: ".... Türban konusunda, yoğun kişisel özgürlük arayışları kilise tarafından sömürülerek Cumhuriyet okulları tekrar fethedilmek istenmiştir. Bu tehlikeli semantik oyunla, sözde farklılığa hak savunulurken, hakların farklılığını esas kabul eden bir rejim empoze edilmeye çalışılmıştır... Oysa, köken, din ve politik bağlantı farklılıkları cumhuriyet rejiminin içinde mas edilirken, getolaşma ve ırkçılığa karşı tek kale,... insan haklarının bekçisi, laikliktir."

"Laiklik düşüncesi okul sıralarını aşarak, özgürlük ve sorumluluk duygularıyla silâhlı kişiyi, özgür vatandaşı, sosyal yaşantının merkezinin her veçhesine çeker. Laik bir ülkede tüm erkekler eşittir. Tüm kadınlar eşittir. Böylece tüm insanlar eşittir ve kendi haklarında, kendileri, özgürce karar verirler. Kişi, günlük yaşamında yaşam tarzını, felsefesini, inancını, cin-

selligini ve ölümünü seçebilir. Vicdan özgürlüğü mutlaktır..."

"AIDS'in, Tanrının insanlara verdiği ceza olduğuna inanan, kuraklıkta selâmeti yağmur duasında bulan, hatta işe işçi alınırken nümerolojinin ve astrolojinin kullanılabildiği mürteci toplumlarda, yalnızca laiklik, araştırma ve mantık özgürlüğünü getirerek bilimsel gelişmesini sağlar."

"Laiklik, san'atı, tabu ve dogmalara karşı korur."

"Yalnız hükümet ve dinsel iktidar ayırımı değil, yaşama ve icra güçlerinin de ayırımı laiklik sayesinde sağlanır. İstihbarat özgürlüğü laikliğe bağlıdır. Laiklik yalnızca dinsel gücün sivil hayata karışmasına karşı değildir. Erkeklerle ve kadınlara dogmalarının yasalarını empoze etmek isteyen her türlü ideolojik, politik media hatta sözde bilimsel güçlere karşı da savunu laiklikle başlar. Laiklik, dine karşı değildir, her bireyin seçtiği inanca saygı gösterirken, din adamlarının kişisel özgürlüklere sahip çıkmalarını engeller... Laiklik, ırkçılık, aşırı milliyetçilik ve xenofobi (yabancı düşmanlığı) ile "Yeni kurulmakta olan Avrupa, Papanın arzuluğu Hristiyan Avrupa mı olacak, yoksa, milletler ve kişiler arasında farklılıklar ne olursa olsun, özgür ve eşit vatandaşların bulunduğu laik Avrupa mı olacaktır."

Paris'te, Antoine de St Exupéry'nin, bir mabedin duvar-

larına altın harflerle yazılmış deyişini anımsıyorum: "Benden farklısın kardeşim, ancak bu farklılık bana zarar getireceğine beni zenginleştirmektedir."

Salman Ruşdi'nin katli için Ayetullah Humeyni fetva verdiğinde, G.O. Bü. Üs. Pozzo di Borgo, 28 Şubat 1989 da Fransa müslümanlarına yazdığı açık mektupta, Salman Ruşdi'nin yazdıklarına karşı infiali bir dereceye kadar anladığımı ifade ettikten sonra, şöyle der:

"Ancak, şimdiye kadar fikir özgürlüğü için büyük savaş veren Fransa masonları, bu özgürlüğün insan yapısı veya ilâhi yasalarla sınırlanmasına karşı çıkarlar. Fikir özgürlüğü ya vardır ve sınırsızdır, ya da yoktur. Martin Scorsese'nin Hz. İsa'nın yaşamı ile ilgili filminin yasaklanması olayında Katolik Kikisesine karşı aldığımız tavır, Salman Kuşdi olayında da aynen ahyoruz."

"Haçlı seferlerinden Engizisyona kadar dinsel toleranssızlığın geçmiş uygulamalarından hiçbirisi bugünkü İslâm dini marjinal düşüncelerini doğrulamaz."

"Etik kaideleri Tanrıya inancı şiar edinmiş bir felsefeye dayanan özellikle müslüman, hristiyan ve yahudi toplumlarının fertleri seçme aşamasına gelmişlerdir: irticaya karşı özgürlük, entegrizme karşı tolerans, cinayete çağrı çıkaran dogmaya karşı kardeşlik içinde toplu dayanışma."

Gene türban olayı üzerine localarda açılan tartışmaların sonu-

cunda 27 Kasım 1989 tarihinde Paris'de yayınlanan bildiriye ay-
nen sunuyorum:

"İslâmi türbanın ülkede büyük
bir karışıklığın varlığını gözler
önüne serdiği bir gerçektir."

"Fransa toplumunun, müstakil
küçük toplumlar, birlikler ve ta-
rikatlar halinde kapalı bölümlere
ayrılmasına karşın İhtilâl,
kişinin sorumlulukları ile hak-
larının önceliğini saptamıştır.
Cumhuriyet, birbirlerinden
farklı, hatta çelişkili, kendilerine
özgü yasalarıyla yaşayan, özel
toplumların toplaması değildir.
Cumhuriyet, kültürel, politik ve
ya dinsel kişilikleri ne olursa ol-
sun, özgür ve eşit vatandaşların
toplumudur."

"Vicdan özgürlüğü ile eşitliğin te-
meli olan laiklik, özgürlük bir bi-
çimde ve sorumluluklarını
yüklenerek, erkek ve kadın her
kişinin gelişebileceği kurumları
ilham eder. Kamu kuru-
luşlarının laikliği, böylece,
farklılıklara saygı içinde
özgürlüğe götürür: oysa, farklılık
hakkının kurumlaşması, hak-
ların farklılaşmasına götürür."

"Laiklik yalnızca eğitim sahasını
değil, toplumsal yaşamın tüm
ayrıntılarını kapsar. Örneğin,
göçmenlerin diğer vatandaşlarla
eşit olarak Cumhuriyetin nimet-
lerinden faydalanabilmeleri laik-
liğe bağlıdır. Göçmenlerin top-
lum içinde kabul görmeleri, laik
cumhuriyetin kefil olduğu erkek
ve kadın haklarından ödün ver-

mekle olmaz. Eşitlik, erkeklerle
kadınların eşitliğinden başlar."

"Beşeri gelişmenin şartları özgür
analiz, eleştirisel mantık ve
kişinin kendi hakkında karar
verme yetkisidir."

"Dinle devletin ayrılması her za-
man güncel konumuz olarak ka-
lacaktır ve bu konuda pazarlık
yapılamaz ve taviz verilemez."

"Evrensel kapsamlı ve değişmez
değerleri ile laiklik bugün yeni-
lenmiyecektir, ancak yeniden
canlandırılacaktır."

Paris, 27 Kasım 1989

3 Haziran 1989 da Fransız parla-
mentosu organlarına G.O. nın
sunduğu bildiri de şöyle denil-
mektedir :

"Milletin tümü eğitim ve öğretim
haklarına sahiptir."

"Her insan sosyal, kültürel veya
dinsel her türlü dogmatizmden
arındırılmış eğitim hakkına sa-
hiptir."

"Kültürel farklılıkların
tanınması herhangi bir kültürel
totalitarizmin reddi demektir."

"Hiçbir sosyal, kültürel, irksal,
dinsel, felsefi öge, olayların gizli
tutulmalarına neden olamaz."

LAİK kelimesinin kökü Yunanca
halk anlamına gelen "laos"dur.
Asırlar boyunca laiklik terimi,
vaftiz olmuş ancak kilise yemini
etmemiş (ruhban sınıfına dahil
olmamış) Hristiyan halkın duru-
munu tanımlardı. Kelime
bugünkü anlamını XIX. yy. da

kazanmaya başlamıştır. 1842 de, kilise yönetiminde laiklere de söz hakkının tanındığı doktrine laisizm denmişti. Laikleşme (laicisation) ile laiklik (laicité) terimleri ilk defa sırasıyla 1870 ve 1871 de kullanılmıştır. Laiklik burada kesin olarak devlet ve kilise işlerini birbirinden ayıran kavramdır; buna göre, devletin hiçbir dinsel icraat gücü, kilisenin de hiçbir politik gücü yoktur. Kelimenin modern anlamına erişmesi 3. Cumhuriyetle beraber olabilmıştır. (3. Napolyon'un çöküşü, Paris Komünü, v.s.).

Fransa'da Kilise ile devletin kesin ayrılması 1905 yasası ile olmuştur. O günden bu yana devlet okullarında hiçbir din öğretisi yapılmaz! Vatandaşlar arasında inançlarına göre farklı muamele yapılmaz! Laiklik, tüm dinsel düşüncelere hürmet ederken, hiçbirini diğerlerine üstün tutmaz.

Türkiyeye gelince, büyük Atatürk "idarede, hukukta, kültürde, san'atta ve günlük hayatta Türk Milletini Ortaçağ karanlığı içinde tutan ve ona ilkel bir toplum görünüşü veren kurumları, hükümleri ve alışkanlıkları kaldırarak yerlerine çağdaş medeniyetin akla ve ilme dayalı değerlerini getirmek istiyordu. Bu temel görüşlere dayanarak Mustafa Kemal şu devrimleri gerçekleştirdi: Hilâfetin kaldırılması, eğitimin tek elden yönetimi, Şeriye mahkemelerinin kaldırılması (1924); tekke ve zaviyelerle türbelerin kapatılması

(30 Kasım 1925); şapka giyilmesinin zorunlu kırılması (kıyafet kanunu); Türk medeni kanununun kabulü (17 Şubat 1926); hutbenin türkçe olarak okunmağa başlanması; arap harfleri yerine lâtin harflerinin kabulü; millet mekteplerinin açılması (1928); Kur'an, ezan ve kametin türkçeleştirilmesi (1923); lâkap ve ünvanların kaldırılması ve bazı kisvelerin giyilmemesi; hafta tatilinin cumadan pazara alınması (1935) ve en önemlisi medeni kanununun evlenme ile ilgili hükümleri." (Meydan Larousse, Atatürk bahsi).

10 Nisan 1928 gününde anayasadan "Türkiye Devletinin dini İslâm'dır" ibaresi kaldırılıyor ve nihayet 1937 yılında, 3115 sayılı yasayla laiklik terimi anayasa-daki yerini alıyor.

XVII ci y.y.a kadar felsefe teolojinin hizmetindeydi, tolerans da hiç yoktu. Descartes memleketinden kaçmaya, Spinoza saklanmaya mecbur kalmışlardı. Dindar olmasına rağmen Malebranche "spinozizm"le suçlanmıştı. Dogma konusunda Roma'nın otoritesine karşı çıkan reform hareketi "Romania" düşünüyü parçalamıştı. Galile, yalnızca hesaplarına dayanarak evrenin sonsuzluğunu ve dünyanın onun merkezi olmadığını kanıtlamıştı. Galile devriminden sonra, kapalı dünyadan sonsuz evrene geçilince, artık hiçbirşey eskisi gibi kalamazdı. Gelişen doğal bilimler, Aristo modeli ile artık bağdaşamazdı; matematik de

artık gerçeğin doğruluğunu kanıtlamaya hizmet ediyordu. Kutsal kitaplar, bilim adamlarının tek referansları olmaktan çıkmışlardı, akıl ve mantık egemen olmuştu. Doğu ile Tanrı lütfunun, dogma ile aklın arasında bir sınır çizilmişti. XVII. yy ın ikinci yarısında bilginin ruhban sınıfının tekelinden çıkmasıyla deizm düşüncesi gelişti. Geleneksel ontoloji (varlıkbilim) çöküyordu, deizm de dinde ortodokslukla ateizmin orta çizgisinde yerini alıyordu. Kiliseye bağımlı olmayan hristiyanlara insanlıkla ilgili dinsel bağlar kalıyordu. Artık dünya Yaradılışın kapalı dünyası olmaktan çıkarak sonsuz bir evren olarak kabul ediliyordu, Tanrı da artık St. Augustin'in, Hz. İbrahim'le Yakubun Tanrısı değildi. O artık Ulu Mimar, Ulu Saatçi mertebesindeydi; yani, Yaradılışı değişmez yasalara göre ayar etmiş olan bir mimari ilkeydi. Bu felsefi ortamda, İngiltere'de dinsel güçlerle politik güçlerin çatışmalarının neden olduğu kanlı savaşların sonuçlandığı dönemde, İngiltere'de masonluğun başladığını görüyoruz. Masonluk, 1688 ihtilâlinin acı izlerini silmeyi amaçlıyordu ve bu nedenle iyi ahlâklı insanlar arasında politik ve dinsel tartışmaları yasaklıyordu. Tabiki "aptal ate ile dinsiz hovarda" kardeşlikten uzaklaştırılıyordu; ancak, her türlü teolojik dogmayı reddederken, Anderson, masonların "tüm insanların üzerinde mutabık oldukları dine" bağlı

olmalarını şart koşuyordu. Bu en küçük ortak pay da, insanları bir araya getiren doğal din veya deizmden başka birşey olamaz.

Katolik Fransa'da Anderson ideolojisinin kabul görebilmesinin iki nedeni vardı. Nantes Fermanı'nın iptali ile (Révocation) protestanlar Fransa'dan kovulmuşlardı; ama, Fransa Krallığı ile Vatikan arasında olan sürekli sürtüşmeler yüzünden, Papalık fermanları ancak Fransız Parlamentosunda onaylandıktan sonra Fransa'da geçerli olabiliyorlardı; yani, genelde Papalık fermanları Fransa'da geçerli değildi ve Masonluğu afaroz eden ferman da geçerlilik kazanmamıştı. Fransa ve kralları Katolik olduklarından, localarda yalnız katolikler vardı ve sütunları sayısız rahip, keşiş, v.s din adamı süslüyordu. Localarda disiplin içinde söz almanın, filadelfi (kardeş sevgisi) ile filantropinin (yardımseverlik) giderek teolojik dogmatizmle sadaka uygulamasının, agapaların da giderek oruç günlerinin yerini almasının etkisiyle, masonluk dini aşan, ilerici bir ortam yaratmıştı.

Masonik ideolojinin laikleşmesi XVIII. yy da bariz bir hal alır. Locaların tetkiki, İhtilâl'e yaklaştıkça, sütunları süsliyen Kardeşlerin farklılaştıklarını göstermektedir; artık protestanlarla yahudiler de, tek tük de olsa, localara kabul ediliyorlardı. Ritüeller laikleşmiş hristiyan çağrışımlar azalmış veya

sembolik hale getirilmişlerdi.

Fransa'da, Masonların İncil üzerine, ama İncil'e küfür ederek yemin ettiklerine dair suçlamalara cevap veren Jarhetti, "L'Orateur Franc Maçon" da, 1760 yılında şöyle yazıyordu: "İncil üzerine beddualarla yemin etmekle suçlanmaktayız. Bu, zaten imkânsız olan bir dinsel saygısızlıktır. İmkânsız diyoruz, çünkü iddia ettikleri gibi, bir Türk'ü, bir Çinli'yi, bir İranlı'yı kabul etmekteyiz ve (bunlar da İncil üzerine yemin etmeyeceklerine göre), "Sorumlu" tâbir ettiğimiz, ve aslında Tüzüğümüzden başka birşey olmayan, bir kitap üzerinde onlara yemin ettiririz."

1776 yılında da Jacques Mauvillon K., zamanında laikliği şöyle tarif eder:

"Her yobaz, ipso facto (yalnız bu sebeple), masonlukta çıkarılmalıdır; bu masonluğun dinsiz kişilerden oluşması anlamına gelmez; Tanrı korusun! Ancak, içtenlikle ve kendi yöntemlerince Ulu Mimar'a tapınırlarken, farklı yöntemleriyle Ona tapınan başkalarını suçlamamaları şarttır. Tek kelimeyle, tekris edilen her kişinin toleransı tam olmalıdır ve dinin Tanrı ile her birey arasında özel bir ilişki olduğuna ve buna da bir üçüncü kişinin karışmaya hakkı olmadığına inanmalıdır."

İhtilâl, filozofların çalışmalarını mükâfatlandırmıştı: masonların çoğu bu büyük olguyla ve berabe-

rinde getirdiği yeniden yapılaşmayla özdeşleşmişlerdi. İnsan ve vatandaş haklarının ilân edilmesi ile aklın, vatandaşın politik yaşamından ayrılmaz olduğunu ve ancak kendi başına düşünmeyi kabul eden insanın gerçek insan olabileceği kabul ediliyordu.

İnsan hakları tanınmadan laiklik mümkün değildir ve laikliğin düşmanı, her türlü kilisenin ortodoks davranışı, yani klerikalizmdir. Kendilerini ate ilân etmekle beraber, kişisel özgür düşünce hassaları ile eleştiri olanaklarını terk ederek, kapalı bir düşüncenin uşakları durumuna düşen marksist kilisesi rahipleri de bu tarife dahildir. Daha 1895 yılında Paul Brousse bunlara "marksizmin kapüsenleri (+)" adını takmıştı.

Son zamanlarda "yeni laiklik" kavramından söz etmek moda oldu. Önüne bir sıfat gelince zaten zedelenen laiklik kavramını, bu kez yeni laiklik olarak nasıl tarif edebiliriz ki? Modern toplumlar müslüman, hristiyan, musevi, kadın, erkek, tasnifleri dışında, ayrıca, sanatçılar, entellektüeller, solcular, sağcılar, işçiler, memurlar, muhtelif marjinal gruplar şeklinde de bölünebilmektedir; bunların her biri de kendine göre bir özgürlük ve laiklik anlayışına sahip olabilir. Bir ortak paydanın geliştirilebilmesi için bu grupların herbirinin bir miktar özveride bulunması gerekecektir. Yalnız, bu durumda, kamu hizmetinde olan bir hizbin le-

(+) *capucin: St. François'nun izinde dilenci keşişler tarikati.*

hine davranmak, eşitliği bozacak ve laikliği zedeliyecektir. Bir noktada, laikliği hizipler arası bir toplu sözleşmeye benzetebiliriz. Modern demokrasinin ana hatları, bu sözleşmeden çıkar; karışık olarak sayalım: karşılıklı tolerans, kısıtlayıcı yasalar önünde eşitlik, hak ve hukuk, fikir ve söz hürriyeti, kişinin kabiliyetine göre özgürce eğitimi ve mesleğinde yükselme olanağı. Bu olguların savunulması için de, tüm ülkede yasa birliği, ekonomik, meslekî, kültürel ve dinsel güçlerin birbirlerine karşı özgür olmaları ve hepsinin üzerinde özgür merkezî iktidarın bulunması gerekir. O zaman adaletin görevi çıkar gruplarının baskısına karşı koymakta kalır ve, bu toplu sözleşme düzeninde, baskı altında olmayan doktorlar rahatlıkla Hipokrat yeminlerine sadık kalırlar. Dinsel kuruluşlar muhtarlıklarını korurlar, veliler çocuklarının eğitim şekli üzerinde söz sahibi olurlar. Özgürlükleri bol, bu bir hayli gevşek toplu sözleşme dahi dinci gruplara fazla gelmektedir. Onlar, entelektüel ve toplu yaşamın her diliminde dine dönüşü arzulurlar, bunun için de en geçerli yolun eğitimden geçtiğini gayet iyi bilirler.

Bu durumun somut örneklerine sorumlu bazı politikacı ve devlet adamları ile üniversite öğretim üyelerinin beyanlarında, yapmış oldukları yayınlarda ve savundukları görüşlerde rastlamanın mümkün olduğunu görüyoruz.

Din insanın diğer insanlarla, evrenle ve Tanrıyla olan ilişkilerini düzenler. Bunların ilki bir ahlâk anlayışını, ikincisi doğayı yorumlama tarzını, üçüncüsü de Yaradana mutlak inancı getirir. Aklın dışında kör inançlara âlet olabilen din bazı din adamlarının diğer insanlar üzerinde baskı kurmasını sağlarsa, toplum dogmalara esir düşer. Laik kişi için teoloji mitte karışık bir ideolojidir ve günlük yaşantıyı etkilemez. Oysa, dinci için Tanrı yaşamın her safhasında mevcuttur, dünyanın yaratılışı bir mucizedir ve her an yeni mucizeler beklenebilir. Bilimsellikte mucizelere inanış, bağdaşmayan ayrı felsefelerdir. Sorun, bir devlet modelini seçmeye gelir. İki seçenek vardır: laik devlet veya teokratik devlet. Bu alternatiflerden birini seçmek, kadın - erkek ilişkilerini de düzenliyecektir.

Çıkış noktalarında dinler erkeklerin hegemonyası fikrine dayanırlar, baş aktörler de hep erkektir. Tanrıyla dialogu yasaklanan kadına -kadın imam, papaz, ya da haham olamaz- yalnızca pasif inancın ikinci derecedeki görevleri düşer. Birinci role çıkma olasılığı kalmayan kadın, çok kere irticayı kamçılayan batıla kendini kaptırır.

Sözde laik, gerçekte ise kültürel ve dinsel çeşitli tabularla dolu olan toplumumuzda, kadın genelde karar verici kişi olarak iktidardan uzaklaştırılmıştır. Eşitlik görünüşünü yaratmak için kontenjanla parti listelerine,

hatta laik olduğumuzun kanıtı olarak kabineye dahi girebilen, veya iş hayatımızda tek tük sivri-
lebilen kadınlarımız bu olguyu
değiştirmez. Nüfusumuzun
yarısını kadınlar oluşturuyorsa
ve nüfusun tümünü ilgilendiren
kararları % 98 oranında erkekler
kendi başlarına alabiliyorlarsa,
yönetimin eşit bir şekilde pay-
laşıldığı söylenemez. Vatan-
daşlar arasında eşitlik, cinsler
arasında eşitliği de öngörür; an-
cak, dinler, herşeyin başlangıc-
ından beri, piramitlerini inşa et-
mişlerdir. Erkek olan Tanrı pira-
midin tepesinde, sonra erkek,
sonra onlara tabî olan kadın. Bal-
zac "kadın taht üzerine oturtul-
ması gereken bir köledir" derken
kitap dinlerinde kadının ikilemi-
ni dile getirir: kadın ve gizi -
doğum yapma gizi - ile kadın ve
günah - Tertullien'e göre "şeytan
kapısı". Kutsal ana, doğum yap-
ma görevinin içine hapsedil-
miştir. Kutsaldır, çünkü hayat
vermektedir: lânetlidir, çünkü
erkeğin cennetten kovulmasının
nedenidir.

Kitap dinlerinin üçü de babaer-
kil, erkeğin üstünlüğünü kabul
eden toplumlarda gelişmişlerdir.
Günlük yaşam ve sosyal gerçek
erkeğin algılama tarzında ve tüm
grup adına ifade edilirdi. Hitabet
ve temsil şekilleri erkeğe idi ve
böylece Tanrının erkek olarak
kabulü tesadüfi olmamıştı. Ba-
baerkil toplumlarımızda, pozitif
değerler olan güç ve egemenlik,
erkeksi değerlerdir ve Tanrı
insanların kendilerine

yakıştırdıkları ideali temsil
eder.

Böylece babaerkil diyalektik ye-
rini bulur. Dinsel inançlarda güç
bulan erkeğin üstünlüğü erkeğin
egemen olduğu bir dünyayı ya-
ratar. Kadınlar da dinde yalnızca
erkeğe bağlı olmanın ilâhi yans-
masını bulacaklardır.

Madem ki tek Tanrı erkektir, onu
temsil yetkisi erkeklerde ol-
malıdır ve kadınlara karşı
ayırımı meşru kılmak için top-
lum kutsal yazılara atıflar yapa-
caktır. Sistem iyi çalışmaktadır
ve kurulu düzene karşı herhangi
bir başkaldırma daha çıkış nok-
tasında başarısızlığa
mahkûmdur. Zira, egemen güç
hemen "şeriat der ki...." diye söze
başhyacaktır, tıpkı skolâstik de-
virde "Aristoteles dixit...." (Aris-
tote der ki....) dendiği gibi. Bu
mantık, politik iktidarla dinsel
güçlerin birbirlerine dayanma
gereksinimlerini açıklar.

Bu etkilerin altında, kutsal ana-
ya-hürmetsizliği önlemek için
kadın çarşafa sokularak cinsel-
liği ön plana çıkarılmıştır.
Kadının cinselliği toplumda
değer kaybetmesinin nedenidir.
Kadın, aybaşı halinde mekruh-
tur, şeytanla erkek arasındaki
bağı kadın oluşturur, çocuk
düşürmeyi meslek edinenler,
cadılar hep kadınlardır.

Bakınız, Osmanlı Tarih Deyim-
leri ve Terimleri sözlüğünde
"cadı" nasıl tarif ediliyor:

"İslâm toplumunda "cadı", daha
ziyade bir kocakarı şeklinde ta-

savvur edilmektedir..... İhtiyar kadın, acuz, çirkin kocakarı.... göz bağıcı, afsuncu, sihirbaz manasında da kullanılır."

Falçılarla cadılar bâtil yoldan erkeklere egemen olmak isterler, bu bir politik tehlikedir ve cadıların ateşte yakılmaları gerekir.

Kadın cinselliğinin günah kaynağı olmasından dolayı bu cinselliğinin içine hapsedilirken, cinselliği de hiç yokmuş gibi davranmaya zorlanmıştır. Kadın - cinsellik - günah kısıkaç, şeriata egemendir. İslâmda kadın, politika ve hukuk dünyalarında hiçbir zaman ergenliğe erişememiştir ve daima baba - koca - oğul üçlüsü şeklinde erkeğe tabî yaşamıştır.

Laikliğin tepesinde dolaşan tehlike bulutları ilk önce kadınları tehdit eder. Kadın haklarının gerçek sorunu, parlamentoda yasaları değiştirecek yada uygulayacak erkeklerin düşünce tarzlarının uygarlaşmasıdır. bunun yapılabilmesi için, herşeyden önce cumhuriyetle yönetilen devletimizde Tanrı hakkının devlet hakkından kesin olarak ayrılmasıdır. Yeni inşa edilen Avrupa'da ancak laik bir Türkiyenin yerini alabileceğini unutmamalıyım. Ülkemiz, laiklik ilkesinin anayasasına madde olarak işlendiği ender ülkelerden biridir. Yalnız bu ilke lâfta kaldığı müddetçe, birçoğunun yasalarında laikliğin lâfının edilmesine rağmen, laik olan AT ülkeleri bizi aralarına kolay ko-

lay kabul etmezler.

Dünyamızda kazanılmış hakların sürekli korunma gereğini ve bir ilkenin geçerli olabilmesi için, kazanıldıktan sonra dahi, korunabilmesi ve yaygın hale gelebilmesi, çevresine yaptığı etkiyi sürdürebilmesine, yani canlı kalmasına bağlı olduğunu görüyoruz.

Fanatizmler, toleranssızlık ve akıl dışı davranışlar tırmanıştadır. Özellikle mason olarak uyanık olmamız şarttır. Dünyada 200 yıldır sürerek eski değerleri kökünden değiştiren ve XX. yy insanlarına özgürlüklerini kazandıran entellektüel ve sosyal çabaların motorunun laiklik olduğunu ve "yeni laiklik", "modern laiklik" gibi mefhumların olamayacağını, yalnızca LAİKLİK olduğunu hiç unutmamalıyım.

Altına Türkiye olarak da imza attığımız, 10 Aralık 1948 tarihli, masonik kökenli İnsan Hakları Beyannamesinin maddelerinden konumuzla ilgili bazı seçme kısımları hatırlatarak bu çalışmamı sonuçlandırmak istiyorum:

Madde 1: Tüm insanlar özgür ve eşit doğarlar...

Madde 2: ırk, cilt rengi, cinsellik, din, düşünce nedeniyle ayırım yapılmayacaktır.

Madde :7 Hukuk önünde herkes eşittir...

Madde 12: Hiçkimsenin özel hayatına müdahale edilmeyecektir...

Madde 26: 2) Eğitim kişiliğın gelişmesine ve temel insan haklarına saygıyı güçlendirmelidir. Eğitim, ülkeler ve tüm ırk ve din grupları arasında anlayışı, tole-

ransı ve dostluğu güçlendirmeyi hedef almalıdır.

3) Ebeveynler öncelikle çocuklarının tabî olacağı eğitim şeklini seçmekte özgürdürler.

Madde 27: Her birey toplumun kültür hayatına özgürce katılma hakkına sahiptir....

REFERANSLAR :

Makaleler: Humanisme No. 193, Ekim 1990

- *La Laïcité: Le Combat du XXI'e Siècle - Patrick Kessell*
- *Prises de Position du Grand Orient: Poky Richard*
- *Laïcité: Le Mot et l'Idée et les Origines de la Franc-Maçonnerie: Charles Porset*
- *Laïcité et République: Max Gallo*
- *Le Religioniste et la Laïcité; Albert Memmi*
- *Femmes, Religions et Laïcité : Gisele Halimi*
- *Laïcité, Intolérance et Démocratie: Clément Durand*

Makaleler : The Economist 22/12/1990:

- *Islam and the West*
- *Haiti : Priest - President*
- *When Priests take power*

Diğer referanslar :

- *İslâmda Kadın : Doç. Bekir Topaloğlu*
- *Dictionnaire Rationaliste (Laïcité başlıklı makale)*
- *Meydan Larousse (ATATÜRK başlıklı konu)*
- *Türk İslâm Sentezi, konuşma: Süreyya Kuvılcım*
- *İnsan Hakları Beyannamesi*
- *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri sözlüğü, Mehmet Zeki Pakalın, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1946.*

ERKEN ANADOLU TÜRK KÜLTÜR AŞAMALARI

Nezih RONA

Oğuz ve Hazar Türklerinden olan Selçukluların, Gaznelilere karşı kazandıkları ünlü Dandanakan meydan savaşından (1040) sonra Horasan'da Selçuklu devleti kuruldu. Selçukluların kazandığı bu zafer, islâm âleminin, o devirlerde iç çekişmeler ve dıştan gelen tehlikeler nedeni ile, ciddi bir bunalıma maruz kalarak, çökmesini önlemiş ve ona yeni bir canlılık kazandırmıştır.

Devletin ilk Sultanı, güzel huyluluğu ve iyiliği ile ün kazanmış Tuğrul Bey, bir yandan bütün islâm âleminin maddî kuvvet ve kudretini üstlenmiş, öte yandan, Orta Asya'dan göç eden yoğun Türk kitlelerinin yerleştirilme sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu amaçla, özellikle Batı yönünde, Bizans hâkimiyetinde bulunan Anadolu'da, ve Fatımî Devletinin hâkimiyetinde bulunan Suriye ve Filistin'de, fetih hareketlerini plânlı bir şekilde yürütmüştür. Başlangıçta Büyük Selçuklu Sultanları, Anadolu'ya, bir Uç Beyliği; başkaldıran Bey ve Boyların bir sürgün yatağı olarak bakıyorlardı. Anadolu Yerleşme Hareketi, Tuğrul Beyin bilinçli girişimleri ve politikası sayesinde, çeşitli Türk topluluklarının kaynaşmaları sağlanmış, böylece hızla Boy esasına dayanan göçebe yaşam tarzından, Türk bayrağı altında tek bir Millet şuuruna ulaşılmış ve bu ülke bir Türk yurdu haline getirilmiştir. Anadolu'nun Türkleştirilmesi, islâm medeniyeti kavimlerinin varlıklarının korunmasında büyük bir önem arzeder.

Anadolu'da yeni bir Türk vatanının oluşması ile, yeni bir çağ başlamış, çevredeki İslâm ve Hıristiyan medeniyetlerine mensup kavimlerin, kaderlerinin tayininde etken olmuştur.

Selçuklu devleti büyük bir hızla gelişerek, Doğu Roma İmparatorluğunun elinde bulunan Küçük Asya'yı aldı. Böylece sınırlarını, Akdeniz sahillerine ve Mısır'da Fatimilerin topraklarına kadar genişleterek (1077) bir büyük imparatorluk devleti oldu.

Kısa zamanda bu denli hızlı gelişmenin nedenleri arasında, hiç kuşkusuz Türklerin İslâm dışı toplumlara karşı uyguladıkları geniş tolerans ortamını, ekonomik politikanın onlara sağladığı geniş imkânları, Bizans devlet idaresindeki yolsuzlukları, iç çekişmelerin ve Bizans hükümetinin uyguladığı ağır vergilerden yerli Rum halkının memnuniyetsizliğini sayabiliriz. Bunlara ek olarak, Selçuklu padişahlarının iyi yetiştirilmiş yetenekli oluşlarını, bozkırların zor hayat koşullarına alışmış Türkmenlerin, zengin bölgelere, kayıtsız ihtiyaç duymalarını, çevik olmalarını ve çok uzak olan mesafeleri, yorgunluk duymadan kısa zamanda katetmelerini, bunların emrinde savaşan Oğuz Türklerinin ve diğer Türk kabilelerinin, kahraman ve savaşçı olmalarını gösterebiliriz.

Anadolu vilâyetlerinden Konya ve Aksaray'ın yönetimi, 1077 yılında Tuğrul Beyin torunlarından Süleyman Beye bırakıldı. Süleyman Bey, Selçukluların Anadolu şubesinin kurucusudur.

Asya'dan gelme sanatkâr ve tüccar Türklerin, yerli tüccar ve sanatkârlar karşısında tutunabilmeleri, onlarla yarışabilmeleri, ancak; aralarında kurumlaşarak dayanışma sağlamaları, bu yolla iyi, sağlam ve standart mal yapıp satmaları ile mümkün olabilirdi. İşte tarihte Ahî birlikleri diye bilinen kurum, bu koşulların doğal bir sonucu olarak meydana gelmiştir.

Selçuklular zamanında Fars dili ve edebiyatı büyük bir gelişme ve yayılma gösterdi. Farsça, Selçuk devletinin resmî ve saray dili idi. Bu dil aynı zamanda Küçük Asyada kurulan Anadolu Selçuklu devletinin de resmî ve saray dili oldu. Moğol saldırıları sırasında Anadolu Selçukluları devleti, âlimler için emin bir sığınak oldu. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, İbn Bibî, Kâni Tusî, Sadreddin Konevî ve daha pek çokları gibi Farsça yazan mutasavvıf, âlim ve şairlerin eserleri, türlerinin en güzelleri arasında sayılır. Anadolu Selçuklu san'atında, İran san'atının etkisi inkâr edilemez. Gerçekte; Selçuklu devletinin kuruluşu, Orta ve Yakın Doğu tarihinin en önemli tarihsel olaylarından biri olup, İran için yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Zira Selçuklular, çok kısa bir süre içinde, geniş topraklara yayılmış devletleri yönetimleri altında toplayarak, siyasal birliği kurmuş, buralarda yaşayan insanlara yaşama ve düşünme hürriyetini sağlamıştır.

Müslüman Türkler, Anadolu'ya ilkel bir kültür'ün içinden değil, İslâm medeniyetinin eski Türk kültürü ile sentezini yapmış, yüksek düzeyli bir toplum olarak gelmiştir. Bu nedenle, Türkler için artık bunun dışına çıkarak, eski putperest döneminin de izlerini taşıyan, Hıristiyan Anadolu kültürünü benimsemeleri söz konusu olmamıştır. Bununla beraber, özellikle halk arasında bazı âdetler, yerel kültürler ve inançlar alanında, karşılıklı olarak belli çerçevede bir alışveriş meydana gelmiştir. Türkler, yerleştikleri bazı yörelerde, Hıristiyanlık öncesi ve Hıristiyanlık dönemine ait bazı kültürlerle, inanç ve marasimlerle karşılaşmışlardır. Her yerde aynı ölçüde olmasa bile, İslâmiyeti henüz yeteri ölçüde özümseyemediği için yüzeysel bir türde İslâmlaşmış göçebe ve yarı göçebe ortamlarla il, ilçe ve köylerde bu kültürler zamanla benimsendi. Bugün bazı yörelerimizde varlığını halâ koruyabilen İslâm dışı birtakım âdet, gelenek ve görenekler bu şekilde ortaya çıktı.

Büyük Selçuklu Sultanlarında olduğu gibi Anadolu Selçuk Sultanları da sanat ve zenaatın teşvikçisi, sanatkâr ve zenaatkârların koruyucusu ve destekçisi olarak tanınırlar. Bugün bu devir sanatkârlarının eserlerinin çoğu, yurtiçi ve yurt dışı müzeleri süslemektedir.

Parlak ve huzur dolu Selçuklular devrinde, Musikî, Tezhip sanatı, Hattatlık ve Mimarî büyük bir gelişme göstererek olgunluk düzeyine çıkmıştır.

Bilindiği üzere, kültür tarihimizde Vakıf adı verilen ve toplum hayatını yüzyıllar boyu çeşitli yönlerden etkileyen büyük bir hayır müessesesi vardır. Kaynağı dine bağlı bu sosyal yardım kurumu, Türk milletinin iyiliksever, zengin gönüllü, açık elli ve merhametli yaratılışının ürünü olan hayır eserleri ile, görkemli Türk Mimarî sanatının Anadolu öncesi topraklarda olduğu kadar, Anadolu'da da yayılmasında rol oynamıştır. Erkekler yanında Türk kadınları da cami, mescit, medrese, okul, kütüphane, imaret, muvakkithane, yol, köprü, kervansaray, han ve hamamlar, hatta yurt savunması için kale yaptırmışlardır. Kadınların yaptırdığı hayır eserlerinin başında hastahaneler gelmektedir. Eskilerin, maristan, bimaristan, bimarhane, darüşşifa, şifaiye, şifahane diye adlandırdıkları bu hayır kurumlarının ilki Selçuk hükümdarı II. Kılıçarslan'ın kızı Gevher Nesibe Sultan tarafından Kayseride kurulmuştur. Bunlardan, Divriği'de Melike Turan tarafından yaptırılan Şifahane, harikulâde zengin motiflerle bezeli taç kapısı, sivri kemerli iç kapıları, beşik ve yıldız tonozlu ve kubbeli odaları, revakları, çok ince iç bezenmeleri ve sütunları ile erkeğin devir Anadolu mimarisinin eşsiz örneklerinden biri olarak günümüze kalmıştır.

Türk kültür tarihinde, saray çevrelerinde veya büyük yerleşim merkezlerinde yaşamış, adları yaşadıkları devrin tarih kitaplarına ve

diğer kaynaklara geçmiş bilgin, düşünür ve şairlerin yanında, bu merkezlerin dışında yaşamış ve bu nedenlerin yanında, bu merkezlerin dışında yaşamış ve bu nedenle zamanın tarih yazarlarının gözünden kaçmış veya önemsenmemiş olanlar da vardır. Bunlardan büyük kentlerde yaşayanlar, Arap ve Fars kültürü etkisi altında sayıları çok sınırlı olan yüksek zümreye hitap eden eserler vermişlerdir. Köylü ve göçebe halk arasında yaşayan bilgin, düşünür ve şairler ise iyi bir medrese arasında yaşayan bilgin, düşünür ve şairler ise iyi bir medrese öğrenimi görmüş, devrin bütün bilimini öğrenmiş olmalarına rağmen, anlaşılması zor ve karışık konuları, bu halka anlayabilecekleri bir dilde sunmuşlardır. Bunların hayat hikâyelerini, sevgi ve saygısını kazandıkları, okuma yazma bilmeyen toplum kesimlerinin ağızdan ağıza geçirdikleri ve yaşadıkları devirlerden bir iki yüzyıl sonra kaleme alınan Vilâyetnameler veya Menakipnâmelerden öğreniyoruz.

Bu gruba giren Türk büyüklerinden Ahmet Yesevî, Hacı Bektaş-ı-Velî ve Yunus Emre zincirini sayabiliriz. Ahmet Yesevînin etrafında toplananlar islâmiyete yeni girmiş lâkin ona kuvvetle bağlanmış göçebe veya köylü Türklerdi. Bu nedenle Yesevîlik bu çevrenin koşullarını yansıtmak zorunda kalmıştır. Bu Türkler samimî Müslüman olmakla beraber, bunların islâmiyeti anlayışları çok formalist ve yüzeysel idi. Bu yüzden Yesevîlik bu göçebe Türk çevresinde Şamanist Türk kabile gelenekleri ile karışmak zorunda kaldı.

Ahmet Yesevî'nin dervişlerinden olup, onun fikirlerinden derinden etkilenen Hacı Bektaş-ı-Velî, Horasan'dan Anadolu'ya yerleşmiştir. Burada kurduğu Bektaşî Tarikatı kısa bir zamanda yayılmıştır. Burada kurduğu Bektaşî Tarikatı kısa bir zamanda yayılmıştır. Başlangıçta Hacı Bektaş'ın din ve dünya görüşlerini yansıtan bu tarikat, zamanla, çeşitli tarikatların da etkisinde kalmış; Türklerin islâm öncesi mensup oldukları dinlerden gelen inanç motifleri ile karışarak mistik bir akım haline gelmiştir. Bektaşîliğin halk arasında, ilgi ve sempati ile karşılanması nedenlerinden biri de, Bektaşî edebiyatı olmuştur. Bu edebiyat, doğrudan halka seslenen bir dil kullanmıştır. Açık, anlaşılır ve en derin felsefi konuları bir kaç sözcükle özetleyen bu şiirler, ezilen ve horlanan sahipsiz kitlelerin melankolisine cevap vermiştir.

Hacı Bektaş'ın Ahmet Yesevî'ye olan mânevî bağlılığını onun Faydalar adlı Farsça kitabından anlıyoruz. Yunus Emrenin Hacı Bektaş ile olan mânevî bağlılığını ise, Bektaşî Velâyetnamesi'ndeki menkubelerde okuyoruz. Bektaşî Halifelerinden Tapduk Emrenin veziri olan Yunus Emre, şiirlerinde millî vezni ve millî şekilleri tamamen Türk zevkine uygun bir tarzda kullanarak Tasavvufî Türk Halk edebiyatının büyük bir halkasını teşkil etmiştir.

Bu üçlü zincire, günümüze kadar daha pek çok halkalar eklenmiştir. Bu büyük insanlar düşünceleri ile, şiirleri ile, sazları ile ve sözleri ile Türk dilini geliştirmek, Türk milletinin refah ve mutluluğunu sağlamak, gelenek ve göreneklerini devam ettirmek, milli birlik ve beraberliğini ayakta tutmak için büyük çabalar harcamışlardır.

Bibliyografya

- W. Barthold ve Prof. F. Köprülü Osman Turan,** *Islam Medeniyeti Tarihi, Diyanet İşleri Başk.lığı Yayınları 6. basım 1984. Türkiye Selçukluları hakkında Resmî Vesikalar, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu 1988.*
- Prof. Dr. A. Sevim,** *Suriye ve Filistin Selçukluları Tarihi, A.K.D.T.Y. Kurumu 1989.*
- Prof. F. Köprülü** *Türk edebiyatında ilk Mutasavvıflar Diyanet İşleri Bşk.lığı Yayınları 3. basım 1976.*
- B. Debiri Nejad** *Seyri-Ferheng der Ahdi-Selcukiyan, Mürsel Öztürk Çevrиси. Honer ve Merdom, 1973.*
- H. Sipahioğlu** *Kayseri Gevher Nesibe Sultan Tıp Sitesi, Kayseri 1981,*
- A. Süheyl Ünver** *B. Selçuklu İmparatorluğu zamanında Vakıf Hastahaneleri, Vakıflar Dergisi, sayı : 1 1938.*
- Prof. Dr. E. Coşan Dr. Y. Ekinci** *Hacı Bektaş-ı Veli, Makâlât, Seha neşriyat 1971. Ahilik ve Meslek Eğitimi, Araş. - inceleme dizisi Milli Eğitim Bkn.lığı yayınları, 1989, No. 862.*

RİTÜELLER

Raşid TEMEL

Otuz yıl evvel kullandığımız ritüellerden neden bugünkü ritüellere geçildi? 1917 de İngilterede Birinci Büyük Loca kurulduğu zaman ritüeller nasıldı? Daha sonraları ritüeller ne şekiller aldı? Bunları genel kurul mu, büyük kurul mu, yoksa bir komisyon veya komisyon yerine geçen bir loca mı bugünkü haline getirdi? Ritüellerde bulunması şart olan unsurlar nelerdir? Yabancı Büyük Locaların ritüelleri arasında ne gibi farklar vardır? Mason otoritelerinin ve Quatuor Coronati locasının ritüeller üzerine yazdığı birçok kitaplar ritüellerdeki yanlışlar ve eksikler nelerdir?

Bu saydıklarımı bilenler azdır. Ama konuşanlar çoktur. Birşey evvelâ düşünülür, sonra söylenir. İnsan bilmediğini nasıl

düşünür? Ona nasıl anlam kazandırabilir? Bilgiye dayanmayan söz de bir hiçtir. Zekâyı bu işe karıştırmak doğru değildir; çünkü zekâsı eksik olan kimse zaten bilgiyi kıymetlendiremez.

Bizim ritüellerimizde devamlı değişiklikler yapıldığı söylenmekte ve bu durum kınanmaktadır. Ama ritüellerde bir değişiklik yapıldığını sanmıyorum. Sadece yanlışlar düzeltilmiş ve eksikler tamamlanmıştır. Bir örnek vereyim:

Çırac nafakasını B sütunundan alır. Bu doğrudur. Kime sordumsa Kalfa da J sütunundan alır, dediler. Bu doğru değildir. Kalfa nafakasını Orta Hücre'den alır. Orta Hücre de dönen basamakların ucundadır.

Üçüncü derecede ise, locanın iç

kısmına Orta Hücre denmekte idi. Bu da yanlışdır. İkisi birbirine karışır. Üçüncü derecede eskiden locanın doğu kısmına Hikâl, iç kısmına da Dehbir denirdi. Eski tâbirler kaldırılırken, Dehbirin yerine Orta Hücre denmiş. Tabii bunlar ritüellerin son şeklinde düzeltildi. Bütün dünya ritüellerinde bulunan, ama bizim ritüelde bahsi dahi geçmeyen Orta Hücre, yerine kondu. Bu gibi lüzumlu şeylere ritüel değişikliği demek doğru değildir. Daha başka birçok örnekler vardır.

Bilgi gerçekleri anlamaktır. Akıl ve hikmet ise, gerçekleri ne yapacağını bilmektir. Masonlukta bizlere her zaman öğretilen şey kendimizi bilmektir. Kendimizi, iyi bilelim ve her türlü Masonik çalışmalara bilgimizi kullanarak, elimizden geldiği kadar yararlı katkıda bulunalım ve kardeşlerimizin işlerini kolaylaştırmak için onları teşvik edelim, hatta yardım edelim. İşte o zaman hem kardeşliğimizin tadını çıkarırız, hemde işlerimiz tıkır tıkır yürür.

DESIDERATO (Özlenen Vasıflar)

K. Teoman FANUSCU

XVII. yüzyıldan kalma, İngiltere'deki St. PAUL Katedrali'nin duvarına kazılmış olan, DESIDERATO başlıklı yazıdan (sayın Melih TOKAY ve sayın A. Taylan LÜNEL biraderlerin çevirisi) esinlenerek, masonik yaşamımızda ÖZLENEN VASIFLAR diyebileceğimiz, duygularımızı ifade etmeye çalışacağım.

Hayatımızın sonsuzluğa doğru akıp giden günlerinin, gürültülü ve meşakkatli ortamında, sakinca ve cesaretle yürümeyi ilke edinmeliyiz. Bu sakinlikte nekadar huzur bulabileceğimizi ve de cesaretimizin bize, yaşam çöşkusu kazandırabileceğini unutmamalıyız.

Çevremizle olan ilişkilerimizde, tam teslimiyet göstermeden, herkesle iyi geçinmeye çaba sarfetmeliyiz. Her kim olursa olsun, yardıma muhtaç ya da zor durumda olana, yardım ve sevgi elimizi uzatmayı, şerefli bir vazife ve zevk bilmeliyiz. Ancak, bu zevk ne başkasını hor görmeye ve ne de bizi yüceltmeye yönelmemelidir.

Bizce gerçek olanı, açıkça ve sükunetle söylemeliyiz. Herkesi, ama herkesi, sabırla dinlemeyi öğrenmeli ve itiyat edinmeliyiz.

Kendimizi başkaları ile kıyaslarken, ne gururlanmalıyız ve ne de hüzünlünelmeliyiz. Çünkü her zaman bizden ileride, yahutta geride insanlar olacaktır etrafımızda. Belki de insanlığın sırrı bu farklılıklarda gizlidir.

Mesleklerimiz her ne olursa olsun mutlaka zevk alma yollarını bularak çalışmalıyız. Bizi ancak bu duygular mesleğimizde başarıya götürebilir. Her meslek, zamanın acımasız ve değişken akan birimlerinde, gerçek bir maddi ve manevi servettir, bizler için.

Dünya ve yaşam, istisnasız herkes için, değişik tuzaklarla doludur. Bu nedenle tedbirde kusur etmemeye çalışmalıyız. Ani bir felâket karşısında, paniğe kapılmadan, kendimizi koruyabilmemiz için, ruhsal ve moral gücümüzü kuvvetli tutmalıyız.

Çevremizdeki bir çok insan, yüksek faziletler uğruna, değişik çabalar sarfederler. Bütün insanlar bu fazilet çabalarında kayıtsız şartsız desteklemeliyiz.

Özellikle yapmacık şefkat göstermeden, gerçek sevgi ve sadakatle, dostluk çemberimizi daima geniş tutmalıyız. Sinsi ve ince hesapların bize, hiç bir zaman yararı olmayacaktır, zararından başka.

Gençlik yıllarımızda edindiğimiz bazı alışkanlıklarımızdan ve zevklerimizden, zamanı gelince zerafetle vazgeçmesini bilmeliyiz. Yılların verdiği tecrübeleri kullanarak, olgunluk dönemimizde daha yüksek faziletleri aramaya yönelmeliyiz. En önemli husus ise, hayallerimiz ve hatıralarımızla kendimizi fazla huzursuz etmemeye özen göstermeliyiz.

Kâinatın bu noktasını mekân tutmuş olan biz insan oğulları, TANRI ile her an barışık ve de sulh içinde olmalıyız. Tanrımızı hayal ettiğimiz şekilde, ruhumuz ve bedenimizle ahenk içinde, gönlümüzde yaşatmaya devam etmeliyiz.

Her şeyin, ama her şeyin mutluluk ve güzellik içinde biteviye sürüp gitmesine çaba sarf etme görevimizi unutmadan, yaşama devam ve gerçek sevgiye selâm.....

ADALET VE TETRAKTİS

M. Yılmaz SUNER

Bu incelememizde adaletin ve bir anahtar kelimenin sembolik anlamını ele alacağız. Herkes, bilhassa her M., günlük davranışları üzerinde ağırbaşlı, ölçülü ve inaçlı olarak uzun uzun düşünmeli, yapmış olduğu hatâları düzeltmelidir. Her geçen gün, geleceğimize ışık tutmalıdır. Böylece, zamanla karakterimiz öyle şekillenir ve kuvvetlenir ki, çevremizde adalet sözü konusu olduğunda hiç düşünülmeden iyi bir örnek olarak gösterebiliriz. Bu inceleme, adaletin dağıtılması işlevine götürür bizi. Bu da, insanlar arasındaki münasabetlerin devamlılığını sağlar. Daha açığcası, bu, milletler arasında, insanla ailesi arasında ve insan-

ların kendi aralarında bir denge unsurudur. Aynı zamanda, fertlerin menfaatlerine ters düşen ve anlaşmazlıklara sebep olan meselelerin âdilce çözümlenmesine yardımcı olur. Adalet, bilâistisna herkes tarafından istenilmeli ve herkese aynen uygulanmalıdır. Bir ihtilâfa taraf olanlar arasında adaletin tevzii kat'i bir ilim değildir, hatâya düşülebilir. Fakat, eğer biz, günlük yaşantımızda âdil olmayı kendimize bir hareket tarzı olarak benimser ve daima adaleti uygularsak bizden sonrakilere daha iyi bir dünya bırakabiliriz. Bilmeliyiz ki, her âdil davranışımız Yüce Varlık'ın desteğini haizdir. Bu, bazı tablolarla, adalet terazisinin TETRAKTİS ile desteklen-

mesi suretile açıkça ve gayet anlamlı bir şekilde gösterilmiştir.

İbrani düşüncesine ve aşiret dine olan bağlılığına rağmen Musa, Mısır kültürü ile yetişmiş bir filozoftu.

Eski düşüncelerin teyidi ve "Ölümler Kitabı"nın enteresan karakteri, Ptah-hotep öğretilerinin ihtiva ettiği, büyük değer taşıyan, edebî ve ahlâkî düsturlarda bulunabilir. Ptah-hotep, M.Ö. 15. yüzyılda yaşamış, zamanında Mısır'da yüksek mevkilerde bulunmuş, hattâ 110 yaşında Firavun Amenhotep III. ün veziri olarak görev yapmıştı. Onun şu nasihatlarına bir göz atalım:

"Eğer münasebetlerinin değerli olmasını istiyorsan kendini kötü şeylerden ve bilhassa hırstan uzak tut. Hırs, bir hastalık ve deva bulmaz bir derttir, tatlı dostluğu ve candan arkadaşlığı düşmanlığa çevirir, babaları anneleri ve annenin kardeşlerini yabancılaştırır, karı-kocayı birbirinden ayırır... Doğruluk esastır... Doğruluğa sıkıca sarıl, onu asla çigneme... Sağlam karakterli ol... Oğlunun fazilet sahibi, iyi ahlâklı olması bir kişi için büyük nimettir... İyi bir karakter daima hatırlanandır. Akıllı insan bildikleriyle tanınır. Kalbi dilinin dengeleyicisi, dudakları sözlerinin düzelticisi ve gözleri görmek istediklerinin şahididir. Kulakları yalandan âzada (uzak) davranışları, doğru ve yararlı olanları işittir."

Mısır tanrısı Osiris efsanesi, ölümden sonra her bir ruhun yüce mahkemede muhakeme edildiğini ve nihai karara varıldığını söyler. Bu kararı veren hâkimler, Osiris, İsis, Nebtei, Atum ve Anufu idi. Yargı öncesi ve sonra ruha yol gösteren Tören Üs..., çakal kafalı Horus idi. Danışmanlar ve yargıçlar, nüfuz edici suallerle ruhu inceler ve değerlendirirdi. Bazen "olumsuz ikrar" geliştirirdi. Yâni, hayattaki başarısızlıklar, kanunlara hafiyen uymaktan çok daha fazla iş görür prensibini uygularlardı. Hareketlerdeki başarısızlık ve olumsuz davranışların izahı için şahsî cevaplar istenirdi.

Mason kendi ve diğerleri üzerinde uygulaması gereken "yargı"nın manâsını öğrenerek tecrübe ve fırsatları yakalamaya çalışır. Ölü odasının önüne getirilen, fânî hayatın sembolü Seres'in ruhu gibi dinler, Adaletin ölçüsünü ve bir yargıcın başlıca görevlerini öğrenir. Bunları, şüphesiz, bugünkü Mısır tarihi, dini ve ahlâkî ve kültürel gelişimi hakkındaki bilgilerimize dayanarak özetleyebiliyoruz.

Ruhun ebedî ve ezeli ahnyazısından (mukadderatından) daha mühim bir şey var mıdır?

Arkeolojik araştırmalarla doğrulanan, yukarıdaki öykü, eski Mısır hayatının bir parçasıdır. Filhakika, öykünün bir kesiti, M.Ö.17. yüzyıla dayanmaktadır. Papirüslerde bulunan ana dokümanlar British Museum'dadır.

Bu dokümanların tetkiki hayret ve hayranlık yaratır.

Bu eski fakat olgun medeniyetin yarattığı felsefe ile tarihî, dramatik ve artistik inceliğini ve yargının ne derece gelişmiş olduğunu görebiliriz. Ayrıca biz, insan beyninin asırlar boyu hakikati bulma arzusunda, insan güdü ve davranışlarının moral kontrolü gibi vicdan kavramında, tanrıya saygı ve hemcinslerine karşı davranışlarına esas teşkil eden adalet şuurunda ve insan hayatının yüce yargılayıcısı olarak İlâhî Otorite'ye saygısında alınacak pekçok dersler bulabiliriz. Böylece, insanın, medeniyetle fiziksel olduğu kadar moral (ahlâkî) açıdan da geliştiğine şahit oluruz. İyi kötüye galebe çalar. Sorumluluklar, kendisine, hemcinslerine, aileye ve Yüce Tanrıyadır.

Kadim Mısır hayatı, cemiyetin esası olarak monogamik bir aile düzenini benimsemişti. Firavunluğa yükselişi sırasında firavun İkhnaton, bütün insanlar ve milletler için tek bir yüce varlık kavramını geliştirmiş ve bu dini esasa müteallik bir rejim ihdas etmişti. Bunu kıskanan din adamları, hanedanı devirdiklerinde bu doktrin halâ egemen idi ve İsraililer, Hıristiyanlar ve Müslümanlar arasında kabul görmüştü. Asırların insanlığa kazandırdığı tecrübeleri yoketmeğe matuf dikta rejimlerinin askerî güçlerine rağmen, Masonik sistem dünyada, iyinin zafarını ortaya koyar.

Bu dersleri dinlerken, karar verme ve harekete geçme zamanının geldiği ve karar vermede başarısızlığın başlı başına bir karar olduğu ve kimsenin nihai hükümden kaçamayacağı hatırlatılır.

Herkes zaman zaman bir hâkim gibi hareket ederek sabırla dinlemeyi, düşünerek ve tarafsızlıkla tartmayı ve taraf tutmaksızın karar vermeyi kendisine bir görev ittihaz etmelidir. Masonik semboller yükümlülüklerimizi bize hatırlatmaktadırlar. Şöyle ki, Kutsal Kitaplar-Siz burada yargıladığınız gibi ahrette de yargılanacaksınız; Gö... ve Pe...; Şa... ve Tes..., hepimizin malûmudur; ileride açıklayacağım Pisagor'un Tetraktis'i de Ulûhiyet'i, Tanrı'ya simgeler.

Keza, hayatımızda, konuşma ve davranışlarımızda, Masonik öğretilerimizin ve bizatihî Masonluğun mükemmelliğinin kanıtlarını sergilememizin gereği hatırlatılır. Eğer, sapıtırdan çıkarsak, veya bağnazlık ve müsamahasızlığa yenilsek veya memnuniyetsizliğimizi (öfkemizi) adalete aykırı bir şekilde, haksızca, ifâdeye kalkışırsak, bizim için, kendi hayatımızda ıslâh edici adımlar atma zamanı gelmiş demektir. Birer M... olarak biz, bazı durumlarda güven ve cesaretle hareket edilmesi gereğini de öğrenmeliyiz. Eğer, bu modern dünyada ahlâkî fikirlerimizi ve manevî değerlerimizi harekete geçirmek durumunda isek güven ve cesaretle hareket etme-

liyiz. Hayata ve cemiyete denge ve güç kazanmalarında yardımcı olmalıyız. Dinî baskılardan Amerika'nın doğusuna göç eden Pilgrim'ler emniyetlerini düşünüp Hollanda'da kalabilirlerdi. Türk milleti, emniyeti için İngiliz, Fransız vb. diğer devletlerin mandası altında yaşayabilirdi (bu misâlleri yakın tarihe bakıp kolaylıkla çoğaltabiliriz); fakat, hürriyetleri için savaşılan babalarımız, bizi bugünlere getirmişlerdir.

Bunları gerçekleştiren atalarımız acaba şöyle mi düşünmüşlerdi: "Toplumsal ve ferdi hürriyet fikrini bir yaşam yolu olarak kabul edin, benimseyin. Dinde lâikliğe inanın. Vatandaşlarımızda ortamlar, yaşanabilecek, büyüyecek ve gelişebilecek seviyelere getirilmelidir." Bütün bunlar, aynı zamanda mesleğimizin de gelişme ortamlarıdır.

Yunanca "Tetractis" kelimesi, 4 rakamı anlamını taşır, aynı zamanda 4'lü takımı da ifade eder. Genellikle, 10 noktanın meydana getirdiği, dört soradan müteşekkil üçgen şeklindeki Pisagorienlerin bir sembolü olarak bilinir.

Bu şekil, bir bütün olarak, kendi içinde, Tetragamaton'un veya dört harfle ifade edilen kutsal ismin sembolüdür.

Pisagor'un, Yunanca dört anlamına gelen tetraktisin derin anlamlarına Babil'i ziyareti esnasında vakıf olduğu muhakkaktır. Bu şekli oluşturan herbir

parça da muhtelif sembollerin menşei teşkil eder. Bu cümleden olarak, Bir Nokta AKTİF PRENSİP yahut YARADAN'ın; iki nokta PASİF PRENSİP yahut MADDE'nin, bu ikinin birleşmesinden doğan dünya ile üç, bu dünyayı tamamlayan ve mükemmelleştiren ilim ve güzel sanatlarla hep birer semboldür.

On noktanın, dört sıra halinde ve bir üçgen şeklinde düzenlenmesi 4 rakkamı veya tetraktis olarak nitelendirilir. Bu üçgenin herbir kenarının dört noktadan meydana gelmesi ve 10 sayısının, ilk dört rakamın toplamından husule gelmesi buna sebep teşkil eder.

Hierocles, "Altın Ayetler üzerinde düşünceler" adlı eserinin V. cildinin 47'inci sayfasında: "... Tanrı nasıl Tetraktis olabilir? Bu, Pisagor'a atfedilen gizemli kitaptan öğrenilebilir. Bu kitapta Tanrı, Sayıların Sayısı olarak nitelendirilir. Eğer herşey O'nun ebedî buyruğu ile mevcudiyetini sürdürüyorsa herbir varlıktaki sayı onu meydana getiren sebebe dayanır. 10 rakamının gücü dörttür. Tam ve mükemmel bir 10'luga varmadan önce biz, 4 içinde 10'un bütün mükemmeliyet, erdem ve faziletlerini keşfederiz. Böylece, 1'den 4'e kadar (4 dâhil) bütün sayıların birleşmesiyle 10 husule gelir, v.s.." demektedir.

Dacier, bu "Düşünceler" ve bilhassa yukarıdaki paragraf hakkındaki notlarında bakınız ne diyor. "Pisagor, Mısır'da, Je-

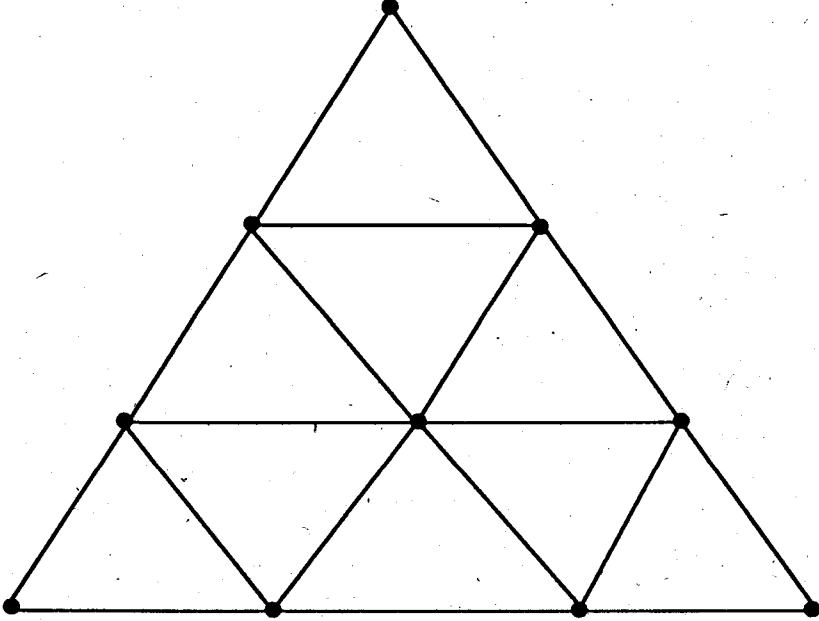
hovah'nın, Esrarlı ve Tarifi İmkânsız ve Söylenemez olan hakiki Tanrı'nın ismini öğrenmiş ve orijinal dilde bunun 4 harften teşekkül ettiğini bulmuş ve onu kendi diline Tetraktis kelimesi ile tercüme ederek onun, süreklilik arzeden tabiatın kaynağını tam manâsı ile ifade ettiğini belirterek ona gerçek yorumu getirmişti."

Pisagor'un müritleri, Tetraktis'e

Kutsal Tetraktis'i ruhlarımıza nakleden O'nun adına yemin ederim." Jumblicus, aslında aynı manâyı taşımakla birlikte yemine değişik bir ifade tarzı vermiştir.

Sembollerimiz arasında, Pisagorienlerin tetraktisi ile yakın ilgisi bulunan Kutsal Delta'yı hatırlayalım KK: İm.

Noktalardan meydana gelen bu

büyük saygı göstermişler; en kutsal yeminlerini, bilhassa tekrislerde, onun üzerine yapmışlardı. Yeminin tam metni "Altın Ayetlerde verilmiştir. Buna, "Pisagor'un hayatı" adlı eserinde Jumblicus tarafından atıfta bulunulmuştur. Şöyle ki."Rotası ebedî ve ezeli olan doğanın kaynağı.

şekil bir üçgendir. Bu noktalar, doğru parçaları ile birleştirilecek olursa ana üçgenin içinde 9 adet küçük üçgen husule gelir. Dr. Hemming, 1813'teki konferanslarında bu sembol hakkında şunları söyler." Felsefe sisteminin ana göstergesi hizmetini ifâ eden büyük üçgen, genellikle Pisagor-

yen olarak bilinir. Bu amblem, sayısal ve geometrik sistemler arasındaki esrarlı ilişkiyi çok iyi bir şekilde izah eder. 10 noktadan müteşekkil olan bu şekil büyük bir eşkenar üçgen olup aynı zamanda daha küçük boyutlarda, benzer 9 üçgene bölünmüştür. Bunların ilki, MONAD, bölünmez zerre adı ile alınır, birliği ifade eder ve geometride NOKTA'nın karşılığıdır. Bun-

ların herbiri sırası ile çizilen şekil ve sayının bütün kombinasyonlarının çarpımına esas teşkil eder. Sonraki 2 nokta, DUA olarak bilinir ve 2 rakamını (sayısını) ifade eder; geometride uzunlukla belirtilen, iki noktadan geçen doğrunun karşılığıdır. Müteakip üç noktaya TRIAD (üçlü) denir ve 3 sayısını ifade eder ve en-boyu ile bütün yüzeyleri sembolize eder. v.s..".

GELENEKSEL VE ÇAĞDAŞ MASONLUK

Tahsin BATMAN

Konuya girmeden evvel, Geleneksellik ve Çağdaş'lıktan ne anladığımızı açıkça ortaya koymak gerekir. Biz, gelenekselliği; Masonluk kuruluşunu bu gün vasıl olduğu düzeye getiren ve onun ana dokusunu oluşturan, disiplin içindeki örf, âdet ve kurallar manzumesi olarak anlıyor ve ahyoz.

Çağdaşlığı ise yüzyıllar boyu canlılığını koruyan bu geleneksel öğelerin bina ettiği, hepsi birer Abide niteliğindeki Masonik ve ahlakî değerleri aynen koruyan ve fakat çağa damgasını vuran, teknik ve bilimsel, kültürel, hattâ toplumsal değişim ve gelişmenin ışığı altında, yeni değerlere de yer vermek zorunda olan, kendi bünyesi içinde statik değil, dinamik bir Moral Kuruluş olarak kabul ediyoruz. Bunu böyle kabul etmek baka şey, Masonlukta yeni kurallar icat etmek de başka şeydir, diyoruz. Bilindiği gibi, bu ikinci şıkka, mesleğimizde izin yoktur.

Çağdaşlık, Batılı anlamda çağdaşlık olarak ele alınmalıdır. Batılılaşma ise, onun felsefesini de almak ve gereğine uymakla olur. Bunun en açık ve seçik örneği, ülkemizin bu günkü çağı ve biçimini bir hayat tarzı olarak sindirip sindirememesinde gözüküyor. Batıyı, tümü ile, ele almak gerek. Gelenek ile çağın gerçeklerinin, akıllı ve bilhassa özel koşulları da içeren bir sentezi zorunludur.

Çağdaşlaşma, Türk Toplumunu için, henüz o kadar gerilere gitmiyor. Topu, topu yüzelli yıl. Bu, bir ulusun hayatında üç kuşak eder.

Başka bir değişle, büyük babaları; çakşır, şalvar giyen, sarık saran, çoğu eli ile siniden yemek yiyen, yere çömelip minderde oturan iç güvenliğe zaptiye diyen, tamamen şarklı ve batıya göre her konuda geri kalmış, dağılmaya yüz tutmuş bir ülke idik. (Tabii burada batıya göre çok ileride bulunduğumuz fütihat ve imparatorluk dönemini saymıyoruz). Bütün harplerin kaybedilmiş olması, ekonomik olarak çöküntü, koca imparatorluktan azınlıkların büyük lokmalar koparak ayrılması üzerine 3. Selim ile başhyan Batılılaşma, 1830 larda 2. Mahmut ile devam ediyor ve 1839 larda Mustafa Reşit Paşa ile biraz biçim alıyor. Yeniçeri, yerini Nizamı- Cedit'e; Saderet, Bakanlığa; Medrese darülfünun'a; Navarinde Ruslar tarafından yakılan Osmanlı donanmasının yeniden yapılması ile, Sefine-i Osmani'ler Bahriyeye dönüşüyor. Hatta, İkinci Mahmut, kıyafet devrimini bütün muhalefete rağmen getiriyor, aksi hareketleri şiddetle cezalandırıyor. Donizetti de Avrupadan getirtilerek, kendisine paşa ünvanı veriliyor ve ilk defa Osmanlılara çok sesli müzik, Muzikai Humayun tesisi ile dinlettiriyor. Ancak, bütün bunlara karşın, batının aksettirdiği çağı bir bütün ile ekonomisi, toplum yapısı ve felsefesi ile ele almadıkları için, ülkemiz tam anlamı ile çağdaşlaşamıyor.

Bütün bunlarla, Gelenekse ve Çağdaş masonluğun ne ilgisi var, diye düşünülebilir. Ancak, geleneksellik, tarihten, çağdaşlık da toplumun bu gün eriştiği düzeyden ve onun felsefesinden ayrı düşünülemez.

Bilindiği gibi, eski ve kabul edilmiş İskoçya Usul ve Adabı için ilk Yüksek Şûra, 1801 de Charleston'da kurulmuştur. onun ardından da 1804 de Fransa yüksek Şûrasının kurulduğunu görüyoruz. Bütün bu Şûralarda Örgüt, hemen hemen her yerde aynıdır. İlke aşağı yukarı şudur: Yüksek Şûralar Yüksek dereceleri yönetir; Büyük Localar da Sembolik Mahfilleri idare eder. Bilindiği gibi İskoçya Masonluğu 33 dereceye bölünmüştür. Bunun ilk üç locasına: Mavi Localar veya Sembolik Mahfiller denilir, ki bunlar, Çıracık, Kalfa ve Usta dereceleri'dir. Bu derece'den sonraki dereceler, Olgunlaşma Loca veya Mahfillerini, oluşturur.

Bütün bu dereceler, kendilerine has ritüellerle sembolizmalarını çalışmalarında işlerler. Derecelerin semolizması ve usulleri, Eski ve Kabul Edilmiş İskoçya Usulüne temel oluşturan ve 22 Eylül 1875 de Lausanne'da toplanan Milletlerarası Konvan'da kabul edilen evrensel yasa'da tanımlanmıştır. Özet olarak: Masonluk, kökü insan toplumunun kaynağına dayanan bir Kardeşlik kurumu'dur. doktrini, bir üstün kuvvetin bulunduğunu tanımaktır ki, bunun varlığını, Evrenin Ulu Mimarı adı altında ilân eder.

Bu günkü Masonluğumuzun ana temasını, 1723 tarihli Anderson Anayasasında bulabiliyoruz.

Masonluk tarihine, böylece çok kısa da olsa değinmedikçe, çağdaş Masonluğu anlamaya, daha doğrusu düşünmeye olanak yoktur.

Masonlukta yeni icat yok, geleneklerine de sıkı sıkı bağlı, zira disiplini bunu gerektiriyor; o halde, Çağdaşlaşma deyince neyi anlamamız gerek?

İçinde yaşamakta bulunduğumuz evrende ve bu zaman dilimi içinde yaşam koşulları, yeni buluş ve teknik ile süretle kolaylaşmaya giderken, telekominikasyon, ulaşım, iletişim, insan ilişkilerinde onun yararına değişiminden, bir kelime ile toplumun kabuk değiştirip yeniden yapılaşmasından, Masonluk etkilenecek mi? Doğal olarak Masonluğumuz da bu değişimden, ne kadar dirensen de nasibini alacaktır. Düşünebiliyormusunuz ki bu gün, büyük bir kıskançlık ve mahremiyetle sakladığımız mâbet çalışmalarımız, hem de renkli olarak milyonlarca hariciye televizyonlar aracılığı ile gösterilsin. Bu olay, geçtiğimiz yıl Fransada oldu. sekiz on yıl kadar evvel de Almanyada aynı yayın yapılmış ve denir ki, bu yayını izleyen, kısa bir zaman dilimi içinde gördükleri törenden etkilenen binlerce kişi Mason olmak üzere Mahfillere başvurmuş.

Bizde de, Büyük Locamızın izni ile mâbetlerdeki bir kısım törenlerimiz video'larla filme alınmıyor mu?... 1989 yılı içinde Avustralyadaki Viktorya Büyük Locasının Büyük Üstadı İs'at/törenin ilişkin video filmi bizlerin yararlanmamıza, çoğaltılarak sunulmadı mı?... ki bu töreni izleyenlerin yarısının harici olduğu kesin.

Bu bant bizlere sunulurken notunda "Yakınlarınıza ve güvendiğiniz haricilere gösterebilirsiniz" denmiyor mu?.....,

Böylece, çağdaşlaşmanın en kuvvetli işareti: "Dışa açılma" ve kendi varlığını tanıtmaya, şeklinde görülüyor; bütün dünyada... Bu yeterli sayılmıyor, kendini kabul ettirme, aşamasına da geçiliyor. Bakım Yurtları, Mason Hastahaneleri, Mason kuruluşlarının sosyal bünye üzerindeki olumlu etkileri... Mason biraderler de, daha liberal havalara giriyorlar, doğal olarak. Hemen her yerde Mason olduklarından rahatça bahsedebiliyorlar. Ancak, bu dışa tanıtılmakta masonluğun ne olduğundan ziyade ne olmadığının anlatılması gerekir. diğer taraftan, yukarıda işaret ettiğimiz gibi, yüzyıllar boyunca insanlığın mutluluğu için üretilmiş ve kabul görmüş birer âbide gibi olan değerlere de, bu gün süratle yozlaşmakta ve sevgiden uzaklaşmakta bulunan toplumda, daha şiddetle gereksinme olduğu da su götürmez. Bu nedenle, kökümüze, ve geleneklerimize de, bir taraftan daha sıkı tutunma zorunluluğundayız. Diğer yönden de, ne kadar töre ve eski geleneklere

bağlı olursak olalım, toplum treni içinde biz de seyahat ediyoruz, tren içinde ne kadar geriye yürür sek yürüyelim tren bizi bulduğumuz noktadan sürekli ileriye götürecektir. İşte, burada bir Mason'un görevi doğuyor; Evvelâ Masonluğun bir "Misyon" olduğunu kabul etmek gerekir. Böyle olunca bu misyon için iki büyük tehlikeyi de gözardı edemeyiz:

1) Basitleşmiş bir Mason camiası içinde kardeşler bu misyonu hissedemeyince, kuruluşumuzu bir meslek kuruluşu veya kulüp haline getiriyorlar. Dış âlemdeki uğraşlarını geliştirmek, masonluğu ve mason kardeşleri kullanarak mali güçlerini arttırmak, hanımlarla toplamak, birlikte yemek yiyip geziler ve eğlenceler tertip etmek, balolar yapmak. Bunları birbirlerimizi tanımak, sosyal bütünlüğümüzü sağlamak için yapıyoruz. Bunları, masonluğumuz gayesi haline getirsek, mason olmamıza ne lüzum var.....

2) Masonluğu bilmeden masonluğu yönetecek masonik bir göreve talip olmak, masonluk için ikinci tehlikeyi oluşturuyor. Kardeşlerin tamamile dış âleme has sevimsiz yöntemlerle kulis ve hizipler yapmak suretiyle bir masonik göreve seçilmeleri hiç bir zaman olağan sayılmamak gerekir. aksi halde mesleğimiz yönetimi giderek yeteneksiz, ufuksuz ve renksiz yöneticiler elinde, içinden yozlaşmaya yüz tutar. Bu halde çağdaşlaşma yönünde masonlara düşen görev aksamış olur.

Masonik Görev: Türk Toplumunun sosyal, ahlâksal, kültürel ve bilimsel yönden düzeyini yükseltmek; bir kelime ile bütün halinde ideal sayılan toplumsal değerleri tanıtip onlara uymayı aşlamak ve onları muhafaza etmek.

Burada önce sakınılması gerekli hususlardan biri de "Kavram Kargaşası" dır. Masonluk, bu kavram kargaşasını, Landmarklar denen ve değişmez olduğu kabuledilen bir kaç ana fikir etrafında toplamakla en aza indirmektedir. Rivayet olunur ki, Bâbil Kulesi yapıldığında Tanrı, öylesine bir anıtın dikilmesine öfkelenmiş, insanların kendisi ile boy ölçüşmeye kalktığını düşünmüş ve ceza olarak önce kuleyi yıkmış; sonra da, insanların dilini karıştırmış.

Gene rivayet olunur ki, o zamana kadar herkes aynı dihli konuşur ve birbirlerini anlarılarmış. Amma, Tanrı herkesi başka dille konuşturmaya başlayınca, kimse birbirini anlamaz olmuş ve insanlar arasındaki iletişim, bildirişim kopmuş. Söylencenin yorumuna göre, bildirişimin yani anlaşmanın kesilmesi, insanlara verilecek en büyük cezalardan biri.

Mason dili ise, birdir. Mason dili, SEVGİ' dir. Ve bütün insanlar sevgi ile birbirlerini anlayabilir ve konuşabilirler.

Masonik kuralların içinde "Yardımanın" önemli bir yeri vardır. Masonlar, yalnız kendilerine değil, bütün insanlara yardım etmekle yükümlüdürler. Yardım kelimesi içine sevgiyi de koyabiliriz, çünkü ikisi içiçedir.

Bütün yasa ve düzen sistemleride, idare edenlerle idare edilenlerin görevleri daima vardır. Masonlukta üyelerin idare edenlere karşı görevleri ve bu idare edilen güçler yolu ile elde edilen haklardan üç büyük nur; yani kutsal kitap, gönye ve pergel görevlerimizi remzettigi gibi, en küçük nur da: (güneş, ay ve Üst. Muh. den beklediğimiz haklar) haklarımızı simgeler. Masonluk tanımları, gerçek bir Mason'un görevlerini gayet açık çizmektedir. Tekrar edelim ki bu görevler, geleneksel Masonlukta temel bulan hareket tarzlarıdır. geleneksel Masonluk, tarihi gelişmesi ve bu günkü görünüşü ile Gotik Dönemdeki Operatif Masonlukta kaynağını bulan ve o masonlukta geldiğin فرمانları ve patentleri ile isbat edebilen masonik teşekküldür.

Paul Naudon birader: "Masonluk, toplumsal bir yaşayış ülküsünü gerçekleştirmeğe çalışan insan sever bir kuruluştur" der.

Peyami Safa : "Masonluk, mensuplarını belirli bir ahlâk görüşü çerçevesinde insanlık idealinde birleştirmeğe çalışan bir harekettir" diyor.

Haydar Rifat, Farmasonluk adlı tanınmış eserinde: "Masonluğu toplumsal hayatta bir ülkü oluşturmak için uğraş veren bir insanseverlik kuruluşu" olarak tanımlıyor.

Yukarıda açıkladığımız gibi, kuşkusuz masonluk, kendisini oluşturan geleneklere bağlı kalmakla beraber, çağımızın çok hızlı değişimine ayak uydurmak zorunda kalmış ve kalacaktır. Önce, fikri eğilimlere daha fazla yönelmektedir. Böylece çağdaş düşüncenin büyük bir akımı halini de almak istidadı ile örgütünü zorlamaktadır. Mason, yaradana ve diğer insanlar ve kendisine karşı görevleri olduğunu bilir. Bu görevleri; Masonik misyonun evvelâ kişisel yönden devamlılığını sağlamak ve bir loca mensubu olarak iyi ahlaklı, manen üstün nitelikli, etrafını seven, yardımsever, aydın, ileriye ve daima güzele dönük çalışma içinde, kendisinin ve ailesinin olumlu gelişimini sağlamak çabalarıyla içiçe bulunmakla, yerine getirilmiş sayılabilir. Ancak bundan sonra, içinde bulunduğumuz toplumun da bu yolda yönlendirilmesi görevini üstlenebiliriz ki, ülkemizde bu alanda Masonca bir gayretten henüz çok uzağız. Ayrıca, masonluğun bu ideal ve evrensel misyonunun ülke çıkarları aksine, bazı kişi ve karanlık kuruluşlara âlet edilmesi tehlikesi de her zaman mevcuttur. (İtalyadaki P.2 locası örneğinde olduğu gibi..)

İşte burada, Masonluğun bir şekil değil de, felsefesinin benimsenip anlaşılması konusu ivedilikle ve büyük bir önemle gündeme girmektedir. İnsanların ekonomik farklılıklar, sınır ve sınıf mücadelesi içinde ölesiye kavgaya ettiği şu anda biz yine, eski geleneklerimiz gereği elimizdeki aynı âletlerle Masonik Görevlerimizi yılmadan ve bıkmadan yapmaya çalışacağız.

Ziya Umur, Şakul Gibi Dergisi- Sayı: 1,1988

Raşit Temel, Masonik Anlatım.

Peyami Safa, Türk Düşüncesi Dergisi-Sayı: 9,10.1959

Haydar Rıfat, Farmasonluk.

Sahir Erman, Mimar S. Dergisi-Sayı: 16,1975

E. Necdet Ergeran, Gerçek Yüzüyle Masonluk- 1972.

Paul Naudon, Mosonluk-Varlık Yayın. 1968

Fatma Akerson, Çağdaş Eleştiri Dergisi-Ağus.1984

Mithat Gürata, Masonluk Nedir, Ne değildir?

Raşit Temel, Nur Loc. Kuruluşununun 35 .Yılı Dergisi.

HOLOGRAFİNİN MİSTİK AÇIDAN YORUMU VE SEVGİ

M. Erdin CANYORAN

Yazıma önce holografiyi tarif etmeye çalışmakla başlamak istiyorum. Hologram, tam kayıt veya eksiksiz mesaj anlamına geliyor. HOLOS GRAFOS. Yöntemi, 1947 yılında Denis Gabor adlı Macar asıllı bir İngiliz bulmuş. Kısa olarak, üç boyutlu bir görüntü kaydetme yöntemi de diyebiliriz,. Biri doğrudan, doğruya laser cihazından gelen, diğeri, kaydı yapılacak objeden yansıyan iki laser demetinin girişmesinden (interferansından) yararlanarak bir cismin kabartma(veya derinlik özellikli) üç boyutlu fotoğrafını çekme tekniği.

Uygulama kısaca söyle:

Laser kapağında gelen ışın arı geçirgen bir aynaya çarptırıldığında, geçen ve yansıyan olmak üzere ikiye ayrılır. Yansıyan kısım iki mercek vasıtasıyla paralel hale getirilip hologram plâkasına ulaştırılır. Aynadan geçen diğer ışın başka iki mercek kanalıyla tekrar paralel iki ışın haline getirilerek sağ üst tarafındaki aynaya yollanır. Bundan yansıyan ışın da yine hologram plakasına ulaşır. Farklı yollardan geçerek gelen ışınlar levha üzerinde bir interferans oluturlar. Objenin

görüntü bilgilerini içeren kayıt, gerekli pozlandırma yapıldıktan sonra tamamlanmış olur. Plaka banyo edilir. Daha sonra aynadan yansiyıp gelen ışınlarla tekrar aydınlatılır. Aynı ışın şartları ve açıları sağlandığında cisim üç boyutlu olarak gözlerimizin önünde belirir. Hologram, ışıktaki gri bir tabaka görüntüsü verir. Ama uygun laser ışını yöneltirirse üç boyutlu hologram resmi gözler önüne serilir. Fotoğraf bilindiği gibi iki boyutludur, derinlik yoktur. Hologramla fotoğrafın farkı buradadır. Hologramda objenin görüntüsü değil, görüntü için gerekli bilgiler kayıtlıdır. Etrafında dolanarak veya bakış açımız değiştirerek cismin çevresinde dönüyormuş gibi çeşitli yön ve açılardan inceleyebiliriz. Paralaks denen bu özellik görüntünün üç boyutlu olarak verilmesiyle sağlanmaktadır. Böylece iki boyut sınırı aşılarak derinlik özellikleri de kayıta yer alır. HGR'in en önemli özelliği ise, her noktasının cismin tamamının görüntüsünü verebilmesidir. HG'da her noktaya, cismin her noktasından ışık gelmekte ve kaydedilmektedir. Bu özelliğinden dolayı levha ne kadar küçük parçalara bölünürse bölünsün, her zerre bütünü şifrelerini içerir ve gerektiğinde bütünü tam görünüsünü (netliği azalsada), tek başına verebilir. İşte bu özellik HGR'in mistik düşünceyle yorumlanmasını sağlar.

Stanfort Üniversitesi profesörü

beyin cerrahi Pribram, maiyetinde çalıştığı sıralarda, Prof. Lashley'in beyin üzerindeki engram, yani bellek çalışmalarıyla yakından ilgilenmekteydi. Otuz yıl boyunca hayvan beyinleri üzerinde çalışan Lashley, beynin değişik bölümlerine hasar vererek belleğin bir kısmını yok ettiğini ummuştu. Beyin parçalarının alınması performansları etkilemişti ama öldürücü hasar dışında hiç bir şey öğrenilenleri yok edemiyordu. Bellek nasıl oluyordu da beyin her hücrelerinde saklanabiliyordu. Pribram, beyin bilgileri depolama işlevini holografik model olarak düşündü. Bellek de holografik olabilirdi. Sonraki yıllarda beyin her şeyi biyoelektrik frekanslar olarak algıladığı keşfedildi. Yani beyin depolanmış bilgilerin deşifresini, hologramın imajı deşifre ettiği gibi yapıyordu. Ayrıca holografik plakada zaman-mekan boyutu yoktu. Milyonlarca bilgi küçücük bir yerde depo edilebiliyordu. Aynı beyinde olduğu gibi. O halde beyin holografik çalışıyorsa (bir yerden aldığı frekansları transformasyona uğratabiliyorsa) kim beyindeki bu hologramları deşifre ediyordu? Eski Yunanlıların "makinadaki hayalet" dediği beyini yöneten BEN neydi? Yani aradığımız şeyi arayan kimdi?

Bu soruya cevap aradığı sıralar bir konferansta Pribram yanıtı GESTALT psikolojide olabileceğini düşündü. Yani algılananlar, herkesin algılayışına göre gerçeklik kazanıyordu. Belki de

dünya hologramdan başka bir şey değil dedi kendi kendine,.. Söylediklerini fark edince duraldı. Şu anda karşısındaki dinleyiciler hologram mıydı. Kendi beyninin ve diğer beyinlerin deşifre ettiği frekanslar mıydı? Eger realitenin doğası holografikse ve beyin holografik işlev görüyorsa, o halde dünya doğu felsefelerinin anlattığı gibi MAYA idi. Her şeyin somutluğu da bir illüzyon idi. Sonraları Davit Bohm'un fizik çalışmalarını okuduğunda şaşırdı. Holografik evreni tarif ediyordu. Bohm'da, dengeli, somut gibi görünen dünyanın bir illüzyon olduğunu iddia ediyordu. Onca evren, dinamik kaleidoskopik bir illüzyondu. Gördüğümüz bu şey üç boyutlu bir sinemadan farklı değildi. Bu her şeyin altında yatan bir düzenin, ikinci kademedeki tezahür şekliydi, bizim realite dediğimiz. Bir tabelada yanıp sönen ışığın, hareketli görüntüler yarattığı, yani bir hareket illüzyonu verdiği gibi, madenin ve hareketin illüzyon olduğun söylüyor ve buna HOLOHAREKET diyordu.

Fizikçiler ve astronomlar evrenin gerçek doğasının madde olmadığını, ama bir düzenin var olduğunu söylüyorlar. Einstein evrendeki düzeni gördüğümde mistik bir şaşkınlığa düşüyorum diyordu. Astronom James Jeans evrenin büyük bir makineden çok, büyük bir düşünce olduğunu; meslekdaşı Arthur Eddington evrenin yapı taşının düşünce olduğunu söylüyor.

Sibernetikçi Davit Foster ise, BİLİNÇLİ EVREN'in somut görünümünün bilinmeyen, organize bir kaynağın kozmik verilerinin sonucu olduğunu ileri sürüyor. Gerek bilim adamlarını, gerek mistiklerin tariflerinde GEÇMİŞ-ŞİMDİ-GELECEK bir aradadır. Yani her şey BİR'dir. Bu BİR'in tüm özellikleri, farklılaşmış gib görünen bütünü parçalarının her birinde mevcuttur. Evreni hologram olarak düşündüğümüzde gördüğümüz ve bilebildiğimiz düzenin ardında, uzam-zaman ötesinde bir ana kaynak vardır. Canlı ya da cansız olarak algıladığımız her nesne kendi bilinç seviyesine uygun olarak, algılayabildiği kadarının çözümlemesini yapabilir. Yani herkes, herşey, ana bilgi kaynağından kendi kapasitesi oranında yararlanabilir. TANRI, insanı kendi suretinden yarattı - sözü, zamansız ve mekânsız bir gerçeklik alanını sezgi ve düşünceyle kavrayan mistikler kadar, bu alana bilimsel yaklaşan ilim adamları tarafından da kabul edilmekte artık. Önce belirttiğim gibi hologramın en küçük zerresi bile objenin tamamının bütün özelliklerin ihtiva eder. Bu özelliğe evrensel açıdan baktığımızda şu durumlar orta çıkmakta:

I - EVREN ANCAK TEK TEK ALGILAMALAR NETİCESİNDE KAVRANABİLİR.

Bir şeyi suret âlemine geçirebilmek için tek tek algılamak zorun-

dayız. Nesnelere veya bilgiler bizim algılamalarımızla farklılaşmakta, biçim bulup canlanmaktadır. Ancak çok katlı bir ana plânın dalga boylarıyla eşit rezonansa girdiğimizde o frekansın bilgilerini kapasitemiz oranında kendimize mal edebiliyoruz. Bu sayede evrene sürekli var olan bazı güçleri, sırları çözebilip yararlanmaya çalışıyoruz. Doğadaki çok çeşitli maddelerin doksan kadar doğal elementten oluştuğunun farkına varıldı. Sonra onların atomlardan oluştuğu, o zamanlar izah edilemeyen muhtelif güçlerin elektromanyetik gücün değişik formları olarak bilindi. Evrenin özellikleri de uzam zaman, madde ve enerji gibi birkaç nicelik olarak izah edildi. Einstein madde ile enerjinin eş değerli olduğunu izafiyet teorisi ile açığa vurdu. Enerji, elektromanyetik güç, yerçekimi, akım, moment, nötron ve bir sürü başka kavramlar her şeyin temelinde bulunduğu sezilen nesnel gerçeği açıklayabilmek için insan zihninin kurduğu teorik yapılar, benzetmeler ve sembollerden başka bir şey değildir, diyor, Einstein.

2-HER CANLI YADA FARKLI- LAŞTIRILMIŞ HER CİSİM BÜTÜNÜN PARÇALARIDIR.

Var edilmiş her şey, içinden çıktığı ana planın bütün özelliklerini, hatta özünü değişik biçim ve oranlarda içinde taşır. Evrenin bilgileri bütün birimlere dağılmış durumdadır. Bu özü bünyelerinde bulunduran birim-

ler o ana kaynağa yaklaştıkça daha net olarak belirir, zuhur eder. İnsan hiç bir şeyi yoktan var edemez. Bizler ancak evrende var olan ana bilgi plakasının dalga boylarıyla ilişkiye girer, o frekansın olanaklarından yararlanarak gerçekleri keşfedebiliriz. Yani ana hologram plakasının zerrelere olan bizler, tutulan ışığın doğurduğu görüntü ana görüntüye ne kadar net olarak benzerse o zerre o kadar değerlidir, diyebiliriz. Bu gayretlerin neticesi liyakat olarak elde edeceğimiz şey ana kaynağa daha çok benzemektedir. Bakın şeyh Bedrettin uzun yıllar önce bunu nasıl dile getirmiş: Evrende tanrıdan başka bir şey yoktur. Farklılık ancak dolayısıyledir ve kavramlardadır. Çokluk hayallerden başka bir şey değildir. Belirdiği yerlerin sayıca çok olması ile tanrının da çok olması gerekmez. Her yerde ve her yerde görünen aslında Bir'dir ve aynı şeydir. Şimdi çağımızın ünlü kuramcılarında Northrop bunu nasıl anlatmış ona bakalım: Farklılaştırılmamış süreklilik, doğrudan algılanan bütün var edilmişlerin (farklılaştırılmısların) içinden türediği ilk sürekliliktir. (Kadir'i Mutlak?) Bu, bütün farklılaştırılmış olguları (varedilmişleri) kapsamaktadır. O, bölünmez ve değiştirilemez olandır. Farklılaştırılmamış süreklilik kavramı, tasavvuftaki kesrette vahdet (çokluktaki birlik) tir. Ayrıca Konfiçyüs düşüncesindeki Jen, Taoizmdeki

Tao, Budizmdeki Nirvana, Hinduizmdeki Atman-Brahman-yada Çit'tir. Mistiklerin (KUTSAL) HİÇLİK veya ÇOK KATLI SON-SUZLUK diye adlandırıldıklarına Northrop'un tarifi ne kadar uymakta....

3- BÜTÜN BİLGİLER HER AN VE HER YERDE MEVCUTTUR.

Eğer evren holografik biçimde organize olmuşsa, uzam-zaman kanunlarının ötesine geçilmiş olur yani geçmiş-şimdi-gelecek aynı yerde ve aynı anda bulunmaktadır. Ayrıca hologramda yer alan her şey bütün var edilmiş zerrelere yayılmış demektir. Her birim her türlü bilgiyi her an alabilir, hissedebilir, mistik olarak yaşayabilir. Bunun için manevi olgunluk, kendini geliştirme ve çok çalışma gereklidir. Kısaca bu okyanustan herkes kendi kabının büyüklüğü kadar suyu alabilir. Bu sayede anlaşılmasa gibi görünen bir çok şeyi açıklamak mümkün olmaktadır. Meselâ: telepati, önsezi, altıncı his gibi olaylar aslında var olan ve her an kullanıma açık bulunan hologram plakasına kayıtlı bilgileri deşifre edebilme yeteneğine dayanır. Paranormal fonksiyonlar, enformasyonun başka türlü değerlendirilmesinden başka birşey değildir. Bu ilim dallarının değişik açıdan yaptığı değerlendirmeler neticesi sosyal bilimlerle, pozitif bilimler arasındaki farkın kapandığını görüyoruz. ruh-madde-enerji, elektrik-elektro-manyetik alan yerçekimi

(gravitasyon), uzam-zaman gibi kavramların arasındaki ayrımlar yok olur. Tümü Einstein'in belirttiği dört boyutlu süreklilikte erirler. Böylece insanoglunun yaşadığı dünya konusundaki bütün algıları ile gerçek konusundaki sezgileri bir olur, evrenin derinliğindeki temel birlik açığa çıkar.

Nitekim tarihe baktığımızda, bir çok konuda sezginin bilimin önünde gittiğini görüyoruz. BUDHA sezgi hep önde gidendir, madde onu yakalayıp dünyaya çekmeye çalışır demiş. 16. y.y. ozanlarından Muhiddin Abdal'da

*Muhiddinem dervişem
Hak yoluna girmişem
Onsekizbin âlemi
Bir zerrede görmüşem*

diyor.

Bilimse burada sözü edilendeye yüzyıllar sonra ulaşabiliyor. Hakikata ulaşmaya çalışmada felsefe bilimden, sezgi ve şiir de felsefeden önde gidiyor. Artık günümüzde bilimin geldiği aşama, sezginin bilimi, bilimin de sezgiyi dışlamadan hareket etmesine yol açmış gibi görünüyor ve giderek beşinci bir boyut arayışı ve kavramı gelişiyor. Bunlara paralel olarak evrenin HGR fik kavramışı, sezgiyle ilimi de aynı yere yaklaştırıyor. Yani canlı, cansız, hepsi, herşey birbiriyle denge durumunda olmaya çalışmakta. Çünkü tamamında bütünün parça parça şifreleri muhtelif oranlarda mevcut ve ge-

nelde denge durumunda. Öyle plânlanmış gibi geliyor bana. Bu denge hali bozulduğunda tekrar denge teessüs edene kadar bu girdap, kargaşadan kurtulma çabası devam ediyor. Bu olaya da biz modern bilimde karışıklı ilgi alışı verişli veya enformasyon diyoruz. Bu bilim dalına da Sibernetik diyoruz. Şimdi canlı cansız bütünü şifrelerinin her yere, her şeye dağılmış olduğu düşünülürken SEVGİ'nin kerameti de açıklığa kavuşmakta. Etrafımıza ne kadar sevgi gösterebilirsek, içimizdeki irimi, etrafımızdaki irimlerle ilişkiye sokmuş, birleştirmiş oluruz. Böylece farklı insan olarak bu farklılığın bedelini sevgiyle ödeyerek ana kaynağa doğru yol almış oluruz.

Hepimiz SEVGİ tâbirini çok iyi bildiğimizi sanırız, ama şöyle derinden bir düşündüğümüzde eksiksiz tarif etmeye kalkarsak, bunu pek başarabileceğimiz sanmıyorum. ERICH FROMM - Sevmeye Sanatı - adlı kitabında SEVGİ'yi anlatmaya çalışmış, fakat tam tatminkâr anlatabildiğinden emin olmadığından olsa gerek, diğer bazı kitaplarının adlarını vererek önsözüne şunları yazmış:

"Bu kitabı okuyarak sevmeye sanatına ilkin hazır bilgiler edinmek isteyenler düş kırıklığına uğrayacaklardır. Tam tersine bu kitap, belli bir olgunluk düzeyine erişmeden kişinin sevgiye ulaşamayacağını göstermeyi amaçlamaktadır. Burada yapı-

mak istenen okuyucuya, sevgiye erişmek için harcadığı tüm çabaların, kendi kişiliğini bütünüyle yaratıcı yönde geliştirmedikçe, başarısız kalacağını göstermek, komşusunu sevmeye yeteneği, alçak gönüllülük, cesaret, inanç ve disiplin kazanmadan sevgiden yana kişisel doygunluğa erişemeyeceğini kanıtlamaktır. Bu niteliklere az rastlanan bir uygarlıkta, sevmeye yeteneğine erişmek de güç rastlanan bir başarı olarak kalmaktadır. Ya da herkes, kendi kendine gerçekten sevgiyle dolu kaç kişi tanımış olduğunu sorabilir. İşin güçlüğü, sevmeyi başarma koşullarına erişmek için önümüzde duran zorlukları öğrenmekten kaçınmamıza neden olmamalıdır. Gereksiz karışıklıklardan sakınmak için, sorunu elimden geldiğince teknik olmayan dille anlatmaya çaba harcadım. Tümünü başarılı çözüm bulamadığım sorunsal, benim daha önceki kitaplarımda öne sürdüğüm savları tekrarlamaktan kendimi alamamam oldu. Sevmeye sanatı, tümünü bir tekrar değildir. Daha öncekilerin yanında birçok yeni düşünce öne sürülmekte, hatta kitap tek bir konunun, - sevmeye sanatı -nın ekseninde toplandığı için doğal olarak eski düşünceler bazı durumlarda yeni açılımlar kazanmaktadır." diyerek; kardeşlik sevgisini de şöyle tarif etmektedir. Kardeşlik sevgisi: tüm sevgi çeşitlerinden önce var olan en temel sevgi, kardeşlik sevgisidir. Bununla, bir başka insana gösterilen so-

rumluluğu, ilgiyi, saygıyı, onu tanımayı, onun yaşamını sürdürmesini istemeyi kastediyorum. Bu, İncil'de sözü edilen sevgidir; komşunu kendini sever gibi sev. Kardeşlik sevgisi tüm insanları sevmektir. Ve tek kişiye ait olmaması en büyük özelliğidir. Eğer sevme yeteneğimi geliştirmişsem, (İnsan) kardeşlerimi sevmekten alamam kendimi; Kardeşlik sevgisinde tüm insanlıkla birleşme, dayanışma, kaynaşma vardır. Kardeş sevgisi, hepimizin bir ve aynı olduğu düşüncesine dayanır.

Hüner, zekâ, bilgi farklılıkları tüm insanlardaki ortak insanlık özünün yanında önemsiz bir ayrıntıdır. Bu özdeşliği yaşayabilmek için, dıştan ÖZ'e işlemek gerekmektedir. Eğer bir insana, salt bakacak olursam bizi birbirimizden ayıran farklılıkları görürüm. Ama özüne işlersem onun, özdeşliğimizi, kardeş olma gerçeğimizi bulurum orada. Bu ÖZ'den ÖZ'e yönelen bağlılık-DİŞTAN DIŞA olan bağlılık yerine-İÇTEN BAĞLILIKTIR. Ya da Simone Weil'in güzel sözleriyle: Aynı kelimeler örneğin (bir adamın karısına - seni seviyorum- demesi) söyleniş biçimine bağlı olarak, sıradan ya da olağanüstü olabilir. Bu söyleyiş biçimi kişinin istemi işe karışmaksızın, sözlerin insanın ne kadar derinlerinden kopup geldiğine bağlıdır. Ve garip bir uyumla, bu sözler dinleyeninde içinde aynı derinliklere gömülür. Böylece dinleyen, eğer bir parça sevgi varsa içinde, sözlerin

taşıdığı değeri sezecektir. Kardeşlik sevgisi eşitler arasındaki sevgidir. Ne var ki, gerçekte eşitler olarak dahi her zaman EŞİT değildir. İnsan olduğumuza göre (her zaman) hepimizin yardıma gereksinimiz vardır. Bugün bana, yarın sana. Fakat bu, bir başkasının yardım gereksinimi, birinin çaresizliği, diğerinin ise güçlülüğü anlamına gelmez. Çaresizlik geçici bir durumdur, kişinin iki ayağı üzerinde durmasıysa, sürekli ve geneldir. Çaresiz birini sevmek kardeşlik sevgisinin ilk adımındır. Kişinin kendi canından, kanından olanı sevmesi pek büyük bir başarı değildir. Hayvanlar da yavrularını sever, onları korurlar. Çaresiz kişi, yaşamı ona bağlı olduğu sürece efendisini sever. Çocuk ana, babasına, onlara gereksinimi olduğu sürece sever. Bir amaca yönelik olmayan sevgide ancak gerçek sevgi açılıp gelişir. Tevrat'ta insan sevgisinin ana nesnelerinin yoksullar, yabancılar, dullar ve yetimlerle ulusal düşman Mısırlılar ve Edomluların olması anlamlıdır. İnsan çaresizlere beslediği sevecenlikle kardeşleri için sevgi geliştirmeye başlar. Kendine duyduğu sevginin içinde yardıma gereksinimi olan, zayıf, tedirgin insanlara duyduğu sevgi de vardır. Acıma, bilme ve tanıma unsurlarını da içinde taşır. Tevrat-yabancınnın yüreğinden geçenleri anlamalı-sın-der. Bir zamanlar sen de Mısır topraklarında ya bancıydın... öyleyse yabancıyı sev...

KK. im. insana, hayatta birçok şey anlaşılmaz, garip, bilinip izah edilemez gibi gelir. Oysa bu, insanın duyu ve algılarının zayıflığındandır.

Ayrıca bilimin yetersizliği de buna eklenir. Esasta olup biten-

ler hepsi anlamlıdır. hepsinin bir sebebi ve gerekliliği vardır. Evrende sürekli dengesizlik, adaletsizlik ve hatâ olamaz. Önemli olan bu güzel işleyişi kavrayabilecek ve de ona uyum gösterecek olgunluğa erişebilmektir.

Psiko-pedagog, filozof Paracelsus Br. K,

Hiç bir şey bilmeyen, hiç bir şeyi sevemez.

Hiç bir şey yapamayan, hiç bir şey anlamaz.

Hiç bir şey anlamayan, değersizdir.

Oysa anlayan kişi aynı zamanda sever, farkına varır, görür.

Bir şeyin aslında ne kadar bilgi varsa, daha fazla sevgi vardır.

Tüm yemişlerin böğürtlenlerle aynı zamanda olgunlaştığını

düşleyen kişi, üzümlere ilişkin birşey bilmiyor de-

mektir.

Özdeyişiyle; farkına varmak, idrak etmekle sevgi arasındaki bağıntıyı ne güzel anlatmış...

Yazıma, kurduğum bir SEVGİ denklemi ile son veriyorum.

SEVGİ DENKLEMİ

Bundaki, şundaki,

Bendeki, sendeki...

Eşittir Ondaki.

Bizdeki, herşeydeki

Her yerdeki -O- SEVGİ

O halde

SEV KI eşittir S E V G İ.

E. U. M. bu yolda yardımcımız olsun.

K. sevgi ve saygılarımla.

COOKE MS (El Yazması)

**"Yazılışı: ilk bölüm yaklaşık 1420,
İkinci bölüm yaklaşık 1370"**

Çeviren: Celil LAYIKTEZ

ÖNSÖZ I

William Watson ve Henery Heade MS (manüskri = el yazması) leri yaklaşık 250 yıl sonra kaleme alınmış olmalarına rağmen, Cooke'un metnine olağanüstü yakındırlar. Bu nedenle, bu iki MS'nin kaynağı olan orijinal MS ile Cooke'un neredeyse aynı oldukları kanaatine varılmış ve bu çalışmada, Cooke'un metninde okunamıyan kısımlar Watson ve Heade MS'lerinden tamamlanmıştır. Böylece, belki Cooke'dan da eski, her üç MS'nin kaynaklandığı orijinal bir metnin kurtarılması sözkonusudur. Watson ve Heade metinlerinin beraberce Cooke'dan farklı oldukları yerlerde, orijinal şeklin hangisi olduğu bilinmediğinden, her iki şekil de, birbirini izleyerek ve ikincisi parantez içine alınarak yazılmıştır. Watson ve Heade MS lerinden yalnızca bir Cooke'dan farklılık olduğunda, bu farklılık dikkate alınmamıştır.

Cooke MS'nin üçte ikisini oluşturan ilk 642 satırlık kısmının yazılış tarihi, yaklaşık olarak, 1420 dir. İzleyen kısım ise, kısa bir tarihten sonra dokuz madde ve dokuz noktadan oluşan bir metindir ve 1370'lerde yazılmış daha eski bir dökümandan alınmadır; 1390'larda yazılan Regius MS'nin de bu son dökümandan kaynaklandığı tahmin edil-

mektedir. Regius MS'i manzum tarzda yazılmıştır ve kafiyelerin uygun gelebilmeleri için orijinal metne göre, bazı uyarlamalar yapılabilmiş olacağı ihtimaline karşın, düz yazı şeklinde kaleme alınmış olan Cooke MS'i son kısmının Eski Yükümlülükleri içeren kayıp "Boke of Chargys" e daha yakın olabileceğine inanılmaktadır.

ÖNSÖZ II

Metin Türkçeleştirilirken, anlam kaybı olmadıkça, orijinal antik uslubu sadık kalınmaya çalışılmıştır.

Bir istisnanın dışında metinde "Brother" (kardeş) kelimesi hiç geçmemektedir; Yerine "Fellow" un karşılığı, yerine göre Kalfa veya "Yoldaş" olabilmektedir. Günümüzde "Yoldaş" yerine "Kardeş" kullanılıyorsa da, metne uyum açısından "Yoldaş" kelimesinin kullanılması tercih edilmiştir. Kaldı ki, aynı tarihlerde Fransa'da "Compagnonage" (Yoldaşlık) Mesleki gildleri, gezici operatif masonlar gibi, başlangıçta dört iş kolunda (taş yontuculuğu, kilitçilik, marangozluk ve mobilyacılık) örgütlenmişlerdi ve mensuplarına "Compagnon" (Fellow = Yoldaş) deniliyordu.

Metinde, Kralın dışındaki büyük işverenlere, sürekli "Lord" tabir edilmiştir. Türkçeleştirirken, Orta Doğu, Mısır gibi yörelere ait işverenler söz konusu olunca, "Lord" kelimesi "Ağa" olarak çevrilmiş, sıra İngiltereye gelince de, "Lord" kelimesi aynen muhafaza edilmiştir.

COOKE MS, (1420)

"Modernleştirilmiş metin"*

Gökyüzü ile Yeryüzünü ve tüm içindekilerini, farklılıklarıyla birlikte, insanlık için faydalı olacak şekilde aratan Kurucu, Yaratıcı, ulu Babamız Tanrı'ya şükürler olsun. Bütün dünyevi şeylerin insanlığa tabi olmasını O temin etti; yenilebilecek ve kullanılabilir her şeyi insana hizmet etmesi için yarattı. Ve O, aynı zamanda insanlara değişik ilimlerin bilgisini ve Mesleklerini vererek, bu dünyada çalışarak yaşamamıza ve böylece, gerek O'na hizmet etmemizi, gerekse de kendi rahatımızı ve kazancımızı temin etmemizi sağladı. Bu son maddelerin teker teker yazılması çok uzun süreceğinden, onları atlayacağım.

Ancak Geometri ilminin nasıl başladığını, kurucularının kimler ol-

(*) *Quatuor Coronati Yayınları.*

Broşür No.5-1949

duğunu ve diğer Meslekleri, Tevrat'ta ve başka tarih kitaplarında belirtildiği şekilde anlatacağım.

Daha önce de belirttiğim gibi, kıymetli Geometri İlminin ilk olarak nasıl başladığını anlatacağım. Dünyada, ilk Yedi Liberal Bilimden tüm Bilimler ve Meslekler doğmuştur. Bütün diğer ilimlerin kaynağı olduğundan, Geometri Bilimi üzerinde özellikle duracağız.

Yedi Bilimler şunlardı.

İlki, Bilimlerin temeli denilen Gramer'di. Gramer insana doğru söyleyip yazmayı öğretir.

İkincisi Belagattir, insana anlaşılır ve doğru şekilde konuşmasının öğretir.

Üçüncüsü Diyalektiktir. Bu ilim insana doğruyu yanlıştan ayırmayı öğretir; buna hlk ağzında, Sofizm San'atı da denir.

Dördüncüsü Aritmetiktir, Meslek erbabına her çeşit şeyin hesabını yapabileme imkânını sağlar.

Beşincisi Geometridir, insana her Meslekte kullanılacak uzunluk ve ağırlık ölçülerini verir.

Altıncısı Müziktir, insana org, trompet, harp ve benzeri çalgıları kullanarak şarkı söyleme Mesleğini öğretir.

Yedincisi Astronomidir ve insana güneşin ve ayın ve gökyüzünde gözükken tüm diğer yıldız ve seyyarelerin izledikleri yolu öğretir.

Başta amacımız değerli Geometri Biliminin kuruluşunu incelemek olacaktır. Yukarıda sözünü ettiğimiz yedi Liberal Bilim dallarının herbiri özgür bir bilimse de, bir tek bilim sayesinde var olabilmektedirler, o da Geometridir. Ve Geometri terimi "dünyanın ölçüsü" terimi ile eş anlamlıdır. **Et sic dicitur: a "geo", graece, quod est "terra", latine, et "metron" quod est "mensuraa": unde Geometria - i.e. "mensura terrae vel terrarum"**. Yani, İngilizceye çevirirsek, söylediğim gibi Geometri kelimesi Yunanca dünya (toprak) anlamına gelen "Geo" ile ölçü anlamına gelen "metron" kelimelerinden türetilmiştir. Böylece ortaya çıkan Geometri kelimesi "dünyanın ölçüsü" anlamına gelir. Tüm Bilimlerin Geometri İlmi sayesinde var olduklarını söylememe şaşmayın, zira insan elinden çıkma hiçbir san'at ederi veya el işi yoktur ki Geometri kullanılmadan yapılabilsin. İnsan, eliyle çalışsa dahi, bir tür aletle çalışmış olur, ve dünyevi alet ve malzemelerin hepsi top-

raktan gelir ve toprağa dönecektir. Ve hiçbir avadanlık, yani çalışılacak alet yoktur ki daha çok veya daha az bir orantıya sahip olmasın; ve orantı ölçüdür; ve alet topraktır (dünyadır) ve Geometri dünyanın ölçüsü olarak tarif edilmiştir. bu nedenle ve dünyadaki tüm insanlar ellerinin emeğiyle yaşadıklarından, insanlığın Geometri ile yaşadığını iddia edebiliriz.

Tüm akıllı insanları geometri ile yaşadıklarını kanıtlamak üzere daha birçok şey söyleyebilirim; ancak yazma sürecinin uzunluğu yüzünden kısa keserek ana konuma geleceğim. Dünyada mevcut tüm meslekler arasında en ünlüsü Masonluktur; ve Bu Bilimin büyük kısmı Geometridir; bu böylece tarih kitaplarında, Tevratta, Master of Stories'de (1), Polychronicon'da (2), tarihçi Bede'nin (3) yazılarında, De Imagine Mundi'de (4) ve Isidor'un Etymolagiarum'unda (5) ve Piskopos ve Martir Methodius'un (6) yazılarında kabul edilmiştir.

Ve, benim gibi düşünen daha çok kişi, Masonluğun özellikle Geometri olduğunu (Geometri malzemesinden ibaret olduğunu) iddia eder, zira Tevrat'ın Tekvin (Genèse) Kitabının dördüncü babında yazıldığı gibi, ilk kurulan Bilim geometriydi. Yukarıda sözünü ettiğimiz Doktorlar da tevrat'ın bu iddiasını açıkça desteklerler.

Adem'den sonra yedinci erkek nesli, olan Nuh'un Tufanından önce, Lamek denen biri, onun da Adah ve Zillah isimli iki karısı vardı. Adah isimli ilkinden iki oğlu oldu: Jabal ile Jubal. Yaşlısı olan Jabal Geometri ile Masonluğu ilk kuran kişi olup evler inşa etmiştir, Tevratta da onunu içi "**Pater habi tatium in tentoriis atque pastorum**" - yani çadırlarda yaşayan, ki bu da meskenlerde yaşayanları ifade eder, insanların babası denmektedir. Kendisi Enoch (Hanok) kendini inşa eden Kain'in Üstad Masonu ve işlerinin yöneticisiydi; Adem'in oğlu Kain tarafından inşa ettirilen bu şehir dünyadaki ilk şehirdir. Kain inşa ettirdiği bu şehre Enoch'un şehri demiş ve şehri oğluna vermiştir. Şehrin şimdiki ismi Ephraim'dir. Bu inşaatta Geometri ve Masonluk

- (1) *Master of Stories: (Tarihçilerin Üstadı) herhalde "Historia Scolastica"nın yazarı Pestur Comestor.*
- (2) *Polychronicon: c. 1299 - c. 1363 de yaşamış olan İngiliz tarihçi Ranulph Higden'in eseri; John of Trevisa 1387 de metni Latince'den İngilizce'ye çevirmiştir.*
- (3) *Bede: c. 673- 735 yıllarında yaşayan İngiliz tarihçi.*
- (4) *De Imagine Mundi: Autun'lu Honorius'un (veya Honorius Augustodanensis) eseri.*
- (5) *Isidore: 630 - 636 arası Sevil Şehri Piskoposu, Etymolagiarum'un yazarı.*
- (6) *Methodius (c. 825 - 885): Sinmia (Yugoslavya) Piskoposu, 1881 de aziz mertebesine yükseltilmiştir. Kendisine Piskopos ve Martir diye atıf ediliyorsa da, bu son ünvanın doğruluyacak bilgi yoktur. Eserinin adı "Revelationes" idi.*

ilk defa bilim olarak ve bir Mesleğin hesabına kullanılmıştır. Bu nedenle de tüm Meslek ve Bilimlerin kuruluşunun kaynağında Geometri vardır. Ve Jabal'a da "Pater Pastorum" ünvanı verilmiştir. Master of Stories'in (Tarihçilerin Üstadı) dediği, Bede'nin yazılarında, de Imagina Mundi'de, Polychronicon ve diğerlerinde de bahsedildiği gibi, ilk defa arazilere sınırlar tayin etmek suretiyle, toprakları insanlar arasında bölüştürmüş ve herkesin kendi toprağını çalışmasını sağlamış; ve koyun sürülerini de ayırarak her kişinin kendi koyunlarına sahip çıkmasına imkân tanımıştır; bu nedenle de Geometri İlminin kurucusu olduğun söyleyebiliriz.

Kardeşi Jubal (veya Tubal) e gelince, o da ilk Müzik ve şarkıyı yaratan kişiolmuştur, ve Pythagoras'ın Polychronicon" da, Isidore'un "Etymologiarum" un altıncı kitabında, kendisinin Müzik ve şarkının ve organ ve trompetin mucidi olduğu yazılır . Bu bilimi kurmak için kardeşi Tubal Kain'in çekiç seslerinin ritminden esinlenmiştir.

Gerçekten, Tevratın Tekvin kısmının aynı babında, yani dördüncü babında denildiği, gibi Lamek, Zillah adlı ikinci karısına bir oğulla bir kız çocuğu bahşetmiştir; erkeğin ismi Tubal Kain, kızın ismi de Naamah idi. Hernekadar Polychronicon'da, bazı kişilerin Naamah'ın başka bir adamın karısı olduğunu iddia ettikleri yazılıysa da, ve bu iddia doğru dahi olsa, biz bunu yanlış olarak kabul ediyoruz. Bilmelisiniz ki, bazı doktorların dediği gibi, Tubal Kain Demircilik Mesleği ile diğer metallerle ilgili Mesleklerin, yani demir ve bronzun, altının ve gümüşün işlenmesi ile ilgili Mesleklerin kurucusudur. Kızkardeşi Naamah da dokumacılık Mesleğinin kurucusudur; zira o zamandan önce dokunmuş kumaş yoktu, ve ancak o tarihte, ilk defa yün eğirilmiş ve dokunmuş, ve yapılabildiğince, giysi şekline sokulmuştur. Kadın olan Naamah dokumacılık Mesleğin kurduğundan, buna Kadın Mesleği denmiştir.

Ve bu üç kardeş, Tanrının, günah işleyen insanı ateş veya su ile cezalandıracağını önceden bildiklerinden ve kurmuş oldukları bilimlerin kaybolmasını istemediklerinden, beraberce düşünerek, hiç yanmayan , Mermer adlı taş ile, suda hiç batmayan Laterus (*) isimli taşın meziyetlerini tartışmışlar ve kurmuş oldukları tüm bilimleri bu iki taş üzerine kazımayı kararlaştırmışlar, şöyle ki, Tanrı insanları ateşle cezalandırdığında Mermer taş yanmayacak, su ile cezalandırdığında da diğeri batmayacaktır. Ve büyük Kardeşleri Jabal'dan Mermer ve Laterusdan iki ayrı Sütun yapmasını ve kurmuş oldukları tüm Bilimleri bu taşlara kazımasını rica etmişlerdi, o da bu ricaların yerine getirdi.

(*) Laterus: "Yanık tuğla" metinlerde sütun malzeme isimleri birbirlerinin yerine kullanılmıştır. Mermer suya, tuğla da ateşe mukavimdir. (orijinal not)

Ve ilim de çok ileri olan Jabal, Nuh'un Tufanından önce, iki Sütundan önce ikincisine başlayıp tamamladı. Kardeşler Tanrının insanları cezalandıracağı bilincine kehanetle varmamışlardı, bunun böyle olacağını biliyorlardı ve Bilimleri bu iki taş Sütuna kazımışlardı: bazı kişiler bu iki Sütuna tüm Yedi Bilimi kazımış olduklarını iddia ederler. Ceza gelecekti ve Tanrı cezayı su ile yolladı; öyle bir tufan oldu ki tüm dünya boğuldu ve sekiz kişi hariç tüm insanlar öldü; kurtulanlar Nuh ve karısı, üç oğlu ve karıları olmuştı; bu üç oğuldan tüm insanlar yaratıldı. Bunların isimleri Sam, Ham ve Yafet idi. Tufan'a Nuh'un Tufanı dendi, çünkü yalnızca kendi ve çocukları kurtulabilmişti.

Tarihler (***) de dendiği gibi, bu tufandan çok yıl geçtikten sonra, iki sütun bulundu; Polychronicon'da dendiği üzere, Pitagoras isimli bir büyük yazar bu sütunlardan birini, diğerini de Filozof Hermes buldu; her ikisi de böylece buldukları Bilimleri çevrelerine öğrettiler.

Her tarih ve kayıt, birçok yazar ve Tevrat, Babil Kulesinin nasıl inşa edildiğine şahittir; ve Tevratın Tekvin'inde, onuncu Bap'da, Nemrud'un nasıl Nuh'un oğlu Ham'ın zürriyetinden geldiği yazılıdır; Nemrud dev gibi güçlü bir kişiydi, büyük bir Kraldı; ve saltanatının başında, Babil'in, Erek ve Akad'ın ve Kalneh'in ve Şina topraklarının gerçek Kralı oldu. İşte bu Nemrud, Babil Kulesinin inşaatını başlattı ve işçilere Masonluk Mesleğini öğretti; Hasabına çalışan Masonların sayısı kırk binin üzerindeydi. Onları sevdi ve onlara iyi baktı; ve "Polychronicon"un, ve "Master of Stories" in yazılarının, ve başka tarihlerin ve, kısmen de olsa, yukarıda sözü edilen Tevrat'ın aynı onuncu babının şehadeti ile bilinir ki, Şinah topraklarında yaşayan Aşur Nemrud'un tohumuna çok yakındı ve o Neneveh ile Plateas şehirlerini ve başkalarını da kurdu ve şöyle dedi: "De terra illa (de Sennaar) egressus est Assur, aedificavit Niniven, plateas civitattis, Chale. resen quoque inter Niniven Chale: haec est civitas magna;"

Akıl emreder ki, Masonluk Meslek kurallarının ilk defa nasıl temin edildiklerini ve Masonluğa ilk defa ismini kimin verdiğini açıkça söylememiz gerekir. "Polychronicon" ve Methodius, Episcopus Martyrus'da denir ki, Şinar Kralı değerli Aşur, kendini inşa etmek üzere Nemrud'dan Masonlar ve Meslekten işçiler istedi. Nemrud da kendisine üçbin Mason yolladı, ancak, yola çıkmalarından önce kendilerine şöyle hitap etti: "Kuzenim Aşur'a gidip bir kent inşa etmesine yardımcı olmalısınız; ancak yönetiminizin iyi olmasına dikkat ediniz. Sizlere bir Yasa vereceğim, bu yasa sizlere de, bana da faydalı olacaktır. O Kralın yanına vardığımızda, bana olan sadakatınız kadar ona sadık olacaksınız, işiniz ile Mesleğinizi içtenlikle yürütecek ve hak ettiğiniz

(**) Tevrat

mükafatı alacaksınız. Gerçek kardeşler gibi biriirinizi sevecek ve destekleyecekeiniz; en çok bilgisi olan kardeş ya da yoldaşlarına öğretecektir. Kralınıza ve kendinize karşı doğru davranacaksınız, böylece sizlere Mesleği öğretip oralara yolladığım için, ben de şükran duaları alacağım."

Ve Üstadları ile Lord'ları olan Kraldan Yasalarını aldılar; Aşur'a gittiler ve Plateas ülkesinde Nineveh kentini, ve insanların Kalah ve Resen dedikleri başka kentleri inşa ettiler; resen, Kalah ile Nineveh arasında kalan büyük bir kent idi. Ve böylece, Masonluk Mesleği ilk defa tercih edildi ve bir Bilim ve Meslek olarak yasalarına sahip oldu.

Akil ister ki, bizlerden önce Mason olan büyüklerimiz bu yasaların nasıl verildiğini, bunların Öklid'in(*) gününden bizlere nasıl Latince ve Fransızca olarak intikal ettiklerini, (bu) Oklid'in Geometri'ye nasıl vardığını, Tevrat ve diğer tarihlerde yazılmış olduğu gibi sizlere anlatalım. Tekvin, **duodecimo capit'**de, (**) Abram'ın(***) Kenân diyarınagelişi ile Tanrı'nın ona gözükererek "bu toprakları sana ve tohumundan gelenlere vereceğim" dediği anlatılmaktadır. Ancak, o topraklara gelen olağanüstü kıtlık üzerine, Aram, karısı Sara'yı alarak, hac için Mısır'a gitti (ve böylece) kıtlık süresini orada geçirdi, ve tarihinin dediği gibi, Abram bir alim ve büyük bir yazardı, Yedi Bilimin hepsine de vakıftı ve Mısırlılara Geometri Bilimini öğretti.

Öklid Abram'ın müridiydi ve Masonluğu ondan öğrendi ve, herne kadar bu bilim isimsiz olarak daha önceleri de kullanılmışsa da, ona, ilk defa, Geometri adını verdi. Isidore'un "Etymologiæ" unun beşinci kitabında, Geometri bilimini ilk kuran ve ona ismini verenin Öklid olduğu yazılır. Zira, söz konusu zamanlarda, Mısır topraklarında Nil isimli bir su akardı ve hiçbir kimsenin yaşamadığı yerlere kadar uzanırdı. Değerli yazar Öklid, insanlara suyu tutmak için yüksek duvarlar ve hendeller yapmayı öğretti; ve Geometri ile araziyi ölçtü vem böldü ve her bir kişiye duvarları ve hendekleri ile bir parsel verdi. Bunun üzerine ülkeye bereket geldi, meyvalar çoğaldı, insanlar da hem erkek hem kadın olarak çoğaldılar, ve o kadar çok çoğaldılar ki, artık orada iyi yaşayamaz oldular. Ülkenin Ağaları halkı bir mecliste toplanarak, bu kadar kalabalıklaşmış olmalarına rağmen yaşamlarını nasıl sürdürebileceklerini, pek çok sayıda olan çocuklarına nasıl bakacaklarını ve onlara hayatlarını kazanma imkanını nasıl verebileceklerle-

(*) *Euclid*

(**) *Bapiz*

(***) *Hz. İbrahim*

rini tartıştılar. Mecliste bulunanlar arasında bu değerli yazar Öklid de vardı, ve meseleye çözüm getiremeyeceklerini anlayınca, onlara, "çocuklarınızı eğitim için bana veriniz, ben de onlara öyle bir ilim öğreteyim ki, bundan sonra asilzadeler gibi yaşasınlar; ancak bir tek şartım var, o da eğitime uyulacağına dair sizler ve çocuklarınız yemin edeceksiniz. "Ve o toprakların Kralı ile Ağaları Öklid'in önerisini itiffakla kabul ettiler. Akıl ister ki, her kişi kendine faydalı olan şeyi kabul etsin; ve Öklid'in mutlak hakimiyetinde eğitilmeleri üzere oğullarını kendisine teslim ettiler; o da onlara Masonluk mesleğini öğreterek ona Geometri adını verdi, zira suyu tutmak üzere duvarların ve hendeklerin yapıldığı zamanlarda, toprakların nasıl taksim edileceklerini halka öğretirken, Geometri adını kullanmıştı. Ve İsidore, Etymologiarum'da der ki, Öklid bu Mesleğe aldığı Ağa çocuklarına bu Mesleği öğretti.

Hepsi de asil doğumlu Ağa çocuğu ve aynı Mesleğin mensubu bulduklarından, birbirlerine Yoldaş(*) demeleri üzere onlara bir Yasa verdi.

Ve aralarında en usta olanı işin âmiri olacaktı ve ona Üstad diye hitap edeceklerdi. Daha barka yasalar da verdi onlara ve bu yasaları Yasalar Kitabında (**) topladı. Ve böylece, toprak Ağaları hesabına çalışarak, kasaba ve kentler, kaleler ve mabedler ve saraylar inşa ederek bu Meslek sayesinde namuslu bir yaşam kazancını sağladılar.

İsrail oğulları Mısır'da yaşadıklarında Masonluk mesleğini öğrendiler. Sonradan, Mısır'dan kovulunca, şimdi Kudüs dedikleri Behest diyarına geldiler, Mesleklerini kullandılar ve yasalarını muhafaza ettiler.

Süleyman Mabedinin inşaatını Kral Davut (***) başlattığında, Masonlara olan sevgisinden, onlara, şimdikilerden farksız, Yasalarını verdi. Ve Tivratta, Krallar III kitabında **-in tertio Regum, capitula quinto-** (****) da dendiği gibi, Süleyman'ın devrinde, Mebed'in inşaatında kırk bin Mason çalışmaktaydı, ve Tir Kralının oğlu, Süleyman'ın Usta Başı idi.

Başka tarihlerde ve Masonluk üzerine eski kitaplarda der ki, Süleyman, babası Davut'un vermiş olduğu yasaları, teyid etti. Ve Süley-

(*) Yoldaş, Önsöz II ye bakınız

(**) Book of Charges

(***) Hz. Davut

(****) Krallar 3, Bap 5

man'ın kendisi onlara, bugünkülerden çok az farklı olan usullerini öğretti.

Ve oradan, bu değerli İlim Fransa'ya ve daha başka diyarlara getirildi. Bir zamanlar Fransa'da Carolus Secundus, yani İkinci Charles isimli değerli bir Kral vardı. Bu Charles, Tanrı izniyle ve asil doğuşundan hak ettiği için Fransa'ya Kral seçilmişti; gene de bazıları fırsatçılıkla kral seçildiğin söylerler, bu da yanlış bir düşüncedir, zira tüm tarihlerde Kral kanı taşıdığı yazılır. İşte bu Charles, Kral olmadan önce mason olmuştu, ve Kral olduktan sonra Masonları sevdi ve onlara iyi davrandı ve onlara kendi Yasa ve usullerini verdi ve bunların bir kısmı hala Fransa'da kullanılmaktadır. Ve Masonların yeterince harçlık kazanmalarını, yılda bir kez toplanarak istişare etmelerini, Üstad ve Kalfalarca yönetilmelerini, ve zamanı genihce, kendilerinin de Üstad ve Kalfa olarak kabul edilmelerini emretti.

Kısa bir zaman sonra Aziz Adhabelle İngiltere'ye geldi ve Aziz Alban'ı Hristiyan yaptı. Ve Aziz Alban Masonları seviyordu ve onlara İngiltere'de (ilk defa) Yasa ve usullerini verdi. Ve mesailerine karşılık uygun harçlık almalarını emretti.

Bu olaylardan sonra Athelstan isimli değerli bir İngiltere Kralı vardı ve en genç oğlu Geometri İlmını seviyordu, ve biliyordu ki, hiçbir el mesleği Masonluk kadar Geometri İlmine sahip değildi; Masonları (kendisinin de katıldığı) bir toplantıya davet etti, ve öz bilgisine ek olarak, spekülatif tarzda bu ilmin kullanılmasını öğrendi ve Spekülatif Üstad oldu, Masonluğu ve Masonları sevdiğinden, kendi de Mason oldu. Ve halen İngiltere'de ve başka yörelerde kullanılan Yasa ve usulleri onlara verdi ve iyi para kazanmalarını emretti. onlar için, Kraldan temin ettiği hür berat sayesinde, uygun buldukları zamanda toplanarak bir Konsey oluşturmalarını sağladı; Yasalar Kitabında yazılmış olduğu gibi, Yasalarını ve Toplantı usullerini kendilerine verdi; ben de bu konuyu burada bırakıyorum.(*).

İyi insanlar, Masonluğun başlangıcının nedeni ve şekli şöyledir: Öyle bir zaman geldi ki, büyük Ağaların varlıkları azalmıştı ve fazlaca sayıda olan hür çocuklarının hepsine geçinme imkânını sağlayamaz olmuşlardı. Çocuklarını ileri götürecek ve namuslu bir şekilde geçimlerini temin edecek bir yöntemi araştırmak üzere toplantılar ve değerli Geometri Biliminde ilerlemiş akıllı Üstadları, bu konuda bilgileriyle

(*) Yaklaşık 1420 de yazılan MS in ilk 642 satırı burada bitmektedir; izleyen ikinci kısım ise 1370 yılına doğru yazılmış bir başka dökümandan alınmıştır. Önsöze bakınız.

yardımcı olmaları için davet ettiler. Onlardan bir olan Bilimin kurucusu Euglet(*) bir San'at yarattı ve ona "Masonluk" adını koydu. O, babalarının ricası ve kendilerinin hür kararı ile, Ağalarının çocuklarını; bu San'atıyla eğitti. Bir süre dikkatli bir eğitime tabi olduktan sonra, söz konusu San'atta, hepsi aynı derecede başarı sağlayamamışlardı. bunun üzerine Üstad Euglet, becerinin şereflendirilmesini emretti. Ve becerikli Ustaların daha az becerikli olanları eğitmelerini emretti, bu Ustalara, San'atta, Akıl ve beceride asalet belirtisi olarak Üstad dedi. Akıl ve becerileri eksik olanlara, asil kanları gereği olarak, uşak veya serf değil de Kalfa denmesini istedi. Böylece söz konusu San'at, Mısır ülkesinde Euglet Üstad tarafından başlatıldı; ve diyardan diyara, krallıktan karalığa yayıldı.

Birçok yıl sonra, İngiltere Kralı olan Athelston zamanında, onun ve büyük Lordların önerileri ile ve ittiffakla, Masonlar arasında görülen büyük kabahatların düzeltilmesi için bir yasa ilan edildi. Bu yasaya göre, yılda veya üç yılda bir, Kral ve Toprak ve Cemaat Lordlarının gerek gördükleri zamanlarda, ve bölgeden bölgeye, üstadların, Mason ve Kalfaların Meclis şeklinde toplanmaları emredildi.

Bu Meclislerde, usta yapılanların yasa maddelerine göre sınavdan geçirilmeleri ve Lordların hizmetinde başarı gösterebilecek ve San'ata şereflendirecek beceriye sahip olup olmadıkları saptanırdı. Ayrıca, hesabına çalıştıkları ve hizmet ile mesailerinin karşılığı olan ücreti tahsil edecekleri Lordların adına işleri yürütürken, en yüksek harcamalar kadar en küçüklerini de aynı dikkatle izleyeceklerine dair yemin etmeleri gerekiyordu.

Yasanın birinci maddesi: Bu san'atın her Üstadı hizmet etiği Lorda doğru davranmalı, Lord'un parasını kendi parasıymış gibi harcamalı. Yörediki tahl ve et fiyatlarına göre her Mason'a hak ettiğini ödemeli, mesaisinin karşılığı dışında olabilecek ödemelerle kimseye ayrıcalık tanımamalı.

Yasanın İkinci Maddesi: Bu San'atın her Üstadı önceden davet edileceği Meclise katılmalı, katılmadığı takdirde, geçerli bir mazereti olmalı. Ancak böyle bir Mecliste muhalif taraf olduğu takdirde, Lorduna zarar vermişse veya San'at içinde bir skandala sebebiyet vermişse, ölüm tehlikesi dışında mazereti kabul edilmemeli; ölüm tehlikesi olduğunda dahi, Meclis başkanı olan Üstada hastalığını bildirmeli.

Üçüncü Madde: Hiçbir Usta yedi yıldan az bir süre için Çırac alamaz; zira, daha kısa bir süre için alınan Çırac San'ata faydalı olamaz, Lord'una gereğince hizmet veremez ve dolayısıyla, Mason sıfatına uy-

(*) Euglet : Öklid

gun olarak alması gerekecek maaşı hak edemez.

Dördüncü Madde: Hiçbir Usta, kârı ne olursa olsun, eğitilmek üzere serflikten gelen bir Çırağı yanına almyacaktır; zira, bağlı olduğu Lord bir gün onu almaya gelecek ve Locasından ve çalıştığı yerden onu götürecektir, Yoldaşları ona yardımcı olmaya çalışacaklar, onu savunacaklar ve belki de insanlar ölecektir. bu da yasaktır. Kaldı ki, daha önce de söylediğimiz gibi, bu San'at başlangıcından itibaren Lordların hür çocuklarına öğretilmekteydi.

Beşinci Madde: Hiçbir Usta, Çırağına, hizmet ettiği Lord'un işinde hak ettiğinden fazla para vermeyecektir, ancak, işini yaparken Çırağa mesleğini öğreterek Lord'un istifadesini sağlayacaktır.

Altıncı Madde: Hiçbir Usta, istifadesi veya kârı ne olursa olsun, beden tam olmayan bir Çırağı eğitime almyacaktır; bu demektir ki, Çırağın mesleğini tam olarak ifa etmesini engelliyecek bedensel sakatlığı olmamalıdır.

Yedinci Madde: Hiçbir Usta, bilinçli olarak, adi bir suçluyu korumayacak, onu barındırmayacak, ona yardım etmeyecektir. Zira, bu faaliyetlerinde bulunurken, hem kendi günlük işini ve görevini tam olarak yapamayacak, hem de yoldaşlarının şerefini zedeliyebilecektir.

Sekizinci Madde: Mükemmel ve becerikli bir Mason bir işyerine gelip iş aradığında, işyeri Üstadı, Lord'unun istifadesini gözeterek, işinde mükemmel ve becerikli olmayan başka bir Masonun işine son vererek, yerine becerikliye iş verecektir.

Dokuzuncu Madde: Hiçbir Üstad bir başka üstadın işini elinden almyacaktır; zira, "Masonluk San'atında" denir ki, Lord'un istifadesi söz konusu olunca, bir işi başından sonuna kadar planlayarak başlatan veya planları başkasına göstererek ona işi başlatan bir kişinin yerine gelecek başkası, bu planlamayı bilemeyeceğinden, işi gereğince tamamlayamaz.

Birçok Lord ve birçok bölge Üstadı ile Mason Cemaatları Üstadları aşağıdaki talimatları düzenlediler:

Söz konusu San'ata vakıf olmak isteyen kişi, ilk önce Tanrıyı, Mukad-des kiliseyi ve tüm Azizleri ve Üstadı ile Kalfalarını ve kendi kardeşlerini sevmeli.

İkinci Nokta: Maaşını hak ettiği gün tam olarak çalışmış olmalı.

Üçüncü Nokta: Locada ve hücrede ve Masonların bulunabilecekleri her yerde Yoldaşlarından almış olduğu tavsiyeleri ketumiyetle gizlemeli.

Dördüncü Nokta: Söz konusu San'ata karşı vefasız olmamalı, ona ziyan getirmemeli, San'ata ve San'at sahiplerine karşı alınabilecek tedbirleri desteklememeli; ancak yapabildiğince ona şeref getirmelidir.

Beşinci Nokta: Ücretini Üstadının tayin edeceği zamanda tahsil edecek, çalışma ve dinlenme şartlarını üstadının arzusuna göre ayarlayacaktır.

Altıncı Nokta: Kendi ile Yoldaşlarından biri arasında bir anlaşmazlık çıktığında, Üstadının, veya onun yokluğunda, Nâzırının arzusuna itaat ederek, barış içinde, ilk tatil gününü bekleyecek, ve ancak o zaman yoldaşlarına olayı yansıtacaktır; böylece yoldaşlarını iş günlerinde meşgul ederek mesailerine engel olmayacak ve Lorduna zarar getiremeyecektir.

Yedinci Nokta: İzdivaç niyeti dışında üstadının veya Yoldaşlarının zevcelerine veya kızlarına göz dikmeyecek, ve Yoldaşlarıyla olabilecek bir anlaşmazlığı önlemek üzere de, bir kadınla, evlilik dışı yaşamayacaktır.

Sekizinci Nokta: Üstadının Nâzırı olmak kendisine nasib olursa, Üstadı ile Yoldaşları arasında gerçek bir arabulucu olmalı ve Üstadının yokluğunda, Üstadının şerefini ve hizmet ettiği Lordun kazancını gözeterek çalışmalıdır.

Dokuzuncu Nokta: Locasında veya başka bir yerde, beraberinde çalışan Yoldaşından daha akıllı ve ince ise ve onun eksik ustalığı nedeniyle üzerinde çalışmakta olduğu taşı bozacağını görürse, kendisine doğru çalışma şeklini göstererek taşı tamir edecek, onu bilgilendirecek ve yardımcı olacaktır; böylece aralarındaki sevgi bağı güçlenecek ve Lord'a ait olan işte bir kayıp olmayacaktır.

(Meclis)

Önceden davet edilen Üstad ve Kalfalar böyle bir Meclise geldiklerinde, gerekirse Bölge Şerifi, veya Kentin Belediye Başkanı veya Meclisin toplanacağı kentin İhtiyarlar Heyeti Başkanı, Meclis Başkanına katılarak, baş kaldıranlara karşı ve Ülkenin haklarını korumak üzere kendisine yardımcı olacaklardır.

Toplantının başında henüz yemin etmemiş yeni kişiler, hırsızlık yap-

mayacaklarına ve hırsızları korumayacaklarına, günlük mesailerini tam olarak yerine getirerek yövmiyelerine hak kazanacaklarına, hesap vermeleri gereken konularda (ve Yoldaşlarına) doğru hesap vereceklerine ve onları kendileri gibi seveceklerine, İngiltere Kralına ve Memleketlerine sadık kalacaklarına ve yukarıda sayılan maddelere tüm güçleriyle uyacaklarına dair yemin edeceklerdir.

Bundan sonra, davet edilen Üstad veya Kalfalar arasında yukarıda sayılan maddeleri ihlâl edenin var olup olmadığı araştırılır, olduğu takdirde de, cezasına hemen orada karar verilir.

Bu nedenle, bir Üstad vey kalfa veya Kalfa önceden davet edilmesine rağmen, Cemaata karşı gelerek Meclise katılmadığı veya yukarıdaki maddeleri ihlâl ettiği ispat edilebilirse, Masonluktan atılacak ve Meşleğini bir daha kullanamayacaktır. Gerekirse çalışmakta olduğu Bölgenin Şerefi kändisini hapse atacak ve mallarına Kral adına el koyacaktır, cezası af edilene kadar ve af edildiği kendisine tebliğ edilene kadar sürecektir; böylece, tüm İngiltere Kralığı içinde, bu Meclislerin toplanmalarının emredildiği yerlerde, söz konusu San'atın, icra edilirken, en küçüğünden en büyüğüne kadar, herkes, mesaisinin tam karşılığını alabilecektir.

Amin: Dileriz ki öyle olsun.

MİMAR SİNAN Locasında kısa tebliğ:

Mehmet Fuat AKEV

Önceden de belirtmiş olduğum gibi, Paris'te akt'edelin 36, Avrupa HHH.BBB.AAA. leri Konferansından sonra, Brüksel Üniversitesinin davetlisi olarak , Belçikanın başkentine gittim.

Paris konferansı hakkında, H.B.A.'miz Sahir Erman K. tarafından, yarınki Y.Ş. toplantısında geniş bilgi verilecektir.

Brükselde, Üniversitenin kurucusu olan Theodore Verhaegen'in ismini taşıyan "laiklik" kürsüsünde, halka açık 2 konferans verdim. Bu konferanslar için gönderilen davetiyelerde, Mimar Sinan Araştırma Locasının azası olduğum açıkça belirtilmişti. Üniversitenin ve Mason mabedlerinin her tarafında, gördüğümüz afişler asılmıştı.

Konferanslarımı, iki akşam üst üste verdim.

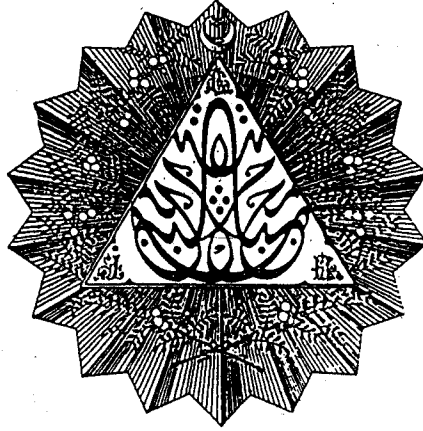
1 cisi "Türk Masonluk tarihi"

2 cisi "Masonluğun, Türk cemiyetinde yarattığı etkiler"

hakkında idi.

İlk konferansında 250, ikincisinde takriben 200 mevcut vardı. Gelenlerin çoğu GOB'e bağlı KK. ler olmakla beraber, birçok harici, ve oldukça fazla Türktü. bunların arasında, Sahir Erman K. ve eşi, Brükseldeki Avrupa topluluğunun nezdindeki Daimi Heyetimizin Başkâtibi, bazı Türk Öğretim Üyesi ve Üniversite talebesi vardı. Milli sanatımız İdil Biret de orda idi. toplantıdan sonra, bana birçok sorular ve tebrik etiler.

İkinci Konferansta, usun sakallı 4 tutucu Türkün mevcudiyeti gözden kaçmıyordu. En arkada oturdular, beni dikketle izleyip notlar aldılar.

**CHAIRE
THEODORE
VERHAEGEN
1991**

Konferanslardan sonra, beni zaman zaman sıkıntıya düşüren sualler sorular, bunların başlıcaları intizam hakkında idi. Gayrı-muntazam bir Obedyansın davetlisi olarak konuştuğum bu yerde, elbette o Obedyansı tanımadığımı söyleyemezdim. Türkiyedeki g.m. Obedyans hakkında, ve yeni kurulan kadın masonluğu hakkında da fazla bir şey söylemekten kaçındım. Bir de Talat Paşa ve Ermeni katliamı hakkında sorulan bir suale: "bu siyasi bir meseledir, ben ise siyasete karışmam" diye kaçamaklı bir yanıt verdim.

Ayrıca, Belçika televizyonu için çalışan bir Hemşiremiz benden bir röportaj için randevu aldı. Sorulan soruları gördükten sonra, bu randevuyu iptal ettim.

Konferanslar sırasında, iki öğle yemeğine davet olundum. İki GOB binasında, özel bir yemek odasında idi. Yemekte, Belçikada mevcut bütün (gayri muntazam) obedyanların başkanları: GOB - GLB - Memphis Misraim- GLFB ve D.H. Başkanları ve Üniversitenin Başkanı, birkaç Profesör (bunların arasında meşhur bir türkolog K. imiz) hazırdı.

İkinci yemek, Üniversite binasında idi. Orada da, Fakülte Dekanı ve birçok Profesör davetli idi. Hanımları ile gelmişlerdi, Pervin hemşireniz de benimle beraberdi.

Bir gün ara ile, Muntazam Belçika B.L.'na bağlı "Les Amis Réunis" ve "In Kandore" localarının müşterek bir toplantısında konuşmak üzere Waterloo'daki mabede davet edilmişim.

Güneşli bir Cumartesi öğleden sonra yapılan bu toplantıya, maalesef çok az KK katılmıştı. Buna rağmen, muntazam bir ortamda, çok daha rahat konuşabildim, sorulan suallere doğru ve açık karşılık verebildim. İlk konuşmam, mabedde "Türk Masonluk tarihi" üzerine idi.

Mabeddeki toplantıdan sonra yemek salonuna geçildi. Haricilere açık bir toplantıda "Kadın, İslam ve Masonluk" hakkında bir konuşma yapıldı. O toplantıda birçok Mason Hemşiremiz mevcuttu.

Bütün bu konuşmalarımda, Türkiyedeki laikliğin ehemmiyetinden ve aşırı tutuculuğun ve yobazlığın yarattığı tehlikelerden bahsettim.

Bu toplantılarda, Türk Masonluğunu, elimden geldiği kadar iyi temsil etmeye çalıştım.... Başarımış olduğumu umuyorum.

Ayrıca, bu seyahatımda duyduğum siz KK'lerime arz etmek istediğim iki konuyu açıklıyorum.

"Spekülatif Masonluk, zannettiğimiz gibi, Operatif Mosunluktan çıkmamıştır" Bu hususta hiçbir bağlantı yoktur."

Masonluk siyasetle uğraşmalıdır. Her şey, uğraşılan politika kelimesinin tarifine, bu tarife geren hudutlara bağlıdır. Bilindiği gibi "politika" oturduğumuz şehrin problemlerile meşgul olan faaliyetlerdir. Bunların arasında, eşitlik, hürriyet, adalet, sihi problemler, çevre sorunları v.s. gibi konular da girer. Yoksa KK arasında münakaşa mevzuu olabilecek konuların dışında kalmalıdır. Almanyadaki Locamda ortaya atılan bu mevzu, 30 kadar KK'im söz almalarına rağmen, bir sonuca bağlanamamıştır. Buna rağmen, bu konunun bizim Localarımızda da görüşülebileceğine inanıyorum. Bunun, her bakımdan saygı duyduğumuz Landmark'larla hiçbir ilgisi yoktur, zira her Mason bu insani meslelerin üstüne eğilmesi lâzımdır.

İLGİ ÇEKİCİ HABERLER

Tercüme H. Cavit AYCAN

Minnesota daki M.K. lerimiz "Masonik Kanser Merkezi (The MASONIC CANCER CENTER) nin kuruluşunu gerçekleştirmişlerdir. Bu kuruluşa ait bilgi "Masonic Cancer Center News" adı altında 15 günde bir neşredilen gazeteden temin edilmiştir.

Minnesota Üniversitesi kampüsünde lokalize olan bu merkez, Minnesota M.larına yardımın bir başka örneğini teşkil etmektedir. Temel taşının Minnesota M.ları tarafından 30 yıl evvel konmasına karşın, 30 yıl geçmiş olması yanında bu merkezde, geçen yıllar zarfında, renk, ırk, din farkı gözetilmeden binlerce kanserliye yardım edilmiştir. Masonların cömertliği ve çalışmalarını sayesinde kanser hastaları tedavi edilmiş, ve hemen hemen her gün tedavide yeni ilerlemeler olmaktadır.

Araştırmalar devam etmekte ve kanserin ortaya çıkarılması, tedavisi ve nedenlerini anlamada daimi olarak yeni ilerlemeler kaydedilmektedir.

Üniversite hastanesinde yapılan değişiklikler arasında "f" Ünitesi veya yeni üniversite hastanesinin tamamlanması bulunmaktadır. Üniversite hastanesine kabul edilen hastaların bakımı 8 katlı, son derece modern olan binada yapılmaktadır. Yeni üniversite hastanesi Masonik hastaneye bağlantılıdır.

Masonic Cancer Center News gazetesi Minnesota Eski Hür ve Kabul Edilmiş M. lar (A.F. & A. M) En Muhterem (The most worshipful) Büyük Loca'nın müsadesi ile neşredilmektedir.

Çalışmalar hakkında bilgi almak isteyenler gazete adresine baş vurabilirler

Masonic Cancer Center News

406 Pokegama Avenue North

Grand Rapids. Minnesota

EDITOR Robert E. Kelly Tel: (Phone) (612) 333- 7931

YAKACIK'daki KÖŞK VE ARAZİMİZ

Bülent ÇETİNOR

Yakacık arazisi ve köşk ile müstemilatını tanıttığım kısa bir konuşmayı ve dia'ları önce kendi Locamda kardeşlerime sunacaktım. Fakat tatile gireceğimiz için ve yüklü programlar yüzünden. Haziran 1991 de toplanan Üs. Muh. ler Danışma Kurulunda kısa bir konuşma ile birlikte dia'ları hazır bulunan KK.ime sunmuş ve etraflı bilgi vermiştim. Şimdi de derginiz MİMAR SİNAN'ın sayfalarında sizlere bilgi vermeye çalışacağım.

Yakacıkta güzel manzaraları ve ağaçklar içinde bir arazimiz olduğunu öteden beri duyardım. İstanbul'da olduğum halde bir türlü gidip görme fırsatını bulamamıştım. Bazı kardeşlerimin gidip dolıştıklarını, hatta piknik yaptıklarını da duymuştum.

Geçen yıl (1190 da) Nisan ayında bir de ben göreyim dedim ve gittim. köşk ile müstemilatını buldum. Her tarafta papatyalar açmış meyva ağaçları rengarenk... Yukarlarda asırlık çam ağaçları, zeytin ağaçları.. İstanbul gibi nüfusu 10 Milyona yaklaşan bir kentte 15-20 km. uzaklıkta. Adalara karşı, böyle bir yer göreceğimi hiç de tahmin etmemiştim.. Hele eski eser niteliğindeki 2 yapı beni hayran bırakmıştı. Bu güzel manzarayı, bu değerleri, bir yabancı gibi değil, sahipleri 7000 kişiyi bulan bir ailenin ferdi gibi hayranlıkla izledim.

Durumu İstanbul'da o zamanki P. Sayın BÜ. ÜS. Kaymakamı Suha AKSOY K. ime ve BÜ. Loca görevlilerine açtım. Köşkün bir de suluboya resmini yapıp bir yazıyla birlikte Şakul Gibi dergisine verdim, yayınladım. Ayrıca uzun yıllar Anıtlar Y. Kurulunda Başkanlık yapmış rahmetli P. Sayın Büyük ÜS. Orhan ALSAÇ K.ime bir mektupla durum sundum.

Orhan ALSAÇ kardeşimin, bu gün için bir vasiyet gibi yorumlanabilecek 30 Mayıs 1990 tarihli mektuplarından bazı bölümleri sizlere sunuyorum:

" Yakacak'daki taşınmazımızla ilgili bilgilere teşekkür ederim. Şimdiye kadar bizden kimse bu değerli kültür varlığını korumak fikrini benimsememiş. Herkes sadece mad-di şekilde bir değerlendirme peşinde. Halbuki bize yakışan, bu eserin korunarak değerlendirilmesidir. Bu şimdiye kadar yapılsa idi vergiden de muaf olurduk.

İtiraf edeyim ki ben de arsamızın içinde eski bir ev var, demeleri yüzünden böyle bir yapı ile karşılaşacağımı düşünemedim.

Müşterek maksadımıza ulaşabilmek için sizden, yapının korunmasını sağlamak üzere ilgili Koruma Kuruluna giderek müracaat için ne gibi belgeler hazırlatmamız gerektiğini öğrenebilir misiniz? ricasında bulunabilir miyim?

Bildiğim kadarı ile İstanbul'da da bölgelere göre görev yapan 3 Kurul var. Bunlardan birinin Başkanı Prof. Muhteşem GİRAY kardeşimiz. Onun kurulu yetkili ise işimiz daha da kolay olur.. Zahmetleriniz ve ilginiz için tekrar teşekkür ve kardeşçe sevgiler.."

Orhan ALSAÇ

imza

BÜ. Üstad

Bu mektupdan önceki bir Danışma Kurulu toplantısında bendeniz de aynı yorumları yapıp kardeşlerimi aydınlatmış, binaların eski eser olarak tescil edilmesinde faydalar olduğunu, Emlak vergisinden % 90 indirim yapılabileceğini, Belediyece herhangi bir istimlak ya da tahsis yapılmaya mani olunacağını kardeşlerime hatırlatmıştım.

Konu, Merkez binalarımızın inşaatını yürüten inşaat komitesinde de görüşüldü ve olumlu kararlar alınmaya başlandı. 27 Temmuz 1990 günü ilgili kardeşlerimizin görüş ve tekliflerini almak üzere En Muh. BÜ. Üstadımız Suha AKSOY'un başkanlığında Nesip AKSÜT, Suat AĞAGİL, Sait PEMBECİOĞLU, Kemal KARAMERCAN, Bülent ÇETİNOR, Kemal BİBİOĞLU, Naci ENDEM, Teoman TANAK, Raşit ÜNDÜZ ve Suha BURÇKIN KK. ler Yakacak'da bir araya geldik. Son yıllarda çok kıymetlenen arazimiz ve harap köşk ile müstemilatı gezilerek korunması ve değerlendirilmesi için bazı ön kararlar aldık, KK. arasında iş bölümü yaptık.

İlk etapta 2 binanın aslına uygun rölöve projeleri düzenlendi ve II No.lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nca 16 Kasım 1990 tarihli kararlarıyla mütemilat 2nci derecede, köşk ise 1 nci derecede ve araziyle birlikte korunması gereken eski eserler olarak tescil edildi.

Yine Bü. Kurul üyelerinin ve inşaat komitesinin kararları gereğince kağıt üzerinde tekrar sahip çıkılan arazimizin etrafı Şubat 1991 de beton direk ve tel çit ile çevrildi. Çok harap bir durumda olan Müştemilat binasının yerine 1 kat fazlasıyla ve ihtiyacımızı karşılayacak bir biçimde geniş bir bahçeli lokanta ve her bir 73 K.i toplayabilecek 2 mabet ve servislerini içeren bir proje düzenlenerek Mayıs 1991 de yine II No. lu kuruldan ancak ikinci oturumda tasdik etirilebildi.

Ayrıca köşk'ün çok harap bir durumda olan çatısını ve saçlarını yenilemek üzere. Mimar-Müteahhit bir kardeşimize teklif almak usulüyle ihale edildi.

Asfalt yola 98 m. cephesi olan arazimizin bir bölümü yol kotundan aşağıda olduğu için, bahçe duvarı ile istinat duvarı biçiminde bir çözümle projeleri ve keşifleri hazırlandı.

Mevsimin sonuna gelmiş olmasından, ağaçların ancak bir bölümü Atilla Bayar K. imizin yardımlarıyla budandı ve bakımı yapıldı.

Ahşap binada yangını önlemek üzere 6 yangın söndürme aygıtı satın alınıp yerine kondu.

Ayrıca kardeşlerin yaz tatilinde ziyaret ve piknik yapmaları için bahçede bir sundurma ile Köşkün içinde 1 WC. yaptırıldı.

Kartal Kazasına bağlı Yakacak'da sahibi bulunduğumuz 944 ada, 4 parseldeki 10 726 m2 lik bir alanı kaplayan arazimiz ile 2 bina için 1 yıl içinde yapılan işleri sizlere kısaca arz etmiş bulunuyorum. Şimdi müsaade ederseniz bundan sonra yapılması gereken ve inşaat komitemizce Bü. Üstadımız ve Bü. Kurul üyelerimizin tasviplerine sunulacak işleri de şöyle sıralamak isterim.

-Çatı onarımı ve çinko işleri tamamlanan köşkün, dış kaplamalarının yapılma hazırlığı aşamasına gelmiştir.

- Eski müştemilat binası yerine yeniden inşa edilecek lokanta ve mabetler binasının yapı izni alınmak üzere II No.lu Koruma Kurulunca tasdik edilen projeleri ve kurul kararları, Kartal Belediyesine verilmiştir.

- Mail-i inhidam eski müştemilat binasının yıktırılması için yine Kartal Belediyesine müracaat edilmiştir.

- Düzenlenen istinat duvarı projelerine göre yapılan keşifler, Komite tarafından incelenmektedir. Verilecek karardan sonra konu, bina ile birleştirilip inşasına başlanması daha uygun olacaktır.

- Tatilde yapılacak toplantılar, piknik ve masa - sandalye ahım işleri için soruşturmalar yapılmış, bir L.mızın yardımlarıyla yeteri kadar masa sandalye temin edilmiştir.

- Haziran ayı içinde köşkün bahçesinde EVREN Muh.L.sı kardeşleri, hemşire ve misafirleriyle bir Pazar günü güzel bir piknik düzenlemişlerdir.

- Yine Haziran ayı çinde Ankara ve İzmir'den gelen Bü. Kurul Üyeleri burada bir toplantı yaparak tesisimizi ve yapılan işleri yerinde tetkik etmişlerdir.

Yapılan bu olumlu çalışmalar sonunda Yakacık tesisleri için bütün kardeşlerim kendi alanlarında ilgi göstermeye, yardım etmeye başlamışlardır. Bu davranış da işlerimizin sağlıklı bir biçimde ve kısa bir zamanda tamamlanmasını sağlayacaktır.

Gelişmiş toplumlarda eski eser korunmasına ve kullanılmasına çok önem verilir. İngiltere ve Avrupanın bir çok yerlerinde geleneklerine bağlı toplumlar ortaçağlardan kalma Şatolarını ve önemli yapılarını koruyup kullanırlar. Hiç birisinde de arazileri daire karşılığında müteahhitlere verilmemiştir. Eski yapılar, arazisiyle birlikte, geleneksel boyutlarından sapmadan korunmuşlar, kullanılmışlardır.

Bizim Derneğimiz de geleneklerine bağlı bir kuruluştur. Böyle bir 1890 yılı yapısı ancak bizlerin elinde değer kazanır ve kullanılır.

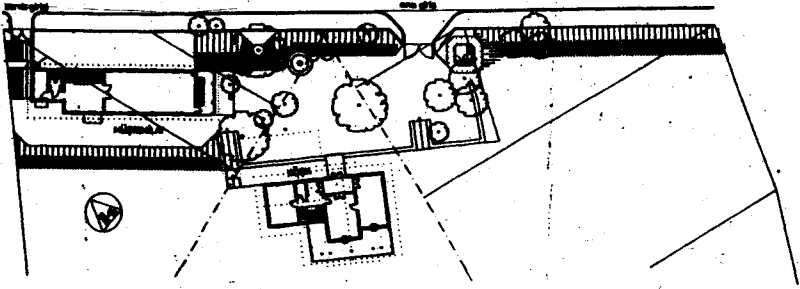
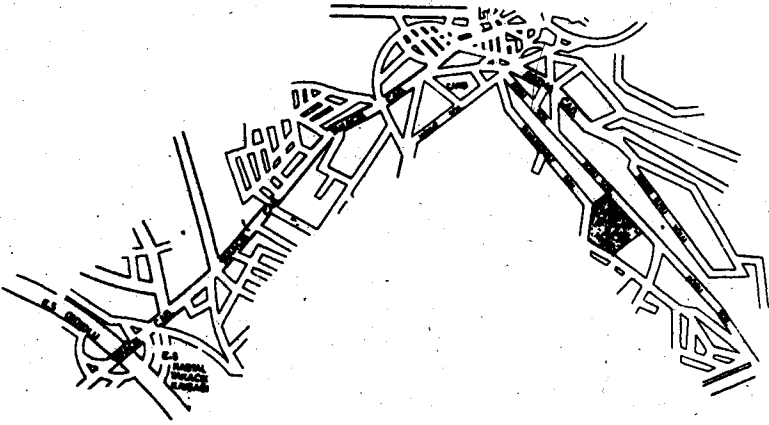
Nafia Müsteşarı Cevat Paşanın konağı olarak bilinen ve 1976 yılında 850.000 liraya aldığımız arazi ve binalarının bu günkü değeri 10 milyara yakındır. Tabii gün geçtikçe daha da değer kazanacaktır. Kartal Belediyesinin burayı İmar planlarında Yeşil saha olarak ayırdığını ve çalışmalarını bu yönden de olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Böylece hem Türk Kültürünün bir bölümünü oluşturan Geleneksel Mimarimizden bir örneği koruyup tanıtmış olacağız, hem de sayıca artacak türk Masonlarının Anadolu yakasında da yeni kurulacak Localarında çalışma imkanları sağlayacağız.

Yakacık tesisleriyle ilgili bundan sonraki çalışmalar, Köşkün restorasyonu ile fonksiyonunun tesbiti ve geri kalan arazinin değerlendirme biçiminin saptanması doğrultusunda olacaktır.

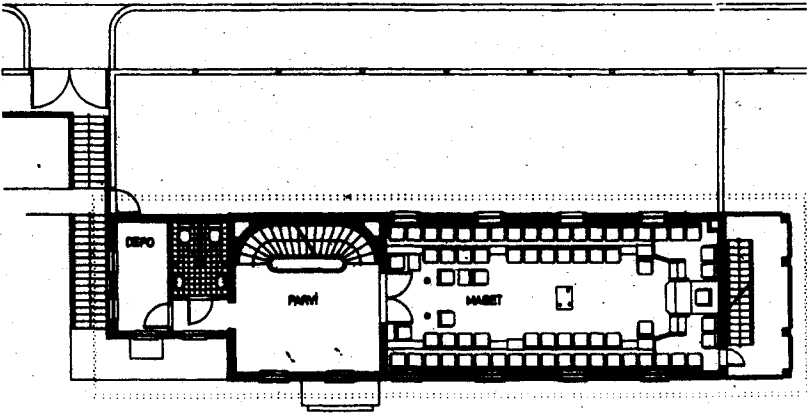
Köşkte bugün, bir bekçi ve ailesi barınmaktadır. Değerli kardeşimiz Dr. Sait PEM-BECIOĞLU'nun eski hastahanesindeki bu görevli, arazi ve yapıları ancak bu düzeyde koruyabilmiştir.

Bu güzel tesisi 1976 yılında camiamıza kazandıran görevli kardeşlerimize ne kadar teşekkür etssek azdır. Bugüne kadar koruyup değer kazanılmasına sebep olan ve bundan sonra da gelişmesine, güzelleştirilip daha da değer kazanmasına katkına bulunacak ve yardımlarını esirgemeyecek kardeşlerime, P. Sayın Bü. Üstadlarımıza, Bü. Kurul üyelerine ve emeği geçen bütün kardeşlerime teşekkürlerimi sunarım.

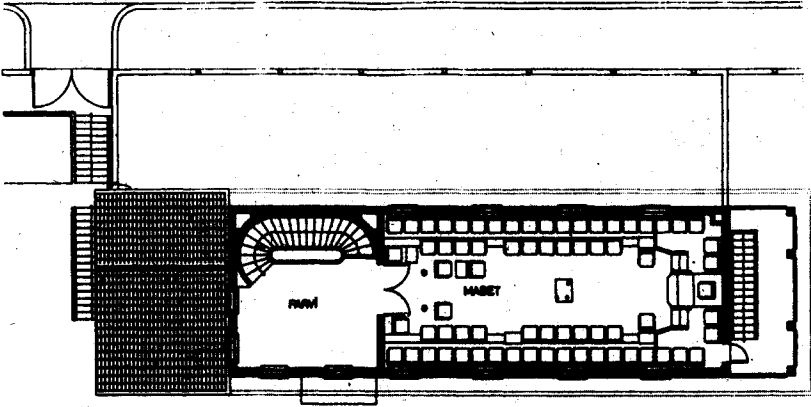

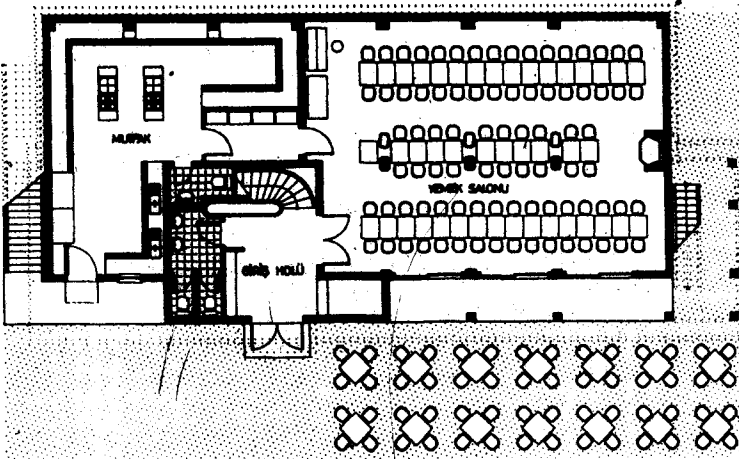
VAZİYET PLANI

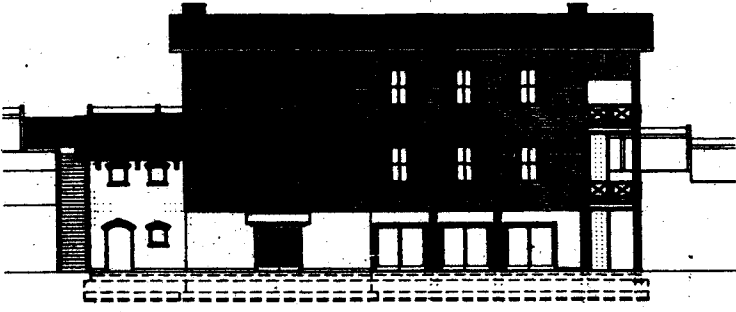
ZEMİN KAT PLANI

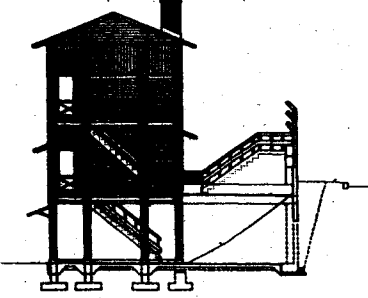
BİRİNCİ KAT PLANI

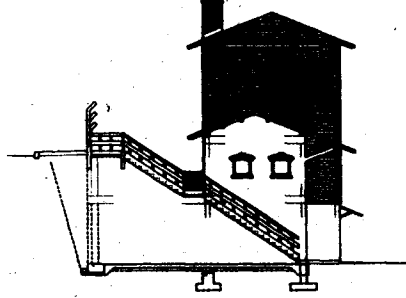
BODRUM KAT PLANI

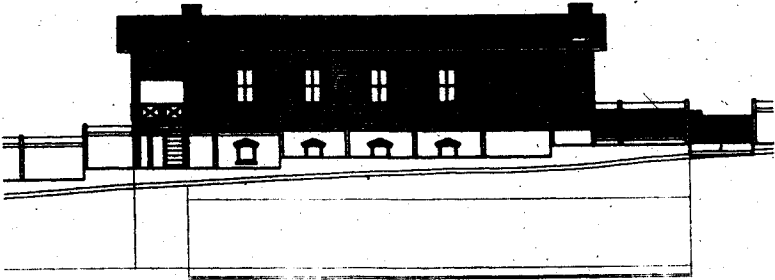
ÖN CEPHE

SAĞ CEPHE

SOL CEPHE

YOL CEPHESİ

Localarda Verilen Konferanslar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
STANBUL			
İdeal	Salim Rıza KIRKPINAR	Ömmer Hayyam ve M..'luk	10.6.1991
Kültür	Erdin Canyonan K..	Hologram'ın Mistik Açıdan Yorumu ve Sevgi	24.5.1991
Ülkü	Sahir Talat Akev	M..'luk tarihi IV. 1909'dan günümüze dek Türk M..'luğu.	23.5.1991
Kardeşlik	Hasan Erman K..	Hukuk ve M..'luk	30.5.1991
Hürriyet	Salim Rıza Kırkpınar K..	İlim ve Sanat	28.5.1991
Sevgi	Ergun GÖRPINAR K..	Çevre, İnsan ve Uygulama	3.6.1991
Atlas	Hakan SÖNMEZ K..	Kimyasal Savaş ve NBC Savunması	29.5.1991
Libertas	Nüvit Arıcan	Masonik Davranışlı Bir Firavun	22.5.1991
Ahenk	Üstün Ergüder K..	Demokrasi ve M..	19.6.1991
Sadık Dostlar	Haluk Bitek K..	"Mu"Kıtası ve Sembolleri	30.5.1991

LOCASI	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
Hümanitas	Jak Sevgi	Eski Mısır'da ölüm ve Ölümsüzlük II	21.5.1991
	Mehmet Fuat Akev	Mehmet Fuat Akev K... tarafından Brükselde verdiği Konferanslar hakkında konuşma	18.6.1991
Şefkat	Oğuz Oktay K..	Ham Taşın Evrimi	27.5.1991
	Reşat Kıran	Bir Söyleşi	10.6.1991
Hulus	Dimitri Karakas K..	Sembol ve Alegori	22.5.1991
	Lefter Karakaş K..	Mason'lukta renkler.	5.6.1991
	Dimitri Karakaş K..	Mason'lukta İlkeler	19.6.1991
Pınar	Umur Ünsal K..	3. D..'nin Felsefesi	28.5.1991
Üçışık	Haluk Tezonar	Kültür kavramı içinde heykel	3.6.1991
Başak İrem	Nuri Hamamcı K.. İbrahim Yaşar K..	Ruh ve Madde Hiram'ın Gönlündeki Mabot	6.5.1991 24.5.1991
Piramit	Üstün Gürtuna K..	Rönesans ve M..'luk	24.5.1991
	Taner Vidinlilil K..	Hermes ve Hermetizm.	7.6.1991
Burç	Mustafa Rumelili	Batı Trakya Anıları	3.6.1991
Meşale	Sedat Toydemir K..	J ve B Sutunları	19.6.1991
Anadolu	Ahmet Kurtaran K..	Çırac Tablosu	28.5.1991
	Raşıit Temel	En Çok Görülen sembollerin Düşündürdükleri	11.6.1991
Boğaziçi	Tamer Ayan K..	24 Birimlik Ölçek	29.5.1991
Akil ve Hikmet	Ferhan Dinçer K..	Şiirlerde Masonluk	30.5.1991
Sadakat	Reşit Ata K..	Tekris	28.5.1991
Marmara	Cevat Memduh Altar K..	Sanatta Çağdaşlık	22.5.1991
Gelişim	İhsan Saraçoğluk K..	Mason'lukta Tolerans	21.5.1991

ANKARA

Yükseliş	Pulat Oktay	Kutsal bir amaca ancak emek ve gönül birliği ile yaklaşılır.	16.5.1991
	Ali Güven Güçdemir	Sebat Etmek	6.6.1991
Dikmen	Necdet Burgul	1948'den sonraki Türk Masonluğu	16.5.1991
	Yener Erengül	Sutunlar	30.5.1991
Arayış	Erol Alpay	Kutsal Topraklarda Siyonistler ve Masonlar	18.6.1991
Çağ	Fuat Göksel	Masonluğun Misyonu	12.6.1991
Gönül Mimarları	Mustafa Balıkcıoğlu	Hür Mason Tatildemi	18.6.1991
Eşitlik	Cengiz Ergin, Ümit Ertong, Bülent Karaboncuk	Mozart K...le Müzik dolu bir Gece	14.5.1991

ANKARA

Yunus Emre	Etem Sena Çınar	Mesleğimizde Olgunlaşma ve Düşüncenin Yeri	15.5.1991
	Necdet Kesmez	Bilgi Toplumu	5.6.1991
Atanur	Etem Sena Çınar	İyiye, Güzele, Doğruya	
Erdem	Çetin Gülovalı	Çıracılık Üzerine	21.5.1991
	Mehmet Özdemir	Türklerde Turizm	4.5.1991
Tolerans	Muzaffer Yönezer	Berberliğin Mutluluğu	12.6.1991
Başkent	Erdem Özsinmaz	Ham taşın Seçimi	3.6.1991
Gökkuşluğu	Atilla Eriş K...	Gap	17.5.1991
	Dicle Derman	Osmanlı döneminde masonluk	31.5.1991

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İZMİR			
Promethee	Sami Bonfil	Kardeş sevgisi	5.6.1991
İrfan	Salim Arslanalp	İkibinli Yıllara Doğru Çevre Bilinci ve İnsan	3.6.1991
Ümit	Gürcan Melek K..	Tekris Yolculuklarım	28.5.1991
Eylem	Hüznü Aziz Göksel K..	M..'lukta Ne Umdum Ne Buldum?	20.5.1991
Başarı	Burhan Ceyhan K..	Erdeme Uzanan Yolda, Kendini Bilmek, Kendini Aőmak ve Sonrası	20.5.1991
Karşıyaka	Özkan Aras	Kültür	28.5.1991

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	EB.. MAŞ.. İNTİKAL TARİHİ
Rahmi Eken	İstanbul 1914	18.1.1971	Şefkat	4.4.1991
Muhittin Tantuğ	İstanbul 1910	2.6.1958	Üçgen	21.4.1991
Kemal Kapanalan	İstanbul 1923	2.11.1956	Günişiği	28.3.1991
Necati Tanju	Alaşehir 1911	1.11.1968	Uyanış	28.4.1991
Asım Acar	Çerkeş 1914	26.9.1972	Kütup Yıldızı	30.4.1991
Nezih Suner	İzmir 1927	18.4.1978	Gönül Mimarları	15.5.1991
Ziya Fıçıoğlu	Edremit	13.4.1972	Sadık Dostlar	8.5.1991
Ayhan Köseoğlu	İstanbul	16.6.1988	Kardeşlik	22.5.1991
Serdar Ekmekçioğlu	Amerika 1957	13.4.1988	Ahenk	12.12.1990
Ertan Baban	İstanbul 1935	7.5.1990	Üçışık	15.5.1991
Mişel Margulies	İstanbul 1931	8.4.1960	Musavat	03.06.1991
İsmail Toker	Çatalca 1923	12.2.1974	Ülke	26.5.1991
Namık Sarpet	Serez 1910	09.2.1956	İzmir	5.6.1991
Hasan Balıkçioğlu	Ankara 14.7.1942	22.10.1976	Çankaya	13.6.1991
Ercüment Sevgör	İstanbul 1951	11.11.1983	İlke	22.5.1991
Şevki Dinçer	Manisa 1907	22.2.1951	İzmir	15.6.1991
Selahattin Özer	İstanbul 1915	17.6.1960	İzmir	14.6.1991
Hüseyin Erbaş	Çanakkale 1912	7.6.1968	Ümit	29.4.1991
Nesip Aksüt	İstanbul 3.7.1919	24.10.1957	Kardeşlik	16.7.1991
Ali Demircioğlu	Acıpayam 1928	26.10.1964	İlke	23.8.1991
Savcı Özbaylı	İstanbul 1937	24.10.1986	İlke	30.6.1991
Mustafa Sezar	İzmir 1919	14.2.1955	İlke	23.7.1991
Vasil Perdikopolos	İstanbul 1951	7.12.1988	Hulus	5.9.1991

HIÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

Ebd. Maş'a İntikal eden kardeşlerimize Ev.. 'In U.. Mi...'ndan sonsuz mağfiret
ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.

MİMAR SİNAN SAYI : 81

D Ü Z E L T M E

Mimar Sinan Sayı 81'de yayımlanan Laiklikle ilgili yazımda üç paragrafın dışında, anlamı bozan mürettip hatalarını aşağıda belirtiyorum. Koyu renkle yazılanlar atlanmış olan kelime veya cümlelerdir:

1) S. 18, son paragraf:

"...Yani, laiklikten uzak olan **Katolik Kilisesi bile devlet ve din yönetimlerinin ayrı olmaları gereğine inanmıştır.**"

Şeriat hukukunu...

2) S. 18 Dipnot :

... Devlet şeklini tartışmadan devlet yönetiminin **dine** tabi olmasını isteyen kişi.

3) S. 20 Sondan önceki paragrafın alt kısmı:

... Laiklik, ırkçılık, aşırı milliyetçilik ve ksenofobi (yabancı düşmanlığı) ile mücadele ederek **değişik kökenli genç nesillerin entegrasyonunu sağlar....** "Yeni kurulmakta olan Avrupa,..."

4) S. 21, 4 cü paragrafın başı :

... laiklik, **özgürlük** bir biçimde ve...

... laiklik, **özgür** bir biçimde ve...

şeklinde olmalıdır (doğru olan ikinci satır).

Özür dileyerek düzeltiriz.

Celil LÂYIKTEZ

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Message from M.W. Grand Master Suha AKSOY
7. Necrology : Bro. Nesip AKSÜT Suat AĞAĞİL
10. Mehmet Talat Paşa, Our First Grand Master Ahmet ARKAN
18. Development of the Concept of Secularism by History,
Human Rights and Masonry Cahit LAYIKTEZ
29. Turkish Culture In Pre-Anatolian Age Naxih RONA
34. Rituals Raşit TEMEL
36. DESIDERATO K. Teoman FANUSCU
38. Justice and Tetractys M. Yılmaz SUNER
44. Traditional and Modern Masonry Tahsin BATMAN
50. Mystical Interpretation of
Holography and Love M. Erdin CANYORAN
58. Cooke Ms Cahit LAYIKTEZ
71. News From Our Lodges Mimar SİNAN
87. In Memoriam Mimar SİNAN

Adress : 25, Nuruziya Sokakı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 1991

NO : 81

